PROVINCIE FLEVOLAND

FLEVOLAND RUIMTE VOOR OPLOSSINGEN

PERSPECTIEFNOTA 2014-2018

PERSPECTIEFNOTA
2014-2018

HB 1595846, V7

Inhoudsopgave

I Inleiding en bestuurlijke samenvatting 4
1. Inleiding en Bestuurlijke samenvatting 5

II Financieel perspectief 2014-2018; 9
algemene dekkingsmiddelen en stelposten. 9
2. Financieel perspectief 2014-2018; 10
algemene dekkingsmiddelen en stelposten 10

III Inhoudelijk perspectief 2014-2018 21
3. Ruimte 22
4. Bereikbaarheid 26
5. Economie 29
6. Samenleving 31
7. Investeringsagenda 33
8. Bestuur 37

IV Financieel totaaloverzicht 41
Financieel totaaloverzicht 42

V Risico's en onzekerheden 45
Begrotingsonzekerheden 46

Bijlagen 49
1. Bestuurlijke afspraken op financieel terrein 50
2. Voortgangsrapportage ombuigingen Programmalasten 51
3. Actualisatie PMIT 2014-2018 59
4. Paragraaf weerstandsvermogen Jaarverslag 2013 61

I

Inleiding en bestuurlijke samenvatting

1. Inleiding en Bestuurlijke samenvatting

1.1 Inleiding

Voor u ligt de Perspectiefnota 2014-2018. De Perspectiefnota is één van de Planning- en Controldocumenten uit de sturingscyclus van de provincie.
In deze Perspectiefnota 2014-2018 schetsen wij het financieel en inhoudelijk perspectief voor het lopende jaar 2014 en de jaarschijven 2015-2018 die onderdeel zullen uitmaken van de dit najaar aan u aan te bieden ontwerp programmabegroting 2015. Daarnaast gaan wij in op de voortgang van de beleidsuitvoering, afgezet tegen de doelstellingen en middelen die daarvoor in de programmabegroting 2014 zijn opgenomen.

Tijdens de algemene beschouwingen in juni van dit jaar kunt u beoordelen hoe ons college omgaat met gemaakte afspraken en kunt u richting geven aan de ontwikkeling van de nieuwe begroting. In deze Perspectiefnota doet ons college daartoe voorstellen.

De Perspectiefnota 2014-2018 is als volgt opgebouwd:
Allereerst bevat dit hoofdstuk een bestuurlijke samenvatting waarin op hoofdlijnen de uitkomsten van deze Perspectiefnota worden beschreven. In hoofdstuk II en III worden achtereenvolgens het financiële en het inhoudelijke perspectief voor de jaren 2014-2018 geschetst. Daarin worden diverse begrotingsmutaties voorgesteld. Hoofdstuk IV bevat een financieel totaaloverzicht, waarin alle voorgestelde begrotingsmutaties voor 2014 en volgende jaren zijn opgenomen. Tenslotte wordt in hoofdstuk V ingegaan op een aantal begrotingsonzekerheden en risico's.

1.2 Bestuurlijke samenvatting

Bijsturen 2014
De Perspectiefnota geeft in de vorm van een afwijkingenrapportage de voortgang weer van de uitvoering van de Programmabegroting 2014. Er is sprake van een klein aantal inhoudelijke afwijkingen en een aantal financiële afwijkingen. Daarnaast is er sprake van nieuwe ontwikkelingen waarvoor de inzet van extra middelen wordt voorgesteld. De voorstellen leiden per saldo tot begrotingsevenwicht voor het lopende begrotingsjaar.

Actualisatie en kaderstelling 2015-2018
In de Perspectiefnota schetsten wij een zo goed mogelijk beeld op basis van de meest actuele informatie van de beleidsontwikkelingen en de financiële positie van de provincie inclusief de aanwezige onzekerheden. Op basis hiervan kunnen uw Staten tijdens de Algemene Beschouwingen op 11 juni aanstaande richting geven aan de begroting voor 2015 en volgende jaren. Uw besluitvorming zal worden verwerkt in de Programmabegroting 2015, die wij in het najaar aan u voorleggen. Hieronder de belangrijkste elementen uit de Perspectiefnota.

Sluitend meerjarenperspectief
De schets van het financiële meerjarenperspectief ziet er gunstig uit. Dit is vooral te danken aan de ombuigingsmaatregelen waartoe de afgelopen jaren is besloten. Door deze maatregelen kunnen wij een reëel sluitend kader voor de begroting voor 2015 en de daarop volgende 3 jaren presenteren. Daarbij is gebruik gemaakt van de aanwezige begrotingsruimte voor 2014 -2017 op basis van de door uw Staten in november 2013 vastgestelde Programmabegroting 2014.
Voorts stellen wij voor om de indexering van de opcenten op de motorrijtuigenbelasting die voor 2015 was voorzien achterwege te laten. Hiermee komen we tegemoet aan een wens die breed in Provinciale Staten leeft. Wij komen bij de begroting 2015 nog met voorstellen voor de structurele dekking van dit voornemen. Tot die tijd hebben wij hiervoor een stelpost ombuigingen/dekkingsmiddelen opgenomen.

Het financiële perspectief voor de periode tot 2018 is echter ook omgeven met diverse onzekerheden, voornamelijk door externe factoren. Zoals gebruikelijk hebben wij ervoor gekozen

om voor deze onzekerheden via een stelpost 'Onzekerheden Perspectiefnota' ruimte te reserveren, zodat niet bij iedere tegenvaller nadere ombuigingen noodzakelijk zijn. Deze stelpost bedraagt € 0,3 mln. in 2014, en loopt geleidelijk op naar € 2,4 mln. in 2018.

Voortgang College-uitvoeringsprogramma en Programmabegroting 2014
Bij de Tussenbalans hebben wij geconstateerd dat het overgrote deel van de doelstellingen voor deze collegeperiode op schema liggen en dat de beoogde resultaten zijn bereikt. Aan het einde van deze periode (begin 2015) zullen wij in een Eindbalans terugblikken op de bereikte resultaten.

Bestuurlijke afspraken op financieel terrein

In het Coalitieakkoord is geconstateerd dat het huidige financiële perspectief leidt tot een zeer strak financieel kader voor de huidige bestuursperiode. De uitgangspunten zoals vastgelegd in het coalitieakkoord zijn hierbij leidend maar ook voor zaken die niet in het akkoord zijn benoemd, zijn strakke financiële kaders het uitgangspunt.
Om die reden zijn er binnen het college afspraken gemaakt die het belang van financiële discipline onderstrepen. Deze afspraken passen goed bij het gewenste beeld en zijn naar onze mening een voorwaarde om invulling te geven aan de financiële verantwoordelijkheid. Het gaat daarbij om zaken als opvangen van tegenvallers, inzet van meevallers, bekostiging nieuw beleid, omgaan met rijksombuigingen op doeluitkeringen, etc.
De gemaakte afspraken zijn als bijlage 1 bijgevoegd. Wij hebben deze afspraken als uitgangspunt gehanteerd bij deze Perspectiefnota.

Voortgang provinciale ombuigingen 2011-2015

Opdracht
De ombuigingsopgave in het kader van Profielversterkend ombuigingen (PVO I) bedroeg in 2012 € 4,5 mln. en liep op tot € 14 mln. netto vanaf 2014. De invulling van de ombuigingen verliep via twee sporen; enerzijds via de programmalasten (bijvoorbeeld verlaging van subsidies) en anderzijds via de bedrijfsvoering (bijvoorbeeld verlaging van formatie). Wij hebben in het Collegeuitvoeringsprogramma 2011-2015 opgenomen (activiteit 7.1.6) dat wij de ombuigingsoperatie gedurende de gehele collegeperiode monitoren en dat wij via de P&C-cyclus periodiek hierover aan u rapporteren. In deze Perspectiefnota 2014-2018 is deze rapportage als bijlage opgenomen.

Stand van zaken
Uit de rapportage blijkt dat de voorgenomen ombuigingen op programmalasten inmiddels nagenoeg volledig zijn gerealiseerd en dat er op dat punt nauwelijks risico's meer bestaan.

Ombuigingen bedrijfsvoering (formatie en materiële kosten)
In financiële zin is de formatieve ombuiging volledig verwerkt in de salarissom van de begroting 2014 en de meerjarenbegroting 2014-2018. De beoogde vermindering van de formatie en de bijbehorende bezetting loopt voor op het oorspronkelijke schema. De formatieomvang daalt in 2014 verder met 10,33 fte, waarmee de totale reductie uitkomt op 52,22 fte.; hiermee is reeds eind 2014 aan de totale opdracht t/m 2015 voldaan.
Van deze 10,33 fte is inmiddels 6,74 fte concreet ingevuld; de resterende opgave (3,59 fte.) zal dit jaar worden meegenomen in de formatiereductie die op de bedrijfsvoering zal plaatsvinden, overeenkomstig de besluitvorming in 2013 rondom het 'Nieuw Perspectief'.

Formatiereductie in fte	t/m 2012	t/m 2013	t/m 2014	t/m 2015
Planning	25,35	37,09	40,96	52,22
Realisatie	26,32	41,89	52,22	52,22
Verschil	**-0,97**	**-4,80**	**-11,26**	**0,00**

Voortgang ombuigingen Nieuw Perspectief

In het kader van Nieuw Perspectief zijn in 2013 besluiten genomen over verdere ombuigingen voor 2014 en volgende jaren. Het gaat daarbij om een bedrag van circa € 4 mln. Hieronder wordt inzicht gegeven in de onderwerpen waarop deze ombuigingen betrekking hebben. Inmiddels zijn alle

genoemde ombuigingen verwerkt in de begrotingsramingen voor 2014 en volgende jaren. In sommige gevallen moet nog een concrete uitwerking plaatsvinden, zoals bij het p-MJP en de bedrijfsvoering.

Omschrijving	toelichting	bedrag	m.i.v.
p-MJP	minder cofinancieringsmiddelen i.v.m. kleiner programma	619	2014
Reserve Omgevingsplan	lagere reservering proceskosten speerpunten	500	2014
Formatie	vervallen functie programmamanager Econ. en Voorz.	104	2014
Formatie	vervallen functie programmamanager DE-on	92	2017
Bedrijfsvoering	ombuigingen bedrijfsvoering	2.568	2014 (gefaseerd)
	Totaal	**3.883**	

(bedragen x € 1.000)

NB: In de ombuigingen bedrijfsvoering is eveneens begrepen de reductie van overheadkosten die samenhangen met de overdracht van taken aan de OFGV.

In totaliteit wordt dus structureel voor circa € 18 mln. netto omgebogen op de begroting; dit is circa 8% van de begrotingsomvang.

Voortgang uitvoering Programmabegroting 2014 en Collegeuitvoerings-programma

Deze bestuursperiode eindigt met de statenverkiezingen van maart 2015. In 2011 is op basis van het Coalitieakkoord een Collegeuitvoeringsprogramma opgesteld. Wij hebben de uitvoering van dit programma ter hand genomen en als leidraad gebruikt. Halverwege onze termijn hebben we een Tussenbalans opgesteld en deze aangeboden aan uw Staten. Daarbij is op een aantal doelstellingen bijgestuurd. Aan het einde van deze periode zullen wij in een Eindbalans terugblikken op de bereikte resultaten. Dit verantwoordingsdocument wordt begin 2015 opgeleverd en aan uw Staten aangeboden. Bij de Tussenbalans hebben wij geconstateerd dat wij voor het overgrote deel van de doelstellingen op schema liggen en de beoogde resultaten hebben bereikt. Nieuwe ontwikkelingen zoals de kuststrook in Lelystad en de Floriade in Almere hebben wij opgepakt. Deze worden in de Eindbalans opgenomen.

Kaderstelling 2015-2018

Uw Staten stelden in november 2013 een sluitende Programmabegroting 2014 vast, inclusief een sluitende meerjarenraming 2015-2017. Dit is het vertrekpunt voor deze Perspectiefnota 2014-2018. Het begrotingssaldo 2014-2017 is mede bepaald door de aanwezigheid van een aantal stelposten. Op de voortgang van de invulling en ontwikkeling van deze stelposten wordt in deze Perspectiefnota nader ingegaan.

De huidige meerjarenraming biedt een financiële doorkijk tot en met 2017. In de op te stellen Programmabegroting 2015 zal de jaarschijf 2018 worden toegevoegd. In grote lijnen zal de jaarschijf 2018 gelijk zijn aan de jaarschijf 2017. Voor zover nu reeds afwijkingen in 2018 bekend of voorzienbaar zijn, wordt hiermee in deze Perspectiefnota rekening gehouden.

Het financieel perspectief voor de jaren 2015-2018 is nog met diverse onzekerheden omgeven. Wij hebben ervoor gekozen om voor deze risico's en onzekerheden financiële ruimte in de komende jaren te reserveren, zodat er niet bij iedere tegenvaller nadere ombuigingen noodzakelijk zijn. Dit gebeurt in de vorm van een in de tijd oplopende stelpost onzekerheden Perspectiefnota ter grootte van uiteindelijk € 2,4 mln. per jaar. In onderdeel V van deze Perspectiefnota worden deze onzekerheden nader benoemd.

Onder verwijzing naar de ontwikkelingen per onderdeel die hierna in de hoofdstukken II en III zijn opgenomen kan het volgende perspectief op hoofdlijnen worden geschetst.

Conclusie

Hieronder zijn de financiële effecten van de voorstellen uit deze Perspectiefnota 2014-2018 voor het begrotingssaldo 2014-2018 weergegeven.

	Lopend jaar	Toekomstige jaren			
Mutaties Perspectiefnota	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**
Mutaties financieel perspectief (H II)	-5.894	-3.711	-4.632	-4.295	-3.720
Mutaties inhoudelijk perspectief (H III)	6.923	5.240	5.303	5.366	5.579
Saldo Perspectiefnota	**1.029**	**1.529**	**671**	**1.071**	**1.859**

(bedragen x € 1.000; - = voordeel)

Er is derhalve voor alle jaren sprake van een nadelige invloed van de voorstellen in de Perspectiefnota op het begrotingssaldo.

Zoals eerder aangegeven kende de in november 2013 vastgestelde programmabegroting 2014 voordelige begrotingssaldi (begrotingsoverschotten) voor de jaren 2014-2017. Indien we de effecten van de Perspectiefnota daarbij betrekken, is het totale budgettaire beeld als volgt:

	Lopend jaar	Toekomstige jaren			
Ontwikkeling begrotingssaldo	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**
Saldo ontwerpbegroting 2014 (na wijz.)	-1.211	-1.470	-440	-821	-821
Saldo voorstellen Perspectiefnota 2014-2018	1.029	1.529	671	1.071	1.859
Stelpost nog te realiseren ombuig./dekking		-59	-231	-250	-1.038
Begrotingssaldo na perspectiefnota	**-182**	**0**	**0**	**0**	**0**

(bedragen x € 1.000; - = voordeel)

Wij komen bij de begroting 2015 nog met voorstellen voor de invulling van de stelpost ombuigingen/dekkingsmiddelen.

Bij de nadere uitwerking en opstelling van de Programmabegroting 2015 zullen naar verwachting overigens nog verschillen ontstaan voor 2015 en volgende jaren als gevolg van voortschrijdende inzichten en nieuwe informatie.

Voorts wordt aangetekend dat er diverse begrotingsonzekerheden zijn. Op grond hiervan hebben wij voorgesteld om daarvoor een begrotingsruimte te reserveren van € 0,3 mln. in 2014, welk bedrag geleidelijk oploopt naar € 2,4 mln. in 2018. Of deze ruimte toereikend zal blijken te zijn voor deze en eventuele nieuw te ontstane onzekerheden zal de toekomst uitwijzen.

II

Financieel perspectief 2014-2018;

algemene dekkingsmiddelen en stelposten

2. Financieel perspectief 2014-2018; algemene dekkingsmiddelen en stelposten

In dit hoofdstuk worden de ontwikkelingen weergegeven die zich (kunnen) voordoen in de programmaonderdelen 'algemene dekkingsmiddelen' (§ 2.1) en 'onvoorzien en stelposten' (§ 2.2) die in de begroting zijn opgenomen. Het vertrekpunt daarbij is de op 13 november 2013 door uw Staten vastgestelde programmabegroting 2014, inclusief de amendementen F,G en H.

De programmabegroting 2014 bevat ramingen voor de jaren 2014-2017. In genoemde jaren is er sprake van de volgende begrotingssaldi (begroting na wijziging)[1]:

Saldo ontwerpbegroting 2014 (na wijz.)				
2014	2015	2016	2017	2018
-1.211	-1.470	-440	-821	-821

(bedragen x € 1.000; - = voordeel)

Deze begrotingssaldi (inclusief de begrotingswijzigingen tot en met 31-3-2014) zijn het vertrekpunt voor de actualisatie van het financiële perspectief. Van daaruit is bezien welke eventuele (nieuwe) ontwikkelingen er zijn die invloed hebben op deze begrotingssaldi.

De programmabegroting 2014 inclusief de daarin opgenomen meerjarenraming 2015-2017 is reëel sluitend met meerjarig positieve begrotingssaldi. In de begroting is evenwel een aantal stelposten verwerkt die aan de begrotingssaldi hebben bijgedragen. Stelposten worden in de begroting opgenomen als bepaalde uitgaven nog niet duidelijk zijn of als bepaalde taakstellingen nog nader moeten worden ingevuld.

Hieronder wordt in het kort het financiële beeld weergegeven zoals dat was verwerkt in de ontwerp programmabegroting 2014. Daarbij zijn, voor het inzicht, de stelposten apart vermeld.

Ontwerp programmabegroting 2014	2014	2015	2016	2017
Begrotingssaldo exclusief stelposten	-5.351	-4.550	-4.598	-6.174
stelpost onvoorziene uitgaven	300	300	300	300
stelpost loon en prijsontwikkeling	421	2.001	3.522	5.009
stelpost nieuw beleid	2.600			
stelpost risicobuffer ombuigingen	264	264	264	264
stelpost versterking werkgelegenheid in mobiliteit en logistiek	500	70	70	70
stelpost onzekerheden Perspectiefnota 2012-2016	1.500	2.500	2.500	2.500
stelpost OFGV afbouw overhead automatisering			-150	-150
stelpost overhead PME		350	350	350
stelpost lagere cofin nieuw p-MJP 2014-2020	-619	-619	-619	-619
stelpost lagere bedrijfsvoeringslasten	-775	-1.775	-2.068	-2.360
Begrotingssaldo inclusief stelposten	**-1.160**	**-1.459**	**-429**	**-810**

NB. Ramingen met een – teken zijn taakstellingen (lagere lasten) *(bedragen x € 1.000, - = voordeel)*

Daarbij is de begroting opgedeeld in 5 componenten:
a. Algemene dekkingsmiddelen (Provinciefonds, opcenten MRB, rente, dividend)
b. Stelposten (onvoorzien, loon en prijsontwikkelingen, ombuigingen, onzekerheden etc.)
c. Doeluitkeringen (BDU verkeer en vervoer, doeluitkering jeugdzorg, etc.)
d. Programma-uitgaven (subsidies, goederen en diensten, etc.)
e. Lasten bedrijfsvoering (salarissen, huisvesting, automatisering, etc.)

[1] Als gevolg van een tweetal mandaatwijzigingen in 2014 is het begrotingssaldo ten opzichte van de ontwerpbegroting 2014 iets toegenomen. Daarnaast is voor de nieuwe jaarschijf 2018 (die nog geen onderdeel uitmaakte van de begroting 2014) het saldo van 2017 als vertrekpunt gehanteerd.

De huidige ramingen (peildatum 31 maart 2014) voor de onderdelen a en b (concernfinanciën) zijn opnieuw tegen het licht gehouden en bezien op actualiteit. De uitkomsten daarvan worden hieronder weergegeven.

In hoofdstuk III wordt ingegaan op de onderdelen c (uitgaven uit doeluitkeringen), d (programma-uitgaven) en e (bedrijfsvoering).

1.1 Programmaonderdeel Algemene dekkingsmiddelen

De inkomsten van de provincie bestaan grosso modo uit algemene dekkingsmiddelen en doeluitkeringen. Voor de laatste categorie geldt dat mutaties daarin in beginsel geen bijdrage leveren aan de begrotingsruimte. Immers, deze inkomsten moeten verplicht worden besteed aan het doel waarvoor ze zijn toegekend. Een alternatieve inzet is niet mogelijk.

De algemene dekkingsmiddelen kennen een vrije bestedingsmogelijkheid. Mutaties daarin zijn wel van invloed op de begrotingsruimte. De algemene dekkingsmiddelen bestaan voornamelijk uit de uitkering uit het Provinciefonds, de opbrengst uit de door de provincie geheven opcenten op de motorrijtuigenbelasting, rentebaten en dividenden. De eerste twee zijn daarbij in omvang veruit het belangrijkste.

Hieronder wordt ingegaan op de (voorziene) ontwikkelingen in deze algemene dekkingsmiddelen.

Provinciefonds

In 2011 is het nieuwe verdeelmodel voor het Provinciefonds ingevoerd. Dit heeft voor Flevoland niet tot de gewenste en rechtvaardige verbetering van de financiële positie geleid.
Zoals bekend wordt verondersteld maakt het nieuwe verdeelmodel Provinciefonds onderscheid tussen zogenaamde beheertaken en ontwikkeltaken. Bij de introductie van het model is aangegeven dat de omvang en verdeling van het beheerdeel naar verwachting de komende jaren relatief stabiel zal zijn. Het ontwikkeldeel zal meer dynamiek vertonen en periodiek onderwerp kunnen zijn van herijking.

Inmiddels is er een landelijke werkgroep onderhoud verdeelmodel Provinciefonds ingesteld die onderzoekt of het nieuwe verdeelmodel toekomstbestendig is en op welke wijze nieuwe inzichten en ontwikkelingen hierin een rol kunnen krijgen. Ook de positie van het ontwikkeldeel zal daarbij aan de orde komen. Op basis van de bevindingen van de werkgroep zal naar verwachting eind 2014 een onderhoudsagenda voor het Provinciefonds worden opgesteld. In 2015 en volgende jaren kunnen hieruit aanpassingen van het verdeelmodel Provinciefonds voortvloeien. Op een eventuele uitkomst daarvan wordt in deze Perspectiefnota niet vooruitgelopen, wat onder meer inhoudt dat de omvang van het ontwikkeldeel voor Flevoland tot en met 2018 als constant is verondersteld.
Hierop is één uitzondering; één van de voorstellen is om een wijziging aan te brengen in de wijze waarop de belastingcapaciteit in het verdeelmodel wordt verwerkt (waarbij de bestaande time-lag van 2 jaar eruit wordt gehaald). Als deze verandering wordt ingevoerd in 2015, zou dit een incidenteel nadeel voor 2015 hebben ten opzichte van de huidige begrotingsraming van ruim € 1 mln. Duidelijkheid hierover ontstaat waarschijnlijk eind mei 2014. Met het oog op dit risico hebben wij hiervoor € 1,0 mln. begrotingsruimte gereserveerd ten laste van de begrotingsruimte 2014. Dit bedrag voegen wij in 2014 toe aan de reserves strategische en ontwikkelingsprojecten. Indien dit risico zich uiteindelijk niet voordoet, kan dit incidentele bedrag worden toegedeeld aan de ruimte voor nieuwe beleid in de jaren 2015 e.v.

In deze Perspectiefnota baseren wij ons op de laatst verschenen Provinciefondscirculaire, de decembercirculaire 2013. In de meicirculaire 2014 zal het Rijk inzicht geven in de verwachte ontwikkeling van de omvang van de rijksbegroting 2014 en volgende jaren. De omvang van het Provinciefonds is gekoppeld aan de omvang van de rijksbegroting via de zogenaamde normeringmethodiek. Deze methode is ook wel bekend als de ‘samen de trap op en af’ systematiek. Dit houdt in dat als het Rijk extra uitgaven doet de provincies daarvan meeprofiteren en

omgekeerd. In de meicirculaire zal dan ook duidelijk worden wat het effect hiervan is op de omvang van de Provinciefondskering. Bij de opstelling van de programmabegroting 2015 zullen de effecten van de meicirculaire voor Flevoland worden meegenomen.

De huidige meerjarenraming voor de Provinciefondsuitkering is gebaseerd op de meicirculaire uit 2013. Nadien zijn de september- en decembercirculaire uitgekomen. Deze bevatten enkele nieuwe mutaties:

- Het zogenoemde accres (de ontwikkeling van het Provinciefonds op basis van normeringsmethodiek) is voor 2014 neerwaarts bijgesteld. Dit vloeit voort uit de Rijksbegroting 2014 die op Prinsjesdag is aangeboden[2]. Het nadelig effect voor 2014 is circa € 1,2 mln.; dit bedrag loopt in 2015 verder op naar circa € 1,9 mln. In de ontwerpbegroting was reeds geanticipeerd op een daling van het accres vanaf 2014 met € 2,1 mln. Voor 2014 is de daling dus circa € 0,9 mln. lager dan waarmee was gerekend. Vanaf 2015 bedraagt het verschil nog circa € 0,2 mln.
- Een structurele toevoeging van € 104.000 per provincie in verband met de decentralisatie naar de provincies van het toezicht op het omgevingsrecht (zie blz. 39).
- Er vindt een overheveling van middelen plaats van het Provinciefonds naar het Gemeentefonds in verband met de overdracht van Wabo taken met ingang van 2014. Voor Flevoland wordt een bedrag van circa € 1.170.000 uitgenomen. Een belangrijk deel hiervan (€ 1,029 mln.) zal kunnen worden doorvertaald in een lagere bijdrage aan de OFGV die deze taken uitvoert (zie blz. 24). In beginsel zal een bedrag van circa € 141.000 ten laste van de provincie blijven. Dit is het gevolg van het herverdeeleffect dat is opgetreden bij de verwerking van deze overheveling via de verdeelmaatstaven van het Provinciefonds.
- De verdeling van de middelen uit het natuurakkoord over de provincies voor 2014 is definitief bekend gemaakt. Flevoland ontvangt € 5,8 mln. Dit bedrag zal volledig worden besteed aan de nieuwe taken op het terrein van natuur (zie blz. 23/24). Per saldo heeft dit geen effect op de begrotingsruimte. Vanaf 2015 is wellicht een andere verdeelsleutel van toepassing, waarbij herverdeeleffecten kunnen optreden. Zodra hierover meer duidelijkheid bestaat zal dit worden verwerkt in de programmabegroting 2015.
- Tenslotte zijn er enkele mutaties van geringere omvang, waaronder de bijstelling van enkele rekenvariabelen (zoals oppervlaktes land en water, weglengtes en oeverlengtes); deze hebben in totaliteit een nadelig effect op de uitkering van circa € 0,3 mln. per jaar.

Het resultaat van al deze mutaties is dat de Provinciefondsuitkering voor 2014 en volgende jaren naar huidige inzichten hoger zal zijn dan waarvan thans in de programmabegroting 2014 wordt uitgegaan. Het netto effect op de begrotingsruimte bedraagt voor 2014 circa € 0,6 mln. voordelig en voor de jaren daarna € 0,1 mln. nadelig. Dit is hieronder inzichtelijk gemaakt.

Ontwikkeling Provinciefonds	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**
begrotingsraming 2014	55.395	51.009	46.834	47.015	47.015
raming na decembercirculaire 2013	60.893	55.807	51.632	51.813	51.813
mutatie Provinciefondsuitkering	-5.498	-4.798	-4.798	-4.798	-4.798
corresponderende muaties lasten:					
uitvoering toezicht omgevingsrecht	104	104	104	104	104
lagere bijdrage OFGV voor Wabo-taken	-1.029	-1.029	-1.029	-1.029	-1.029
lasten natuurbeleid	5.800	5.800	5.800	5.800	5.800
totale mutatie lasten	4.875	4.875	4.875	4.875	4.875
mutatie Provinciefondsuitkering	-5.498	-4.798	-4.798	-4.798	-4.798
effect op begrotingsruimte	**-623**	**77**	**77**	**77**	**77**

(bedragen x € 1.000; - = voordeel)

NB. In bovenstaande raming voor 2014 is rekening gehouden met een nadelige nacalculatie voor het accres over 2013 tot een bedrag van € 0,5 mln. Dit bedrag is structureel verwerkt in de geraamde uitkeringen.

[2] Via een mededeling van 23 september 2013 (e-docs 1534928) bent u reeds geïnformeerd over het effect van de Miljoenennota 2013.

Naast bovengenoemde mutaties melden wij nog de volgende twee mogelijke ontwikkelingen met betrekking tot het Provinciefonds in 2015. Deze zijn nog niet financieel vertaald.

Het voornemen bestaat om de middelen vanuit de brede doeluitkering verkeer en vervoer (BDU) met ingang van 2015 over te hevelen naar het Provinciefonds. Op dit moment is niet aan te geven of dit tot herverdeeleffecten zal leiden. De verwachting is dat in ieder geval het eerste jaar met een decentralisatie-uitkering zal worden gewerkt die de huidige verdeling volgt en daarna wordt gekeken of verdeling via de reguliere maatstaven van het Provinciefonds mogelijk is. Over eventuele herverdeeleffecten die dan kunnen optreden is nu nog niets te zeggen.

Met ingang van het jaar 2015 worden formatieplaatsen van de Dienst Landelijk Gebied (DLG) overgeheveld naar de provincies voor taken in het landelijke gebied. Voor Flevoland zal het naar verwachting om 10 formatieplaatsen gaan. Hiervoor zal naar verwachting structureel € 1,1 mln. worden toegevoegd aan de uitkering uit het Provinciefonds. Het uitgangspunt voor ons is dat de kosten en de daarvoor te ontvangen vergoeding met elkaar in evenwicht zijn. Een mogelijk probleem kan zich echter voordoen bij de overheadkosten alsmede de aanpassingen in systemen. Onderzocht wordt of samenwerking mogelijk is met de provincie Noord-Holland met het oog op een duurzame instandhouding van kennis en kunde. De financiële consequenties worden verwerkt na definitieve uitwerking van de overheveling en de afspraken over de samenwerking met de provincie Noord-Holland.

Opcenten Motorrijtuigenbelasting

Op grond van de Provinciewet heft de provincie een opslag (opcenten) op de motorrijtuigenbelasting (MRB). Het Rijk stelt hiervoor de maximale hoogte vast, die jaarlijks wordt aangepast in verband met loon- en prijsontwikkelingen. Daarbinnen bepaalt de provincie zelf het tarief.

a. herinvoering belasting schone auto's

Sinds 1 januari 2014 is de vrijstelling voor de motorrijtuigenbelasting voor de zogenoemde 'schone' auto's vervallen. Dit houdt tevens in dat voor deze voertuigen weer opcenten worden geheven. In de Programmabegroting 2014 is hiermee overigens reeds rekening gehouden.
Op basis van het voertuigenbestand van 1 januari 2014 blijkt dat het totaal aantal voertuigen in Flevoland zich het afgelopen jaar heeft gestabiliseerd. Wel is daarbinnen het aandeel schone auto's sneller toegenomen dan verwacht. Hierdoor bleef de opbrengst over 2013 uiteindelijk achter bij de raming. Omdat de schone auto's vanaf 2014 echter weer volledig belast zijn, heeft dit geen effect voor 2014 en lijkt de huidige raming in de Programmabegroting nog adequaat. Uiteraard volgen wij de ontwikkeling in de opbrengsten en zullen wij zo nodig in de Zomernota met een bijstelling van de raming komen.

b. tarief 2015 en volgende jaren

In het Coalitieakkoord is vastgelegd dat het belastingtarief voor 2012 en 2013 ongewijzigd blijft en dat in 2013 nadere besluitvorming zou plaatsvinden over een eventuele indexering van de tarieven vanaf 2014. Bij de algemene beschouwingen in 2013 heeft u aangegeven geen voorstander te zijn van herinvoering van de indexering in 2014. In de programmabegroting 2014 is hier van afgezien; wel is in de huidige meerjarenraming rekening gehouden met een herinvoering van de indexering vanaf 2015, waarbij is uitgegaan van 2% per jaar als indicatie van een langjarig gemiddelde van loon- en prijsontwikkelingen.

Wij stellen voor om de indexering van de opcenten op de motorrijtuigenbelasting die voor 2015 was voorzien achterwege te laten. Hiermee komen we tegemoet aan een wens die breed in Provinciale Staten leeft; vanaf 2016 is wel een indexering met 2% per jaar als het uitgangspunt gehanteerd voor de financiële meerjarenverkenningen in deze Perspectiefnota 2014-2018.
Als het tarief in 2015 niet wordt geïndexeerd met 2% leidt dit tot een inkomstenderving van circa € 1,0 mln. per jaar. Aangezien in de Programmabegroting 2014 wel rekening is gehouden met een

indexering van de opcenten MRB vanaf 2015 leidt dit tot de volgende begrotingsmutaties voor de jaren 2015-2018[3].

Opbrengsten opcenten MRB	2014	2015	2016	2017	2018
effect indexering vanaf 2016 met 2%		1.000	1.000	1.000	0
Totaal mutatie opbrengsten opcenten MRB	**0**	**1.000**	**1.000**	**1.000**	**0**

(bedragen x € 1.000; - = voordeel)

Rentebaten en dividenden

a. Rentebaten

Vanaf 2014 is het verplicht schatkistbankieren ingevoerd. Het rendement op de bij de schatkist ondergebrachte middelen is laag. Om na invoering van het schatkistbankieren een maximale opbrengst te kunnen genereren zal "BNG-vermogensbeheer" ons ondersteunen bij het zoeken van beter renderende alternatieven binnen de wettelijke mogelijkheden. De hiermee gemoeid zijnde kosten bedragen € 28.000 per jaar en zullen naar verwachting worden terugverdiend door een hogere opbrengst.

Over het in 2014 te behalen rendement onder het nieuwe regime (schatkistbankieren) valt nog niet veel te zeggen. Ten tijde van de Zomernota verwachten wij hiervan een beter beeld te hebben, mede op basis van de ervaringen die dan zijn opgedaan met "BNG-vermogensbeheer".

Om die reden volstaan wij nu met verhogen van de geraamde rentebaten voor 2014 met € 28.000, ter dekking van de externe kosten van het vermogensbeheer. In de Zomernota zullen wij zo nodig met een verdere bijstelling komen.

NB: In de Programmabegroting 2014 is uitgegaan van een gemiddelde omvang van de liquiditeiten in 2014 van € 85 mln.; bij het opstellen van deze Perspectiefnota (april 2014) was de feitelijke omvang circa € 140 mln. Deze toename hangt deels samen met achterblijvende uitgaven in 2013 en deels met het terug ontvangen van in voorgaande jaren voorgefinancierde grondaankopen ten behoeve van het Oostvaarderswold. Over de ontwikkeling van de liquiditeitspositie is reeds gerapporteerd in de jaarstukken 2013.

Rentebaten	2014	2015	2016	2017	2018
rente op uitgezette middelen	-28	-28	-28	-28	-28
kosten vermogensbeheer	28	28	28	28	28
Totaal mutatie rentebaten (netto)	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

(bedragen x € 1.000; - = voordeel)

b. interne rekenrente

In samenhang met de rentebaten wordt tevens aandacht gevraagd voor de zogenaamde interne rekenrente. Dit is het rentepercentage dat wordt gehanteerd bij het activeren van investeringen. In de afgelopen jaren is daarbij altijd een percentage van 5% gehanteerd. Gelet op de langdurige lage rentestand van de afgelopen jaren is bezien of dit percentage zou moeten worden aangepast. Onderzocht is wat de ontwikkeling is geweest van het rentepercentage in de achterliggende periode. Daarbij is gekeken naar de rente voor 10 en 20 jarige leningen op annuïtaire basis. Voor deze termijnen is gekozen omdat het merendeel van de provinciale investeringen in de afgelopen jaren een afschrijvingstermijn kende van 20 jaar. Omdat langlopende leningen echter na 10 jaar een renteherziening kennen, is ook de termijn van 10 jaar in de beschouwing betrokken.
In de database van de BNG is hierover informatie beschikbaar vanaf 1997. Daaruit blijkt dat de rente in een periode van 17 jaar geleidelijk is gedaald van circa 6% in 1997 naar 2,5% in 2013. Op

[3] Voor 2018 is het effect voor de begrotingsruimte per saldo nihil. Omdat de programmabegroting 2014 geen jaarschijf 2018 heeft, is de meeropbrengst door indexering van € 1,0 mln. nog niet opgenomen; immers, de jaarschijf 2018 is gebaseerd op de raming 2017.
Dit niet opgenomen voordeel van € 1,0 mln. valt weg tegen het structurele nadeel van € 1,0 mln. van het niet indexeren van het tarief in 2015.

basis hiervan is voor een aantal periodes een gemiddelde berekend; dit is in onderstaand overzicht verwerkt.

periode	% voor 10 jr	% voor 20 jr
gem 1997-2013 (17 jaar)	4,14	4,72
gem 2004-2013 (10 jaar)	3,58	4,21
gem 2009-2013 (5 jaar)	3,21	4,12

De gemiddelde rentestand voor op te nemen geldleningen kent dus een bandbreedte tussen 3,21 (10 jaarsgeld over de afgelopen 5 jaar) en 4,72% (20 jaarsgeld over de afgelopen 17 jaar). Het gemiddelde ligt zo rond de 4%.
Gelet op de renteontwikkeling in de afgelopen jaren, de trend daarin en de huidige rentestand, ligt een percentage van 4% dan het meest voor de hand. Voorgesteld wordt dit percentage voor nieuwe investeringen vanaf de begroting 2015 te hanteren. Omdat er sprake is van interne rekenrente is het begrotingseffect op concernniveau nihil. Wel worden de producten waar sprake is van kapitaallasten iets goedkoper en worden de inkomsten uit hoofde van de treasuryfunctie navenant lager.

c. dividenden
Voor onze inkomsten uit dividenduitkeringen spelen twee ontwikkelingen een rol.

De dit jaar ontvangen dividenduitkeringen van Alliander/ Nuon over het boekjaar 2013 zijn in totaal € 20.600 hoger dan geraamd. Alliander keert over 2013 meer dividend uit dan over 2012. In tegenstelling tot voorgaande jaren keert Nuon gezien het resultaat over het boekjaar 2013 geen dividend uit.

Als neveneffect van de aandelenverkoop van de aandelen NUON en Essent is de provincie aandeelhouder geworden van enkele onderdelen van deze bedrijven. Daarbij hoort onder meer het afvalverwerkingsbedrijf Attero. Dit bedrijf wordt in 2014 verkocht, waarbij de provincie een incidentele opbrengst van € 34.000 ontvangt. Dit bedrag is reeds via mandaatwijziging in de begroting 2014 verwerkt en ten gunste gebracht van het begrotingssaldo. Het jaarlijkse dividend komt daarmee te vervallen. Dit is echter een verwaarloosbaar bedrag (minder dan € 2.000 per jaar).

Divideninkomsten	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**
dividend Alliander/Nuon	-21				
Totaal mutatie dividendinkomsten	**-21**	**0**	**0**	**0**	**0**

(bedragen x € 1.000; - = voordeel)

Resumé Programmaonderdeel Algemene dekkingsmiddelen

Ten opzichte van de huidige meerjarenraming voorzien wij de volgende ontwikkelingen ten aanzien van de algemene dekkingsmiddelen.

Mutaties algemene dekkingsmiddelen	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**
provinciefonds	-5.498	-4.798	-4.798	-4.798	-4.798
opcenten MRB	0	1.000	1.000	1.000	0
rentebaten	0	0	0	0	0
dividend	-21	0	0	0	0
Totaal mutatie algemene dekkingsmiddelen	**-5.519**	**-3.798**	**-3.798**	**-3.798**	**-4.798**

(bedragen x € 1.000; - = voordeel)

In deze Perspectiefnota wordt dus uitgegaan van hogere algemene dekkingsmiddelen dan thans in de begroting en meerjarenraming zijn verwerkt. Dit wordt met name veroorzaakt door de hogere uitkering Provinciefonds. Zoals eerder is aangegeven staan tegenover deze hogere uitkering echter ook hogere lasten.

1.2 Programmaonderdeel Onvoorzien en stelposten

Het is gebruikelijk om de term stelposten te gebruiken voor begrotingsposten waarvan het doel weliswaar bekend is maar de definitieve omvang en invulling nog niet geheel zeker zijn. Ook kunnen stelposten in de begroting worden opgenomen als bepaalde taakstellingen nog nader moeten worden ingevuld.
Zoals elders in dit hoofdstuk is aangegeven is in de ontwerp Programmabegroting 2014 een aantal stelposten opgenomen. Deze zijn hieronder vermeld met de raming zoals die is opgenomen in de ontwerp begroting 2014. De huidige meerjarenraming bevat ramingen tot en met 2017. Voor de jaarschijf 2018 is de raming van 2017 als vertrekpunt gehanteerd. Van daaruit is bezien of er in 2018 mutaties op de stelpost (nodig) zijn.

Ontwerp programmabegroting 2014	2014	2015	2016	2017	2018
stelpost onvoorziene uitgaven	300	300	300	300	300
stelpost loon en prijsontwikkeling	421	2.001	3.522	5.009	5.009
stelpost nieuw beleid	2.600				
stelpost risicobuffer ombuigingen	264	264	264	264	264
stelpost versterking werkgelenheid	500	70	70	70	70
stelpost onzekerheden Perspectiefnota 2012-2016	1.500	2.500	2.500	2.500	2.500
stelpost OFGV afbouw overhead automatisering			-150	-150	-150
stelpost overhead PME		350	350	350	350
stelpost lagere cofin nieuw p-MJP 2014-2020	-619	-619	-619	-619	-619
stelpost lagere bedrijfsvoeringslasten	-775	-1.775	-2.068	-2.360	-2.360
Totaal stelposten ontwerp programmabegroting 2014	**4.191**	**3.091**	**4.169**	**5.364**	**5.364**

NB. Ramingen met een - teken zijn taakstellingen (lagere lasten) *(bedragen x € 1.000; - = voordeel)*

Hieronder wordt per stelpost aangegeven met welk doel deze is opgenomen, of deze nog nodig is en of de omvang naar huidige inzichten nog juist is. Daarbij worden de huidige ramingen gehanteerd, dus na eventuele begrotingswijzigingen in 2014.

Onvoorziene uitgaven

Onvoorziene uitgaven
De hoogte van de post voor onvoorziene uitgaven is voor de jaren 2014-2017 € 0,3 mln. Het aangescherpte kader voor besteding van de post onvoorzien alsmede het gegeven dat de post onvoorzien in 2013 niet is benut geven ons aanleiding voor te stellen om de post onvoorzien structureel te verlagen naar € 150.000.

Onvoorzien	2014	2015	2016	2017	2018
huidige raming	300	300	300	300	300
voorgestelde raming	150	150	150	150	150
Mutatie	**-150**	**-150**	**-150**	**-150**	**-150**

(bedragen x € 1.000; - = voordeel)

Loon- en prijsontwikkeling

De uitgavenramingen in de meerjarenraming bij de Programmabegroting zijn gebaseerd op het prijspeil van de eerste jaarschijf (2014). Voor loon en prijsontwikkelingen die zich in de daarop volgend jaren voordoen wordt een stelpost loon en prijsontwikkeling gehanteerd.
De stelpost heeft betrekking op drie uitgavencategorieën:

- Salarissen en sociale lasten provinciaal personeel
- Aankoop goederen en diensten door de provincie
- Jaarlijkse subsidies aan derden

Bij de behandeling van de Perspectiefnota 2013-2017 is het beleid inzake compensatie van budgetten voor loon- en prijsontwikkelingen opnieuw beoordeeld en daarbij is besloten de volgende gedragslijn te hanteren:

Salarissen en sociale lasten provinciaal personeel
In de ramingen wordt rekening gehouden met de gevolgen van de lopende CAO. Voor zover er voor (een deel van) het desbetreffende jaar nog geen CAO is vastgesteld wordt een stelpost opgenomen. Daarbij wordt tevens rekening gehouden met bekende en verwachte mutaties in pensioenpremies en sociale lasten. De hoogte hiervan wordt gebaseerd op een inschatting van de uitkomsten van de lopende onderhandelingen of prognoses van het Centraal planbureau (CPB) over de loonkostenontwikkeling voor de komende periode van de sector overheid.

Aankoop goederen en diensten door de provincie
De ramingen voor aankoop van goederen en diensten worden jaarlijks aangepast aan loon- en prijsontwikkelingen. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van CPB cijfers over de prijsontwikkeling van de overheidsconsumptie volgens de t-1 methode (CPB inschatting over 2014 wordt als indexering voor 2015 gehanteerd enzovoort). Daarbij wordt omwille van eenvoud één uniform percentage voor alle relevante budgetten gehanteerd.

Jaarlijkse subsidies aan derden
Voor subsidies wordt een tweedeling gehanteerd. Subsidies die worden gedekt door bijdragen van derden (doeluitkeringen, zoals jeugdzorg) volgden de loon en prijscompensatie van de doeluitkering. Budgetten voor subsidies uit autonome provinciale middelen worden jaarlijks gecompenseerd met een percentage dat is samengesteld uit de CPB cijfers over de prijsontwikkeling van de overheidsconsumptie enerzijds (1/3 deel) en de loonkostenontwikkeling voor de sector overheid anderzijds (2/3 deel). Ook hierbij worden de cijfers van het jaar t-1 gehanteerd.

Op basis van de in maart 2014 gepubliceerde CPB cijfers (Centraal Economisch Plan 2014) wordt rekening gehouden met de volgende percentages:

loon- en prijscompensatie (%)	2015	2016	2017	2018
salarissen c.a.	1,50%	2,25%	2,25%	2,25%
goederen en diensten	1,75%	1,50%	1,50%	1,50%
subsidies	1,00%	2,00%	2,00%	2,00%

NB: in afwijking van het bovenstaande wordt in financiële zin rekening gehouden met een loonkostenontwikkeling voor het provinciaal personeel van 1,5% in 2015 in verband met mogelijke effecten van cao-onderhandelingen die nog niet zijn afgerond.

Effect individueel keuzebudget (IKB)
Er is sprake van de invoering van het zogenoemde Individueel keuzebudget als onderdeel van de arbeidsvoorwaarden van het provinciaal personeel. Een element daarin is dat de medewerkers de mogelijkheid krijgen om verlof in te ruilen voor salaris. Naar verwachting zal dat leiden tot een stijging van de salarissom. De omvang daarvan is nog niet aan te geven, maar verwacht mag worden dat dit jaarlijks 1 tot 2% van de salarissom kan zijn. Als voorlopige aanname wordt 1,5% gehanteerd, wat overeenkomt met een bedrag van circa € 450.000 per jaar.

Conclusie
Op grond hiervan is de huidige raming voor 2015-2017 gemiddeld toereikend. Voor 2018 dient een verhoging van de stelpost plaats te vinden met circa € 1,3 mln. Dit komt omdat als vertrekpunt voor de ramingen in de nieuwe jaarschijf 2018 de huidige ramingen uit de jaarschijf 2017 worden genomen. De financiële uitwerking van de hierboven voorgestelde gedragslijn op de hoogte van de stelpost is als volgt:

Loon en prijsontwikkeling	2014	2015	2016	2017	2018
huidige raming	421	2.001	3.522	5.009	5.009
mutatie o.b.v. CEP 2014	0	-463	-534	-572	878
mutatie i.v.m. IKB	0	450	450	450	450
voorgestelde raming	421	1.988	3.438	4.887	6.337
Mutatie	**0**	**-13**	**-84**	**-122**	**1.328**

(bedragen x € 1.000; - = voordeel)

Het op de stelpost beschikbare bedrag voor 2014 is bedoeld ter dekking van de mutaties in kosten van salarissen en sociale lasten die zich in 2014 nog kunnen voordoen als gevolg van CAO-onderhandelingen en wijzigingen in wettelijke premies.

Stille lasten

De afgelopen jaren is gewerkt aan het in kaart brengen van de zogenoemde stille lasten problematiek met betrekking tot de provinciale infrastructuur. Met het oog hierop was een structurele stelpost stille asten in de Programmabegroting 2014 opgenomen ter grootte van € 4,5 mln.
De uitkomsten van het onderzoek naar de stille lasten zijn verwerkt in de 'Koepelnota integraal infra beheerplan' die op 29 januari 2014 in uw Staten is behandeld. De financiële gevolgen van de besluitvorming rondom deze Koepelnota zijn via de 4e begrotingswijziging 2014 meerjarig verwerkt in de Programmabegroting 2014. Daarbij is de bestaande stelpost stille lasten komen te vervallen.

Nieuw beleid

In het Coalitieakkoord 2011-2015 is vastgelegd dat de toen aanwezige ruimte voor nieuw beleid (€1,0 mln. per jaar) in de huidige collegeperiode zou worden toegevoegd aan de reserve strategische en ontwikkelingsprojecten voor de uitvoering van de Investeringsagenda. Verwacht mag worden dat het nieuwe college, dat aantreedt na de statenverkiezingen in 2015, deze lijn zal willen heroverwegen. Om die reden wordt voorgesteld in de Perspectiefnota 2014-2018 vanaf 2016 rekening te houden met een ruimte (stelpost) voor nieuw beleid van € 1,0 mln. onder gelijktijdige verlaging van de storting in de reserve strategische en ontwikkelingsprojecten met eenzelfde bedrag. Dit leidt tot de volgende ramingen voor 2015-2018.

Nieuw beleid	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**
huidige raming	950	0	0	0	0
voorgestelde raming	950	0	1.000	1.000	1.000
Mutatie	**0**	**0**	**1.000**	**1.000**	**1.000**
dekking: verlaging storting res. strat. proj.	0	0	-1.000	-1.000	-1.000
Effect begrotingssaldo	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

(bedragen x € 1.000; - = voordeel)

NB 1: Indien het op blz. 11 genoemde risico met betrekking tot het provinciefonds in 2014 zich uiteindelijk niet voordoet, kan de ruimte voor nieuw beleid nog incidenteel met € 1,0 mln. worden verruimd

NB 2: In de begroting 2014 is een incidentele post nieuw beleid opgenomen van € 2,6 mln. Deze is bedoeld voor een eenmalige impuls in 2014. Bij de begrotingsbehandeling in november 2013 is aangegeven waarvoor deze incidentele middelen zullen worden ingezet. Rekening houdend met inmiddels vastgestelde begrotingswijzigingen resteert hiervan nog € 950.000.

Risicobuffer ombuigingen

Er vinden in deze Statenperiode omvangrijke ombuigingen plaats op de programmabudgetten, de ambtelijke formatie en de daarmee samenhangende materiële apparaatslasten. Bij de concretisering van deze ombuigingen kunnen fricties ontstaan. Hiervoor is een risicobuffer opgenomen. Deze kent nog een omvang van circa € 0,26 voor 2014 en volgende jaren. De daaraan ten grondslag liggende onzekerheden zijn nog niet gewijzigd. Om die reden wordt de stelpost op het huidige niveau gehandhaafd.

Onzekerheden Perspectiefnota 2014-2018

In de vorige Perspectiefnota 2013-2017 is een aantal begrotingsonzekerheden benoemd. Voor de mogelijke nadelige financiële gevolgen hiervan is in de programmabegroting 2014 een stelpost onzekerheden Perspectiefnota 2013-2017 opgenomen. De omvang hiervan bedraagt € 1,5 mln. in 2014 en € 2,5 mln. per jaar voor de jaren daarna.
In hoofdstuk V wordt ingegaan op de begrotingsonzekerheden die wij bij het opstellen van deze

Perspectiefnota 2014-2018 onderkennen voor de jaren na 2014. Als voorbeelden noemen wij hier reeds de onzekere ontwikkeling van de inkomsten uit de opcenten op de motorrijtuigenbelasting en eventuele nieuwe rijksombuigingen.
Op grond daarvan blijft een stelpost onzekerheden Perspectiefnota 2014-2018 noodzakelijk, maar kan de omvang hiervan vooral voor de eerste jaren lager zijn dan thans is opgenomen. Vooralsnog achten wij het gewenst in 2014 een bedrag van € 0,3 mln. te handhaven en dit bedrag in de jaren daarna geleidelijk te verhogen tot uiteindelijk € 2,4 mln. in 2018. De uiteindelijke omvang hiervan zal bij de opstelling van de programmabegroting 2014 nader worden bepaald.

Onzekerheden Perspectiefnota	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**
huidige raming	1.500	2.500	2.500	2.500	2.500
voorgestelde raming	275	2.750	1.900	2.275	2.400
Mutatie	**-1.225**	**250**	**-600**	**-225**	**-100**

(bedragen x € 1.000; - = voordeel)

Afbouw overhead in relatie tot OFGV

In 2013 is de Omgevingsdienst Flevoland, Gooi en Vechtstreek(OFGV) van start gegaan. De omgevingsdienst voert een aantal taken uit die voorheen door de provincie werden gedaan. Als gevolg hiervan is de provinciale ambtelijke formatie verminderd. Dit heeft eveneens gevolgen voor de noodzakelijke omvang van de ondersteunende afdelingen (overhead) binnen de provincie. Hiervoor is een oplopende ombuigingstaakstelling van uiteindelijk structureel bijna € 0,8 mln. vastgesteld, welke wordt meegenomen in de ombuigingen op de bedrijfsvoering die als onderdeel van 'nieuw perspectief' worden doorgevoerd. Deze is dus begrepen in de stelpost lager bedrijfsvoeringlasten (zie aldaar).
Daarnaast is er in relatie tot de instelling van de OFGV nog een specifieke ombuigingstaakstelling op de automatiseringskosten opgelegd van € 150.000 per jaar vanaf 2016. De invulling hiervan zal worden betrokken bij het op te stellen meerjarenperspectief informatietechnologie. De daarvoor in de Programmabegroting opgenomen stelpost voor het jaar 2016 blijft om die reden gehandhaafd.

Ten slotte:

Hierboven is een aantal bestaande stelposten in de Programmabegroting 2014 onder de loep genomen. Op de andere stelposten wordt nader ingegaan in hoofdstuk III. Het betreft hier de stelpost voor de overheadkosten van de EU-programma's, de lagere cofinanciering voor het p-MJP en de stelpost ombuiging bedrijfsvoering.

Resumé Programmaonderdeel Onvoorzien en Stelposten

Ten opzichte van de huidige meerjarenraming voorzien wij ontwikkelingen ten aanzien van de volgende posten:

Actualisatie stelposten 2014-2018	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**
mutatie posten die begrotingssaldo beïnvloeden:					
- onvoorzien	-150	-150	-150	-150	-150
- loon- en prijscompensatie	0	-13	-84	-122	1.328
- nieuw beleid	0	0	1.000	1.000	1.000
- onzekerheden Perspectiefnota 2014-2018	-1.225	250	-600	-225	-100
Totale mutatie algemene stelposten	**-1.375**	**87**	**166**	**503**	**2.078**

(bedragen x € 1.000; - = voordeel)

Er ontstaat dus binnen het onderdeel onvoorzien en stelposten ruimte in 2014. Voor de jaren daarna worden hogere stelposten noodzakelijk geoordeeld.

Saldo Financieel perspectief 2014-2018; algemene dekkingsmiddelen en stelposten

Op basis van de actualisatie van de ramingen voor de algemene dekkingsmiddelen en de stelposten is er sprake van de volgende afwijkingen ten opzichte van de huidige meerjarenraming:

Mutaties financieel perspectief	2014	2015	2016	2017	2018
algemene dekkingsmiddelen	-5.519	-3.798	-3.798	-3.798	-4.798
onvoorzien en stelposten	-1.375	87	166	503	2.078
storting strat.res. i.v.m. risico Provinciefonds	1.000	0	0	0	0
lagere storting strat.res. i.v.m. dekking nieuw beleid	0	0	-1.000	-1.000	-1.000
Mutatie	**-5.894**	**-3.711**	**-4.632**	**-4.295**	**-3.720**

(bedragen x € 1.000; - = voordeel)

De voorgestelde mutaties in de algemene dekkingsmiddelen en stelposten geven begrotingsruimte in de jaren 2014-2018. In hoofdstuk III wordt het inhoudelijk perspectief beschreven. Ook hierin zijn budgettaire voorstellen opgenomen die van invloed zijn op de begrotingsruimte.

III

Inhoudelijk perspectief 2014-2018

In dit hoofdstuk wordt op hoofdlijnen per programmaonderdeel ingegaan op:

- relevante in- of externe ontwikkelingen, met eventueel daaruit voortvloeiende beleidswijzigingen (kaderstellende rol);
- afwijkingen in doelstellingen, activiteiten en/of middelen ten opzichte van de Programmabegroting 2014 (controlerende rol). Deze zijn weergegeven binnen een kader . Daarbij is op het niveau van programmaonderdelen gerapporteerd, waarbij voor de nummering is aangesloten bij de Programmabegroting 2014;
- Voorgestelde begrotingswijzigingen.

3. Ruimte

Binnen dit programma vallen de volgende programmaonderdelen:
1. Omgevingsbeleid;
2. Water;
3. Natuur, Duurzaamheid en Milieu;
4. Ruimtelijk beleid.

3.1 Beschrijving externe en/of interne ontwikkelingen

Deltaprogramma
In 2014 worden de Deltabeslissingen genomen. Het Deltaprogramma gaat in 2015 de volgende fase in, waarin het onder andere gaat over uitvoering en doorontwikkeling. Voor Flevoland gaat het dan vooral over het uitwerken van de waterveiligheidsnormen, het voorzieningenniveau zoetwater en het flexibel peilbeheer in het IJsselmeergebied. Voor deze fase zal een passende organisatiestructuur worden ingericht.
Wij zullen net als het rijk en de andere overheden een bijdrage leveren aan het gezamenlijk organiseren van de coördinatie tussen het rijk en de betrokken overheden in het IJsselmeergebied. Ook zal een bijdrage nodig zijn voor bijvoorbeeld onderzoek of een (thematisch) Deltacongres.
De omvang van de totale kosten is op dit moment nog niet duidelijk, maar deze zullen maximaal € 30.000 per jaar bedragen.
Bij de uitvoering van de Deltabeslissingen kan het nodig blijken onderzoeken uit te voeren naar bijvoorbeeld de waterveiligheid binnen Flevoland. Dergelijke onderzoeken brengen kosten met zich mee. Als hiervoor extra budget benodigd is, zullen wij een aanvullend voorstel doen.

Houtribdijk
Op dit moment wordt de versterking van de Houtribdijk voorbereid en wordt er een beslissing genomen over het voorkeursalternatief. Hierin wordt de dijk deels met zand en deels met een stenen bekleding versterkt. De provincie en gemeente Lelystad hebben gevraagd om voor het voor het traject Trintelhaven Lelystad ook de zandige oplossing in de planuitwerking te onderzoeken. Een oplossing waarbij de dijk met zand verbreed wordt bied de regio kansen op synergie met recreatie, natuur en verkeer. Het onderzoek naar de zandige oplossing wordt gezamenlijk (RWS, Lelystad en provincie) opgepakt. De provincie zal hieraan € 50.000 bijdragen, waarmee nog geen rekening is gehouden in de begroting

Duurzaamheid
Er staan diverse activiteiten op de rol in het kader van duurzaamheid die versneld uitgevoerd kunnen worden. Het betreft de volgende deelprojecten, waarvoor in totaal een additioneel bedrag van € 200.000 nodig is.
- het financieren van participaties van niet overheden in het programma Duurzaam Door (€ 50.000)
- een studie naar het toekomstbestendig maken bestaande vergisters in de NOP (€ 25.000)
- een studie naar mogelijkheden voor Biogas in Almere (€ 25.000)
- een studie naar All-electric Energievoorziening (Opslag van duurzaam opgewekte energie); dit is het thema van de toekomst (€ 50.000).
- Het organiseren van een masterclass bedrijfsleven en initiatieven Floriade op het gebied van energie, landbouw, tuinbouw (€ 50.000).

Nationaal Park Oostvaardersplassen
GroenLinks heeft het initiatief genomen ons college te verzoeken een aanvraag in te dienen bij het Ministerie van Economische Zaken voor de status van Nationaal Park voor het gebied Oostvaardersplassen en omgeving. Daartoe dient samen met de relevante partijen een businessplan te worden opgesteld welke uiterlijk 1e kwartaal 2015 ter besluitvorming aan Provinciale Staten wordt voorgelegd.
Dit initiatiefvoorstel geeft invulling aan de doelstellingen van de Economische agenda Flevoland 2012-2015, de programmabegroting 2014 en het provinciale natuurbeleid. Daarnaast sluit het

uitstekend aan bij het Natuurpact, de in september 2013 afgesloten overeenkomst tussen het Ministerie van EZ en het IPO, met als grondgedachte dat economie en natuur hand in hand gaan. Voor het opstellen van het businessplan en het indienen van de aanvraag zullen kosten moeten worden gemaakt. Deze worden vooralsnog ingeschat op maximaal € 100.000.

Windenergie
In 2015 stellen we samen met de gemeenten Dronten, Lelystad en Zeewolde (en mogelijk ook Almere) het regioplan Windenergie voor zuidelijk en oostelijk Flevoland op. Dit regioplan moet leiden tot het realiseren van 1390,5 MW aan opgesteld vermogen windenergie, wat ruim een kwart van de Nederlandse opgave voor wind op land inhoudt. De gezamenlijke ambitie is de herstructurering van de huidige 600 verspreid in het landschap staande windmolens. De provinciale verantwoordelijkheid richt zich vooral op kaderstelling, investeringen en regievoering. Zo worden circa 300 nieuwe grotere en moderne molens geplaatst in windparken en lijnopstellingen. Onderdelen van het regioplan zijn o.a. een structuurvisie, een juridisch instrumentarium om sanering van oude windmolens en gebiedsgebonden bijdragen te borgen en overige flankerende instrumenten.

Om de provinciale rol in de periode 2015-2018 te blijven invullen, is voortzetting van de personele inzet noodzakelijk en zal ook budget nodig zijn voor de inhuur van expertise. De ervaring met het windpark Noordoostpolder heeft uitgewezen dat voor één windpark een investering noodzakelijk was van € 200.000 per jaar gedurende enkele jaren voor de inzet van een projectdirecteur en – secretaris en een communicatiebureau. Het regioplan leidt tot realisatie van nieuwe windparken in zes gebieden en bovendien tot de sanering van verouderde windmolens; het gaat daarbij om een investering in het gebied van € 2 miljard (€ 1,5 miljoen per MW). Windenergie zal de komende decennia dus een belangrijke economische drager zijn voor het landelijk gebied. Doordat het regioplan gedragen wordt door de partners in het gebied zal de provinciale bijdrage lager kunnen zijn dan bij het windpark Noordoostpolder. Maar zoals gebruikelijk, gaat de kost voor de baat uit. Daarom zal naar verwachting ook een kredietfaciliteit nodig zijn voor de Federatie Windverenigingen Flevoland.

Voor de uitvoering van de provinciale rol is een bedrag benodigd van € 250.000 per jaar voor de periode 2015 – 2018. Daarnaast is mogelijk een kredietfaciliteit noodzakelijk. Om het gehele Regioplan zowel financieel als qua proces in perspectief te schetsen zal een apart Statenvoorstel worden voorgelegd.

3.2 Rapportage over afwijkingen lopend begrotingsjaar

Binnen het programma Ruimte rapporteren wij afwijkingen bij de programmaonderdelen:
- Water
- Natuur, Duurzaamheid en Milieu

1.1 Water

Deltaprogramma
Middelen
Het Deltaprogramma is een meerjarig project en loopt tot en met eind 2014. De niet bestede middelen zijn in voorgaande jaren toegevoegd aan de algemene reserve en zullen dit jaar worden besteed. Hiervoor is een onttrekking aan de Algemene Reserve nodig van € 58.000. Hiervoor worden de activiteiten ruimtelijke ontwikkelkansen in combinatie met de versterking van dijken en actualiseren overstromingsscenario`s uitgevoerd.

1.3 Natuur, Duurzaamheid en Milieu

Decentralisatie Natuurakkoord
Middelen
Met de vaststelling van het natuurpact (Prinsjesdag 2013) is de decentralisatie van natuurtaken definitief

geworden. Via de decembercirculaire 2013 is via het Provinciefonds voor 2014 € 5,8 miljoen beschikbaar gesteld en de effecten hiervan worden verwerkt via deze nota. Voor de onderverdeling naar budgetposten is aangesloten bij de wettelijke verplichtingen en bestuurlijke afspraken. Vooruitlopend op verwerking via de Perspectiefnota hebben wij in januari een besluit genomen om de verdeling reeds vast te leggen en reeds (lopende) verplichtingen aan te gaan voor 2014. Hierover heeft u een mededeling ontvangen van de voorgestelde werkwijze.
Over de hoogte en beschikbaarstelling van het budget voor de jaren 2015 tot en met 2017 zal in de loop van 2014 meer duidelijkheid komen.

Zonatlas
Middelen
In reactie op de motie Zonatlas hebben wij u via de mededeling van 3 december 2013 aangegeven dat wij de Flevolandse gemeenten faciliteren door de Zonatlas na mei 2014 ter beschikking te stellen. Met de Zonatlas wordt de duurzame energieopwekking met zonnepanelen gestimuleerd. Daarbij is aangegeven dat de dekking van € 30.000 geregeld zal worden bij de Perspectiefnota.

Subsidies
Middelen
In de begroting 2014 zijn subsidies aangepast aan loon- en prijsontwikkeling. Abusievelijk is vergeten dit toe te passen bij het IVN en de Milieufederatie. Hiervoor is een bedrag nodig van circa € 4.000.

Bodemsanering
Middelen
De enige bodemsanering die in 2014 nog opgestart wordt is Houtwijk in Dronten. De saneringsaanpak valt hier goedkoper uit. Hierdoor zullen de kosten in 2014 voor Bodemsaneringen naar verwachting € 200.000 lager uitvallen dan in de begroting is opgenomen. Dit betekent dat een lagere inzet van middelen uit de reserve Bodem nodig is.

De-on
Middelen
In 2013 zijn bij de Veegronde, vanwege het uitstel van de oprichting van DE-on tot begin 2014, de overgebleven middelen voor DE-on gestort in de Algemene Reserve.
Binnenkort zal de stichting zijn opgericht. De Raad van Toezicht is reeds geïnstalleerd en er wordt druk gezocht naar een directeur. In het tweede kwartaal van 2014 zal de subsidieaanvraag worden ingediend. De resterende middelen (€ 40.000) uit 2013 zijn hierbij nodig en zullen worden onttrokken uit de Algemene Reserve.

Omgevingsdienst Flevoland
Middelen
Als gevolg van de WABO-decentralisatie is sinds 1 januari 2014 de bevoegdheid voor de vergunningverlening, handhaving en toezicht op veel bedrijven verschoven van provincies naar gemeenten. De financiële gevolgen, zijnde een verschuiving van het Provinciefonds naar het Gemeentefonds, zijn bekendgemaakt in de decembercirculaire 2013. Deze gevolgen worden nu verwerkt in de begroting. Voor Flevoland gaat het om een vermindering in de bijdrage aan de OFGV van € 1.029.000.

De begrotingswijziging 2014 en de begroting 2015 van de OFGV zijn nog niet definitief, de consequenties voor onze eigen begroting daarmee ook niet.

3.3 Lasten en baten

Binnen de lasten en baten van bovengenoemde programmaonderdelen rapporteren wij de onderstaande begrotingswijziging voor de Programmabegroting 2014. Deze wijziging is hierboven toegelicht. De in het onderstaande overzicht gearceerde mutaties leggen beslag op het begrotingssaldo; de overige zijn budgetneutraal.

Programma Ruimte		Lopend jaar	Toekomstige jaren			
Programmaonderdeel	**Omschrijving**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**
1.2 Water	Hogere lasten Deltaprogramma	58				
	Hogere lasten a.g.v. werkzaamheden Houtribdijk	50				
1.3 Natuur, duurzaamheid en milieu	Hogere lasten vanwege Zonatlas	30				
	Hogere lasten decentralisatie Natuurakkoord	5.800	5.800	5.800	5.800	5.800
	Lagere bodemsaneringslasten	-200				
	Hogere bijdrage DE-on	40				
	Hogere lasten l&p compensatie subs. IVN/NMF	4				
	Lagere bijdrage OFGV i.v.m. Wabo-decentralisatie	-1.029	-1.029	-1.029	-1.029	-1.029
	Hogere lasten projecten duurzaamheid	200				
	Hogere lasten i.v.m. voorbereiding NP OVP	100				
1.4 Ruimtelijk beleid	Hogere lasten windenergie		250	250	250	250
6.6 Reserves	Hogere onttrekking Alg. res. Deltaprogr. en DE-on	-98				
	lagere inzet reserve Bodem door lagere lasten	200				
Totaal		**5.156**	**5.021**	**5.021**	**5.021**	**5.021**

(bedragen x € 1.000; - = voordeel)

4. Bereikbaarheid

Binnen dit programma vallen de volgende programmaonderdelen:
1. Openbaar vervoer;
2. Mobiliteit.

4.1 Beschrijving externe en/of interne ontwikkelingen

Bereikbaarheid luchthaven (MOBLA)
Op 10 maart 2014 hebben de minister van IenM, de gemeente Lelystad en de provincie Flevoland overeenstemming bereikt over een pakket aan maatregelen om de bereikbaarheid van Lelystad te vergroten. Deze overeenstemming is voor wat betreft de provincie onder voorbehoud van instemming door PS. De Minister is bereid € 50 mln. te reserveren voor de verbreding van de A6 tussen Almere en Lelystad en een nieuwe aansluiting Lelystad Airport op de A6 te realiseren. De regio (gemeente Lelystad en provincie Flevoland) zijn dan verantwoordelijk voor de aanleg van een verbindingsweg tussen de luchthaven en de nieuwe aansluiting op de A6 en dragen zorg voor een goede openbaar vervoerverbinding. De kosten hiervan zijn geraamd op € 20 mln. (incl BTW). Voor de verbindingsweg en de realisatie van twee openbaar vervoerhaltes is nog geen volledige financiële dekking bij de partijen aanwezig. De kosten hiervan zijn geraamd op ca. € 10 mln. (excl. BTW). Met de gemeente Lelystad lopen nog gesprekken over de verdeling van de kosten.
De intentie is om deze kosten voor 50% ten laste te brengen van de BDU-middelen, waarover de provincie zeggenschap heeft. Het restantbedrag van € 5 mln. zou dan gelijkwaardig kunnen worden verdeeld tussen gemeente en provincie. Dat zou betekenen dat € 5 mln. gedekt wordt uit de BDU, € 2,5 mln. door de provincie Flevoland en € 2,5 mln. door de gemeente Lelystad. In totaal komt dus 75% van de bijdrage vanuit de provincie. Voor de € 2,5 mln. van de provincie is nog geen dekking beschikbaar.
Het voorstel is om € 1,5 mln. hiervan ten laste te brengen van de reserve strategische en ontwikkelingsprojecten; de reserve biedt daartoe voldoende ruimte. Aangezien de uitvoering pas over enkele jaren aan de orde is, wordt dit bedrag tot dat moment binnen deze reserve geoormerkt. De resterende € 1 mln. zal worden opgevangen binnen de bestaande financiële kaders van het PMIRT.

Het bovenstaande zal de komende tijd nader worden uitgewerkt. De start van de investeringen wordt voorzien in 2016/2017.

Deze investering geeft een forse economische impuls aan Lelystad en de luchthaven in het bijzonder. Lelystad krijgt er een nieuwe aansluiting op de A6 bij, die de huidige, zwaarbelaste, aansluiting ontlast en de luchthaven met het bedrijventerrein OMALA worden direct aangetakt op de A6. In de toekomst is ook de aansluiting van de Warande op de A6 mogelijk

Recent heeft ook Schiphol aangegeven bereid te zijn (€ 90 mln.) te investeren in de ontwikkeling van Lelystad Airport (verlenging van de start en landingsbaan, realisatie nieuwe terminal met benodigde voorzieningen). Schiphol acht een goede bereikbaarheid van Lelystad Airport van essentieel belang voor de ontwikkeling van deze luchthaven.

Kwaliteitsimpuls Openbaar Vervoer
Naar aanleiding van de behandeling van het onderwerp nieuwe OV visie in uw Staten bleek behoefte aan een kwaliteitsimpuls OV.
De eerste voorbereidingen zijn gestart voor de implementatie van de nieuwe OV visie. Inmiddels is ook een aanvang gemaakt met een herziening van de nota mobiliteit waar OV ook een onderdeel van is. Wij zullen in aansluiting daarop in de komende periode met voorstellen komen hoe het openbaar vervoer een extra kwaliteitsimpuls kan krijgen. Daarvoor hebben we een incidenteel bedrag van € 400.000 opgenomen.

4.2 Rapportage over afwijkingen lopend begrotingsjaar

Binnen het programma Bereikbaarheid rapporteren wij afwijkingen bij de programmaonderdelen:
- Mobiliteit.

2.2 Mobiliteit

Rente BDU

Door een wijziging van de wet FIDO (die verband houdt met de invoering van het schatkistbankieren) is het vanaf 1 januari 2014 niet meer verplicht om rente toe te voegen aan de BDU-middelen. Tot die datum gold deze verplichting wel, op grond van de Wet BDU. Dit betekent dat de rente (die uiteraard wel wordt gegenereerd door niet-bestede BDU-middelen) vrij besteedbaar is geworden. Wij hadden over 2014 een bedrag begroot van € 242.000, aflopend naar € 95.000 in 2017. Deze afloop houdt verband met het verwachte teruglopen van de nog niet bestede BDU-middelen in komende jaren. In totaal gaat het in de periode 2014-2017 om circa € 0,7 mln.

Ofschoon de verplichte toevoeging van de rente aan de BDU middelen is vervallen, stellen wij voor deze vrijvallende middelen beschikbaar te houden voor infrastructurele projecten. Dit kan door de verwachte rente-inkomsten vanaf 2014 jaarlijks te toe te voegen aan de bestemmingsreserve Infrafonds. Deze reserve dient onder meer ter dekking van grote infrastructurele projecten. In de praktijk worden deze projecten deels gedekt uit BDU-middelen en deels uit het Infrafonds. Op deze manier blijven de middelen beschikbaar voor hetzelfde doel. Om praktische redenen kiezen wij er daarbij voor om de vaste bedragen te hanteren, zoals deze nu in de begroting zijn geraamd. Er vindt dus geen herberekening plaats op basis van feitelijke omvang van de BDU middelen en het daarover gerealiseerde rendement.

PMIRT

Middelen

De uitvoering van het PMIRT ligt op schema. Voor een aantal projecten is een kredietwijziging benodigd. Het betreft de projecten:

1. Passage Dronten: De aanleg van de Passage Dronten was voorzien in 2019. Op grond van een motie van uw Staten op 14 november 2012 om te komen tot een versnelde aanleg van deze weg is een convenant met de gemeente Dronten gesloten. Hierover bent u eind 2013 geïnformeerd. Op grond daarvan is nu geprogrammeerd om de weg eind 2016 gereed te hebben. Hiervoor dient in 2014 € 2.000.000 krediet beschikbaar gesteld te worden zodat de voorbereidende werkzaamheden (waaronder grondaankoop en voorbelasting) kunnen starten. De dekking hiervan is € 1.000.000 uit BDU middelen, € 500.000 uit de reserve Infrafonds en de overige € 500.000 wordt geactiveerd.
2. Waterlandseweg: De verbreding van de Waterlandseweg staat voor 2015 en 2016 geprogrammeerd in het PMIRT. In de jaren voor uitvoering is voorbereiding noodzakelijk. In 2014 zal de voorbereiding geïntensiveerd worden om tot uitvoering te komen vanaf 2015. Hiervoor zal € 700.000 aan krediet naar voren worden geschoven. De dekking hiervan is € 350.000 uit BDU middelen, € 133.000 uit de reserve Infrafonds en € 217.000 vanuit de gemeente Almere.
3. Elburgerbrug: In de zomernota 2013 is gemeld dat voor de werkzaamheden aan de Elburgerbrug is onderzocht of de brugklap in composiet uitgevoerd kan worden. De aanleg in composiet is duurder dan staal, maar het (niet jaarlijks) onderhoud van composiet is goedkoper. Hierdoor komen de levensduurkosten voor composiet aanzienlijk lager uit dan de brug in standaard staal. Voor de aanleg met composiet is € 300.000 extra benodigd vanuit het niet jaarlijks onderhoud vaarwegen.
4. Luchthaven Lelystad: De nieuwe ontsluitingsweg vanaf de Larserweg staat voor 2016 geprogrammeerd in het PMIRT. In de jaren voor uitvoering is voorbereiding noodzakelijk. In 2014 is € 150.000 benodigd voor voorbereidende kosten. De dekking hiervan is € 75.000 uit BDU middelen en € 75.000 uit de reserve ZZL/Midden.
5. Projectgebonden voorbereiding: Een aantal grote projecten waarvan de uitvoering in de komende jaren ligt maken in 2014 voorbereidende kosten. De voorbereidingskosten hiervoor zijn dusdanig hoog dat het algemeen voorbereidingskrediet niet toereikend is. Het betreft de projecten:
- Gooiseweg fase 2: Voor de uitvoering van de baanverdubbeling Gooiseweg (Ganzenweg <>Zeewolde) fase 2 brengen we in 2014 voorbelasting aan. De hiervoor benodigde middelen ad € 500.000 zijn meegenomen in de actualisatie van het PMIRT.
- Hogering: Voor de uitvoering van de capaciteitsuitbreiding van de Hogering voeren we in 2014 onderzoeken uit en huren we specialistische kennis in. Hiervoor is € 200.000 geraamd bij de actualisatie van het PMIRT.

- Roggebot: Voor de uitvoering van Roggebotsluis/Hanzeweg voeren we in 2014 onderzoeken uit en huren we specialistische kennis in. Hiervoor is € 200.000 geraamd bij de actualisatie van het PMIRT.

Naast het verhogen van bedragen is er een project waarbij het krediet verlaagd kan worden:
6. Repelweg: Vanwege bezuinigingen op de BDU is er minder BDU beschikbaar voor investeringsprojecten. Om die reden is gekeken of er binnen de bestaande projecten verder kon worden geprioriteerd. Daarbij bleek het mogelijk het project Repelweg te laten vervallen. Het totale projectkrediet van € 195.000 kan vervallen.

Naast deze wijzigingen in het PMIRT is nog een aantal administratieve wijzigingen in de volgende kredieten:
7. Vervangingsinvesteringen: De vervangingsinvesteringen zijn verwerkt bij deze actualisatie. Hiervoor is een aanvullende kolom toegevoegd in de bijlagen voor Wegen (€ 1.372.000) en Vaarwegen (€ 4.300.000). Het betreft administratieve wijzigingen waarbij € 5.672.000 krediet benodigd is. De budgettaire wijzigingen zijn meegenomen bij de vaststelling van de koepelnota waardoor de dekking al gerealiseerd is (PS 29-1-2014).

De actualisatie van de PMIRT projecten leidt tot de volgende kredietmutaties:
- Het bruto raamkrediet investeringen wegen met € 3.555.000 te verhogen tot € 19.811.000. Gelet op de bijdragen derden (BDU, Infrafonds, etc) is het netto effect een stijging van € 674.000. De hieruit voortvloeiende hogere kapitaallasten bedragen circa € 17.000. Daarnaast wordt een vergoeding van de gemeente Dronten ontvangen voor de voorfinanciering van de passage Dronten van circa € 10.000, zodat er per saldo nagenoeg geen sprake is van extra lasten.
- Het bruto raamkrediet vervangingsinvesteringen wegen met € 1.372.000 te verhogen tot € 1.372.000. De effecten voor de post kapitaallasten zijn al meegenomen en verwerkt in de koepelnota.
- Het bruto raamkrediet vervangingsinvesteringen vaarwegen met € 4.300.000 te verhogen tot € 4.300.000. De effecten voor de post kapitaallasten zijn al meegenomen en verwerkt in de koepelnota. NB. In de begrotingswijziging bij de Koepelnota was geen uitsplitsing opgenomen van de kapitaallasten naar wegen en vaarwegen. Dit wordt nu administratief verwerkt.
- Het bruto raamkrediet investeringen vaarwegen blijft ongewijzigd.
- Het bruto raamkrediet niet jaarlijks onderhoud wegen blijft ongewijzigd.
- Het bruto raamkrediet niet jaarlijks onderhoud vaarwegen met € 300.000 te verhogen tot € 3.010.000.

Om de overige projecten op tijd te kunnen realiseren is er voldoende voorbereidingskrediet in 2014 noodzakelijk. Het algemeen voorbereidingskrediet wegen dient daarom te worden verhoogd met € 100.000 en het voorbereidingskrediet verkenningen met € 400.000. Hierdoor stijgen de kapitaallasten met € 25.000. Deze hogere lasten kunnen opgevangen worden binnen de huidige raming, onderdeel kapitaallasten.

Overige projecten
De verwachting is dat we de lopende natuurvriendelijke oever projecten in 2014 afronden. Voor de projecten Lemstervaart, Hoge Vaart en Robuust Watersysteem NOP stellen we, wegens voortvarend oppakken, alle resterende provinciale middelen ad € 1.062.000 beschikbaar.

4.3 Lasten en baten

Binnen de lasten en baten van bovengenoemde programmaonderdelen rapporteren wij de onderstaande begrotingswijziging voor de Programmabegroting 2014. Deze wijziging is hierboven toegelicht. De in het onderstaande overzicht gearceerde mutaties leggen beslag op het begrotingssaldo; de overige zijn budgetneutraal.

Programma Bereikbaarheid		Lopend jaar	Toekomstige jaren			
Programmaonderdeel	**Omschrijving**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**
2.1 Openbaar vervoer	Hogere lasten kwal. impuls OV	400				
2.2 Mobiliteit	Hogere BDU bijdragen aan provinciale projecten	-1.770				
	Lagere rentetoerekening BDU	-242	-206	-160	-95	
	Herschikking kapitaallasten					
	Hogere lasten prov. infrastructurele projecten	2.693				
5.7 p-MJP	Hogere lasten robuuste watersystemen	6				
	Hogere lasten n.v.o. Lemstervaart	845				
	Hogere lasten n.v.o. Hoge vaart	212				
6.6 Reserves	Hogere storting res. Infrafonds uit rente BDU	242	206	160	95	
	Hogere onttr. aan res. Infrafonds voor prov. Proj.	-848				
	Hogere onttr. aan res. p-MJP voor n.v.o.'s	-1.062				
	Hogere onttr. aan res. ZZL/Midden voor prov. Proj.	-75				
Totaal		**400**	0	0	0	0

(bedragen x € 1.000; - = voordeel)

5. Economie

Binnen dit programma vallen de volgende programmaonderdelen:
1. Economische structuurversterking;
2. Ontwikkeling en innovatie.

5.1 Beschrijving externe en/of interne ontwikkelingen

Technocentrum
Met onze opgaven in onze economische clusters rondom HTSM (High Tech Systemen en Materialen), de kennisintensieve maakindustrie, robotica en de ontwikkelingen bij de Flevokust en Lelystad Airport is het belangrijk dat er structurele inzet wordt gepleegd op voldoende instroom in het techniekonderwijs, meer betrokkenheid van bedrijfsleven bij het onderwijs en voldoende goedgeschoolde arbeidsinstroom. Veel activiteiten om dit te bevorderen gebeuren op lokaal niveau, maar moet regionaal worden aangestuurd en ingebed. Dit is de rol die belegd is bij het Technocentrum Flevoland. Het Technocentrum is de makel/schakelfunctie op het snijvlak arbeidsmarkt –onderwijs in de technische sector voor Flevoland. Het Technocentrum is bezig met een restyle voortkomend uit een andere vorm van bekostiging dan voorheen (bekostiging vanuit ministerie OCW).
Voor een stabiele basis en de verdere doorontwikkeling van het Technocentrum Flevoland is een financiële impuls nodig van € 500.000, waarmee de betekenisvolle rol uit het verleden kan worden gecontinueerd in de toekomst. Gegeven het belang dat wij hieraan hechten zijn wij bereid deze impuls te verstrekken.

Europees programma Kansen voor Flevoland-II (2014-2020)
<u>OP-West (incl. TMI)</u>
De openstelling van het Europees programma Kansen voor Flevoland-II (2014-2020) zal waarschijnlijk na de zomer starten, de eerste bestedingen worden verwacht in 2015. Gezien er per heden nog onzekerheid bestaat over de exacte uitkomsten hiervan worden de financiële effecten in een later stadium verwerkt. Over de totstandkoming van het nieuwe programma worden uw Staten separaat geïnformeerd.
De verwachting is dat de omvang van het nieuwe programma voor landsdeel West aanzienlijk kleiner zal zijn dan het huidige programma. Daarom zal ook de bijdrage die wij ontvangen voor de werkzaamheden (inclusief de overhead) die wij verrichten als programmabureau evenredig afnemen. In de begroting 2014 is vanaf 2015 rekening gehouden met een stelpost van € 350.000 om het nadelige effect van het verminderen van deze werkzaamheden op te vangen. Omdat nu nog niet duidelijk is wat de effecten zullen zijn, wordt vooralsnog deze stelpost gehandhaafd. Bij het opstellen van de Programmabegroting 2015 zal de hoogte van deze stelpost opnieuw worden bezien.

<u>Interreg</u>
Flevoland is vanaf eind 2014 programmapartner van het Interreg (VA) Deutschland – Nederland programma. Daarnaast is de verwachting dat er in 2014 maximaal drie nieuwe Interreg (VB) en Interreg EUROPE (VC) projecten worden ontwikkeld. De aanvragen voor een EU bijdrage worden dan in 2015 ingediend.
Wij hebben besloten dat er voor de cofinanciering van projecten in het kader van het Interreg (VA) Deutschland – Nederland programma indicatief in totaal € 1,0 mln. beschikbaar is voor de periode 2014-2020. Deze middelen zijn reeds geoormerkt binnen de reserve Cofinanciering EU-projecten 2014-2020. De verwachting is dat er in 2015 een aantal projecten van start zal gaan, die bij de provincie een verzoek om cofinanciering indienen. Deelname aan Interreg VA Deutschland – Nederland betekent ook dat wij een financiële bijdrage moeten leveren voor het management van het programma. De hoogte van dit bedrag is nog niet bekend. Deze bijdrage maakt onderdeel uit van de € 1,0 mln. cofinanciering en zal daarom niet tot aanvullende lasten leiden.

5.2 Rapportage over afwijkingen lopend begrotingsjaar

Binnen het programma Economie rapporteren wij afwijkingen bij de programmaonderdelen:
- Economische structuurversterking;
- Ontwikkeling en innovatie.

3.1 Economische structuurversterking

Krediet fonds MKB
Activiteiten
Op 13 november 2103 is een statenmotie aangenomen over de ondersteuning van het MKB. Dit leidt tot een extra beleidsdoel, namelijk de instandhouding van bestaande werkgelegenheid. In de motie werd gesproken over een kredietfaciliteit voor kleine ondernemingen, waarvoor circa € 2 mln. ter beschikking zou moeten komen. Voor de gevraagde ondersteuning wordt een leningsfaciliteit ontwikkeld waaruit kleine MKB bedrijven in Flevoland, die tijdelijk in financiële problemen zijn geraakt, een overbruggingslening kunnen krijgen.
Aan het verstrekken van deze leningen zullen eisen worden gesteld, waaronder de levensvatbaarheid van het bedrijf op langere termijn. De verstrekking van leningen brengt het risico met zich dat leningen niet worden terugbetaald. Wij zullen afspraken maken en maatregelen nemen waarbij dit risico kan worden beperkt tot maximaal 25% van de uitgeleende middelen.
Naar verwachting zal in het 2e kwartaal 2014 een concreet voorstel aan u worden voorgelegd met betrekking tot de uitwerking van de motie.

3.2 Ontwikkeling en innovatie

Fietsknooppuntennetwerk
activiteiten
Het fietsknooppuntennetwerk is inmiddels aangelegd in de gemeenten Lelystad, Zeewolde en Dronten. Tot en met 2016 wordt er nog geïnvesteerd in beter positioneren van het Flevoland als fietsbestemming middels promotie en productontwikkeling van het Flevolandse fietsknooppuntennetwerk. Aan bovenstaande activiteit zijn bovendien een tweetal deelprojecten toegevoegd: versterking van recreatieve infrastructuur Horsterwold/Hulkesteinse bos (Zeewolde) en Torenbosje (Dronten). Deze aanvullende deelprojecten worden uiterlijk eind 2015 opgeleverd.

5.3 Lasten en baten

Binnen de lasten en baten van bovengenoemde programmaonderdelen rapporteren wij de onderstaande begrotingswijziging voor de Programmabegroting 2014. Deze wijziging is hierboven toegelicht en legt beslag op het begrotingssaldo.

Programma Economie		Lopend jaar	Toekomstige jaren			
Programmaonderdeel	Omschrijving	2014	2015	2016	2017	2018
3.2 Ontwikkeling en innovatie	Hogere lasten i.v.m. Technocentrum	500				
Totaal		500	0	0	0	0

(bedragen x € 1.000; - = voordeel)

6. Samenleving

Binnen dit programma vallen de volgende programmaonderdelen:
1. Zorg en Sport;
2. Jeugdzorg;
3. Cultureel erfgoed en Culturele infrastructuur.

6.1 Beschrijving externe en/of interne ontwikkelingen

Transitie jeugdzorg
Wij hebben de gemeenten gevraagd om met voorstellen te komen voor de inzet van de incidentele middelen (circa € 1,5 mln.) die wij beschikbaar hebben in 2015 voor projecten op het snijvlak van de eerstelijnszorg en gespecialiseerde jeugdzorg. Er is echter een risico met betrekking tot de dekking van verwachte frictiekosten (zie hieronder). Indien dit risico aan de orde is zullen de incidentele middelen in 2015 niet beschikbaar zijn, conform de Statenmotie van 14 november 2012.

Als gevolg van de transitie worden frictiekosten verwacht bij de instellingen. De overdracht van de jeugdzorg ligt niet geheel op schema, omdat de gemeenten nog geen concrete inkoopafspraken voor 2015 hebben gemaakt. Hierdoor nemen de risico's op frictiekosten nog meer toe. Primair zijn de jeugdzorginstellingen verantwoordelijk voor deze kosten.

Het risico bestaat dat een deel van deze kosten toch bij de provincies komen te liggen, bijvoorbeeld doordat het Rijk de geplande landelijke uitname uit het Provinciefonds in 2016 (met een aandeel van € 2,5 mln. voor Flevoland) mogelijk met één jaar zal vervroegen.

Bijdrage palenscherm Urk
Dankzij het aanbrengen van een beschermend paalwerk vanaf 1662 veranderde de vorm van het eiland Urk tot aan de drooglegging nauwelijks. Het palenscherm op Urk is opgenomen als onderdeel van het beschermd dorpsgezicht.
Het palenscherm bevindt zich momenteel in een matige tot slechte staat. Er is sprake van houtrot en de aard en omvang van de schade is zodanig, dat herstel technisch onuitvoerbaar is. Het palenscherm dient de komende jaren (gefaseerd) te worden vervangen. De cultuurhistorische waarde vertegenwoordigd ook een regionaal belang en draagt bij aan toeristisch-recreatief aanbod van Urk/ Noordelijk Flevoland. Op grond hiervan willen wij hiervoor maximaal € 250.000 als cofinanciering beschikbaar stellen, onder de voorwaarde dat de gemeente Urk minimaal een gelijke inspanning levert.

6.2 Rapportage over afwijkingen lopend begrotingsjaar

Binnen het programma Samenleving rapporteren wij afwijkingen bij de programmaonderdelen:
- Jeugdzorg;
- Cultureel erfgoed en Culturele infrastructuur.

4.2 Jeugdzorg

Continuïteit en kwaliteit jeugdzorg
Risico's
Jeugdzorginstellingen anticiperen op de transitie door al in 2014 hun zorgaanbod af te stemmen op de wensen van de gemeenten, wat inhoudt dat er sprake is van meer ambulante zorg en een lichte afbouw aan residentiele zorg. Wij zullen de bestuurders van de instellingen aanspreken als er wachtlijsten ontstaan.

4.3 Cultureel erfgoed en culturele infrastructuur

Batavialand
activiteiten
De provincie is gevraagd om financieel bij te dragen (€ 150.000) aan de start van het Erfgoedpark Batavialand. Hiervoor is recent een voorstel aan u voorgelegd. De provincie heeft € 3 mln. geoormerkt voor realisatie van het park. De fusie zal vanaf 1 januari 2015 ingegaan moeten zijn. Voor het maken van het businessplan wordt meer tijd genomen. Zodra de provincie dit plan heeft, zal dit de basis zijn voor de besluitvorming over beschikbaarstelling van het resterende deel van de € 3 mln. Verwachting is dat dit in 2015 zal zijn.

6.3 Lasten en baten

Binnen de lasten en baten van bovengenoemde programmaonderdelen rapporteren wij de onderstaande begrotingswijziging voor de Programmabegroting 2014. Deze wijziging is hierboven toegelicht en legt geen beslag op het begrotingssaldo.

Programma Samenleving		Lopend jaar	Toekomstige jaren			
Programmaonderdeel	**Omschrijving**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**
4.3 Cultureel erfgoed & c.infrastructuur	Hogere lasten palenscherm Urk	250				
6.6 Reserves	Hogere onttr. aan strat. res. voor palenscherm Urk	-250				
Totaal		**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

(bedragen x € 1.000; - = voordeel)

7. Investeringsagenda

Binnen dit programma vallen de volgende programmaonderdelen:
1. Nieuwe Natuur incl. afwikkeling Oostvaarderswold;
2. Zuidelijk Flevoland;
3. Noordelijk Flevoland;
4. Markermeer/IJmeer;
5. Luchthaven Lelystad/OMALA;
6. Duurzame energie;
7. p-MJP;
8. Flevokust

7.1 Beschrijving externe en/of interne ontwikkelingen

Actualisatie Investeringsagenda
Jaarlijks wordt een Investeringsagenda opgesteld, waarin de nieuwe inzichten zijn opgenomen ten aanzien van de majeure investeringen die de provincie in de komende 10 jaar voornemens is te doen. De Investeringsagenda 2014-2023 zal medio 2014 worden opgesteld en dit najaar aan u ter beschikking worden gesteld als bijlage bij de programmabegroting 2015.

Integrale aanpak Midden Flevoland
In het kader van het programma Midden Flevoland wordt een gebiedsagenda Lelystad opgesteld. De gemeente Lelystad en de provincie Flevoland staan blijvend voor een ontwikkelopgave met een grote financiële opgave. Via de Gebiedsagenda Lelystad wordt de (financiële) haalbaarheid van de gebiedsontwikkeling geoptimaliseerd. De Gebiedsagenda kent de volgende onderwerpen: (ontsluiting) Luchthaven Lelystad/OMALA, Flevokust, Markermeer/IJmeer, Batavialand, Duurzaamheid, Nieuwe Natuur, Concentratie Rijksvastgoed, Voorzieningen en Instituten landschap (WUR).

Nieuwe Natuur
Via een adaptief proces wordt gekomen tot een programma Nieuwe Natuur in Flevoland dat bijdraagt aan een diverse en toegankelijke natuur, waarbij aangegane compensatieverplichtingen worden ingevuld en waarbij de kosten voor de inwoners van Flevoland niet toenemen
Met de besluitvorming over 'zeef 2' eind 2014 wordt bekend welke projecten gerealiseerd zullen worden en waar de compensatieverplichtingen worden ingevuld. Het moratorium eindigt en de verworven gronden worden ten behoeve van de realisatie van het programma geruild of verkocht. In 2014 wordt meer duidelijkheid verwacht over de exacte omvang van de pachtinkomsten, de gevolgen van de afwikkeling van de compensatieverplichtingen alsmede de nog beschikbare middelen binnen de door de PS beschikbaar gestelde € 33,9 mln. Zodra dat het geval is zullen de financiële consequenties worden voorgelegd voor besluitvorming. Op dit moment worden daarom nog geen wijzigingen voor de jaren 2015-2018 voorgelegd.
De initiatiefnemers moeten draagvlak verwerven voor hun projecten. De besluitvorming door de provincie over 'zeef 2' moet transparant, begrijpelijk en navolgbaar zijn voor de initiatiefnemers. Er moet draagvlak voor de keuzes zijn bij de mede grondeigenaren Staatsbosbeheer en Flevo-landschap.

Uitvoeringovereenkomst Almere 2.0
In de Uitvoeringsovereenkomst Almere 2.0 en de nadere uitwerking daarvan is vastgelegd hoe de governance op het programma Almere 2.0 en op het Fonds Verstedelijking Almere wordt. Elk jaar zal aan U een Meerjarenprogramma en een jaarprogramma worden voorgelegd. Met periodieke monitoring wordt in beeld gebracht of de realisatie van de in de Rijksstructuurvisie Amsterdam-Almere-Markermeer vastgelegde ambities op koers ligt en of bijsturing noodzakelijk is. . Er wordt nagedacht over de wijze van invullen van de IFA3-middelen in relatie tot het Fonds Verstedelijking Almere.

Er kan zich hierbij een aantal risico's voordoen, te weten:
- Indien geen grondverkopen in het Oosterwold plaatsvinden, vult het Fonds Verstedelijking Almere zich niet met de rijksopbrengsten uit grondverkoop;
- Indien marktvraag naar woningen in Almere uitblijft, kan de minister van BZK bij vijfjaarlijkse evaluaties besluiten de extra bijdrage van € 7 mln. per jaar uit het Gemeentefonds te verlagen;
- De provinciale inkomsten uit het Provinciefonds moeten de provincie in staat blijven stellen bij te dragen aan de ontwikkeling van Almere 2.0.

Floriade (Creatie broedplaats en demonstratiecentrum topsector AgroFood en Tuinbouw)
Een van de uitgangspunten in onze aanzet voor het economisch programma 'Floriade Werkt!' is, dat we de komende jaren innovaties in de sector AgroFood en Tuinbouw gaan aanjagen en stimuleren en in Flevoland valideren, waarna ze tijdens het evenement in 2022 aan de wereld kunnen worden getoond. Tijdens deze 'making of' periode willen we de innovaties op een fysieke locatie tonen. Om de making of fysiek te verbeelden is, een investering in een fysieke locatie ('paviljoen') nodig van € 1,0 mln. Dit paviljoen op het evenemententerrein zal gedurende de 'making of' periode vorm krijgen als showcase van de bedrijven in Flevoland. Het dient als broedplaats en demonstratiecentrum en bedrijven tonen hier hun innovaties. Bedrijven kunnen hier met elkaar in cross-over met andere sectoren nieuwe business cases ontwikkelen. Hier kunnen ook nationale en internationale partijen op aansluiten. Kortom, een fysieke uitnodiging naar de sector. Het eindresultaat is niet van tevoren duidelijk, maar het paviljoen zal organisch, dankzij de getoonde innovaties, groeien.
De beschikbaarheid van een fysieke locatie op het evenemententerrein is een belangrijk aandachtspunt in het advies van de heer C. Veerman. Het streven is erop gericht dat de exploitatie van het paviljoen in de 'making of' periode zo mogelijk sluitend wordt gemaakt. Het is nog onduidelijk of dit volledig zal lukken.
Omdat het hier gaat om een investering met een economisch nut, zal deze investering moeten worden geactiveerd. Dit leidt tot jaarlijkse kapitaallasten die ten laste komen van de exploitatie. Deze kapitaalasten bedragen ruim € 70.000 per jaar. Om de belasting op toekomstige begrotingen te beperken, worden deze lasten nu voor een periode van 10 jaar (ofwel totaal € 700.000) incidenteel gedekt binnen de begrotingsruimte voor 2014. De periode van 10 jaar is gekozen, omdat het de intentie is om het paviljoen na afloop van de Floriade te verkopen (tegen minimaal de dan nog resterende boekwaarde). Het bedrag van € 700.000 wordt toegevoegd aan de reserve strategische en ontwikkelingsprojecten; jaarlijks wordt hieraan het bedrag onttrokken dat benodigd is ter dekking van de kapitaallasten.

Markermeer/IJmeer
In de eerste helft van 2014 wordt de samenwerkingsovereenkomst Eerste fase Marker Wadden gesloten met het Rijk en Natuurmonumenten. Dit moet er toe leiden dat in 2015 de aanleg van de eerste fase Marker Wadden van start gaat als onderdeel van het Toekomstbestendig Ecologisch Systeem. De provincie draagt hieraan € 3,5 mln. bij. Hiervan wordt, conform eerdere besluitvorming op 28 mei 2014. (1575301), € 1 mln. gedekt uit de incidentele stelpost nieuw beleid 2014. Wij zijn voornemens om de restant bijdrage ad € 2,5 mln. te dekken door vanaf 2015 ieder jaar € 0,4 mln. te onttrekken aan de strategische reserve totdat de € 2,5 mln. bereikt is. Wij zullen dit verwerken in de ontwerpbegroting 2015.
Indien Natura2000 doelstellingen ondanks natuurinvesteringen niet worden gehaald, bestaat de kans dat er voorlopig geen ontwikkelruimte beschikbaar komt.

Lelystad Airport
Voorzien wordt dat eind 2014 een luchthavenbesluit wordt genomen dat voorziet in de doorgroei van de luchthaven. Vervolgens zullen de uitbreiding van start- en landingsbaan, luchtverkeersleiding en andere aanpassingen aan het terrein kunnen starten. Door de baanverlenging en de komst van luchtverkeersleiding ontstaan meer mogelijkheden voor de reeds gevestigde en nieuwe bedrijven in het Maintenance, Repair and Overhaul (MRO) cluster. Recent is het Ondernemingsplan Lelystad Airport verschenen, waarin Schiphol aangeeft bereid te zijn € 90 mln. in de luchthaven te investeren.

POP3 / regeling Jonge Boeren
Naar verwachting zal Europa na de zomer het POP-3 vaststellen. Binnen Nederland bestaat er tussen de provincies overeenstemming over de uitvoering en de verdeling van de budgeten over de

maatregelen en de provincies. Voor Flevoland is er binnen POP-3 ca. € 28,5 mln. beschikbaar, dit is ca. 20% minder dan de programmaperiode 2007-2013 (POP-2).
Voor de zomer zal duidelijkheid komen over de uitvoeringsorganisatie en de rol van de provincies hierin. Op basis van deze uitkomsten zal een separaat voorstel worden voorgelegd waarin de concrete financiële consequenties worden verwerkt. In de begroting is reeds rekening gehouden met lager cofinanciering van € 0,6 mln. Hiervoor is een stelpost lagere cofinanciering nieuw p-MJP 2014-2020 opgenomen. In het Statenvoorstel zal ook invulling worden gegeven aan deze stelpost.

In het nieuwe POP zal primair worden ingezet op cofinanciering vanuit de lopende begroting, door aan te sluiten bij vigerende provinciale doelen, bijvoorbeeld vastgesteld in de economische agenda en beleid natuurvriendelijke oevers. Daarbij wordt ook aangesloten op de mogelijkheden van cofinanciering door het Waterschap Zuiderzeeland en de gemeenten. De cofinanciering p-MJP-middelen zal worden ingezet t.b.v. overige regionale doelen m.b.t. Vitaal Platteland waarvoor binnen de provinciale begroting geen specifieke middelen zijn opgenomen.

Afgesproken is dat er binnen het POP-3 een landsdekkende jonge boerenregeling komt gericht op innovatieve investeringen. Daarbij behouden de provincies het recht van provinciale accentverschillen gelet op regionale opgaven en behoeften.

7.2 Rapportage over afwijkingen lopend begrotingsjaar

Binnen het programma Investeringsagenda rapporteren wij afwijkingen bij de programmaonderdelen:
- Nieuwe Natuur incl. afwikkeling Oostvaarderswold;
- Zuidelijk Flevoland
- Noordelijk Flevoland
- Luchthaven Lelystad/Omala;
- P-MJP

5.1 Nieuwe Natuur

Grondverpachting
Middelen
Met Staatsbosbeheer en Stichting Het Flevolandschap zijn in 2013 afspraken gemaakt over de pachtinkomsten van de in het kader van het Oostvaarderswold verworven gronden. De pachtinkomsten komen, na aftrek van gemaakte kosten, ten gunste van de provincie ter dekking van de kapitaallasten en de door de provincie te maken kosten van verpachting.
Daarnaast zullen met ingang van 2014 de pachtinkomsten van de 112 hectare ruilgronden die verkregen zijn uit de ILG-afwikkeling ten gunste van de provincie komen. Deze opbrengsten en kosten zijn nog niet geraamd in de begroting 2014. In de loop van 2014 zal meer duidelijkheid ontstaan over de exacte omvang en indien nodig bijstelling plaatsvinden. Naar verwachting kan de opbrengst met
€ 400.000 verhoogd worden. Daartegenover staat een stijging van de lasten van verpachting met € 27.500.Het positieve saldo ad € 372.500 wordt vooralsnog toegevoegd aan de reserve Omgevingsplan.
Bij de tussentijdse evaluatie van de nota reserves en voorzieningen 2011-2015 is er voorgesteld om een nieuwe bestemmingsreserve Nieuwe Natuur in te stellen. Indien uw Staten hiermee instemmen zullen bij de Zomernota 2014 alle nog beschikbare middelen voor Nieuwe Natuur aan deze nieuwe reserve worden toegevoegd.

5.2 Zuidelijk Flevoland

RRAAM
Activiteiten
De Bestuursovereenkomst RRAAM is conform planning goedgekeurd. De Uitvoeringsovereenkomst Almere 2.0 wordt iets later dan gepland behandeld, gelijktijdig met de nadere uitwerking daarvan (governance en provinciale middelen). Conform afspraak zal in 2014 het eerste meerjarenprogramma bij het Fonds Verstedelijking Almere worden opgesteld.

Risico's
De hoogte van de provinciale bijdrage na 2020 aan het Fonds Verstedelijking Almere is onderwerp van discussie.

5.3 Noordelijk Flevoland

Voortgang projecten
Middelen
In 2014 start de baanverdubbeling van de N50 (traject Ens – Emmeloord). Hiervoor is in de periode 2014-2016 circa € 13 mln. benodigd (exclusief het gemeentelijke aandeel van € 2 mln.). Deze middelen zijn beschikbaar binnen de reserve ZZl/Noord, maar nog niet in de begroting geraamd.
Daarnaast zullen nieuwe projecten worden beschikt en voorschotten worden uitgekeerd, die eveneens voor een deel door de gemeenten worden betaald. Ook hiervoor dient de begroting voor 2014 en volgende jaren aangepast te worden, waarbij het provinciale deel ad. € 2,5 mln. wordt gedekt uit de reserve ZZL/Noord.
Om die reden worden de lasten en batenramingen voor 2014 en volgende jaren verhoogd met in totaal € 15,5 mln. aan provinciale middelen en € 3,3 mln. aan gemeentelijke bijdragen.

5.5 Luchthaven Lelystad/OMALA

Luchthavenbesluit
Middelen
Conform vigerend beleid wordt jaarlijks 75% van de totale procesgelden opgenomen in de lopende begroting. De overige 25% blijft beschikbaar in de reserve Omgevingsplan. Vanwege de ontwikkelingen rondom de totstandkoming van het luchthavenbesluit zijn deze procesgelden alsnog nodig 2014, onder andere voor expertise rondom voedselveiligheid en locatieonderzoek ten behoeve van het zweefvliegverkeer.
Daarom wordt voorgesteld deze procesgelden á € 37.000 te onttrekken aan de reserve Omgevingsplan en toe te voegen aan het budget voor proceskosten Luchthaven Lelystad.

Risico's
Het risico op vertraging van het Luchthavenbesluit is steeds aanwezig. Daarnaast wordt door een aantal partijen nut en noodzaak van uitbreiding van de Lelystad Airport ter discussie gesteld. Vanuit het provinciale belang van regionale economische ontwikkeling wordt gelobbyd richting het ministerie van I&M, Schiphol Group, KLM en Tweede Kamer gericht op tijdige besluitvorming over het Luchthavenbesluit.

5.7 p-MJP
Subsidies
Middelen
In de begroting 2014 zijn subsidies aangepast aan loon- en prijsontwikkeling. Abusievelijk is vergeten dit toe te passen bij het Flevolandschap en Landschapsbeheer. Hiervoor is een bedrag nodig van circa € 11.000.

7.3 Lasten en baten

Binnen de lasten en baten van bovengenoemde programmaonderdelen rapporteren wij de onderstaande begrotingswijziging voor de Programmabegroting 2014. Deze wijziging is hierboven toegelicht. De in het onderstaande overzicht gearceerde mutaties leggen beslag op het begrotingssaldo; de overige zijn budgetneutraal.

Programma Investeringsagenda		Lopend jaar	Toekomstige jaren			
Programmaonderdeel	Omschrijving	2014	2015	2016	2017	2018
5.1 Nieuwe Natuur	Hogere pachtinkomsten	-400				
	Hogere lasten verpachting	28				
5.3 Noordelijk Flevoland	Hogere lasten projecten Noord. Flevoland (prov)	2.500	11.000	2.000		
	Hogere lasten projecten Noord. Flevoland (gem)	600	2.000	600	100	
	Hogere bijdragen gemeenten proj. Noord. Flevoland	-600	-2.000	-600	-100	
5.5 Lelystad Airport / OMALA	Hogere lasten luchthaven	37				
5.7 p-MJP	Hogere lasten l&p comp. subs. landschapschapbeheer Fl.	1				
	Hogere lasten l&p compensatie subs. Flevolandschap	10				
6.6 Reserves	Storting Pachtinkomsten in res. Omgevingsplan	373				
	Hogere onttrekking res. ZZL/Noord voor proj. Noord. Flevoland	-2.500	-11.000	-2.000		
	Hogere onttr. res. Omgevingsplan	-37				
	Hogere storting strat. res .i.v.m. paviljoen Floriade	700				
Totaal		711	0	0	0	0

(bedragen x € 1.000; - = voordeel)

8. Bestuur

Binnen dit programma vallen de volgende programmaonderdelen:
1. Samenwerking en Bestuurlijke positionering;
2. Openbare orde en veiligheid;
3. Algemene dekkingsmiddelen;
4. Onvoorzien en stelposten;
5. Bedrijfsvoering;
6. Reserves.

8.1 Beschrijving externe en/of interne ontwikkelingen

Bestuurlijke opschaling
In december 2012 is de minister van BZK de procedure gestart voor de samenvoeging van de provincies Noord-Holland, Utrecht en Flevoland. In oktober 2013 heeft u de zienswijze van de provincie ter zake ingediend bij de minister van BZK. Het wetsvoorstel voor de provinciale fusie is voor advies voorgelegd aan de Raad van State. Naar verwachting wordt het wetsvoorstel in april 2014 voorgelegd aan de Tweede Kamer. De planning van het Kabinet is erop gericht dat het wetsvoorstel eind 2014/ begin 2015 wordt aangenomen en dat de nieuwe Noordvleugelprovincie op 1 januari 2016 van start gaat.
In verband met de lopende herindelingsprocedure zijn de verkennende afspraken met de provincies Noord-Holland en Utrecht over verdergaande samenwerking in P3-verband voorlopig stil gezet. Dit laat onverlet dat de drie provincies op diverse deelterreinen met elkaar afstemmen en samenwerken. Overigens stemmen de provincies ook constructief af rond de discussie over de provinciale opschaling.

Participatiewet
U hebt op 13 november 2013 in een motie (15) gevraagd te onderzoeken op welke wijze de provincie Flevoland het personeelsbestand binnen een overzichtelijke termijn, met een aantal voorgeschreven medewerkers en volgens de definitie zoals opgenomen in de Participatiewet kan worden uitgebreid.

Hoewel het definitieve quotum voor de provincie Flevoland nog niet bekend is, is de organisatie bezig zich voor te bereiden. Aan het IPO is verzocht de door Flevoland in een brief aan het IPO bestuur voorgestelde verdeling van het quotum onder de provincies als agendapunt op te nemen voor de eerstvolgende IPO bestuursvergadering. Daarnaast gaat de Werkgeversvereniging AWVN bij de provincie Flevoland een quickscan maken naar de mogelijke functies en werkzaamheden die geschikt zijn voor deze doelgroep. Ook is de provincie Flevoland aangemeld als buitenkring bij de pilot die bij 2 provincies en 3 gemeenten is gestart i.k.v. functiecreatie binnen die organisaties. De buitenkring wordt geïnformeerd over de resultaten en kan gebruik maken van de in de pilot opgedane ervaringen m.b.t. functiecreatie. De provincie Flevoland gaat op dat gebied zelf externe expertise inhuren om naar de mogelijkheid van functiecreatie (jobcarving) binnen onze eigen organisatie te kijken.
Daarnaast loopt op dit moment een aanbestedingsprocedure voor de catering binnen de provincie. Daarbij gaan we afdwingen dat vanaf volgend jaar de mogelijkheid bestaat dat we medewerkers van de provincie die onder de Participatiewet vallen bij de cateraar detacheren.
Deze nog aan te nemen medewerkers en de aansturende leidinggevenden dienen extra begeleid te worden.

Er is sprake van dat onder voorwaarden de provincie mogelijk in aanmerking kan komen voor loonsubsidie. Hiervan is sprake als de medewerker niet in staat is 70% van het minimumloon te behalen. De verwachting is dat niet makkelijk aan deze voorwaarde kan worden voldaan. Daardoor kan nog geen schatting van mogelijke loonkostensubsidie worden gemaakt. Hierbij passen voorts de volgende kanttekeningen:

De afgelopen jaren heeft de provincie de opdracht gekregen toe te werken naar kerntaken (profiel provincies), slanker en slagvaardiger te worden. Het devies is meer doen met minder mensen. Uitvoerende taken zijn overgelaten aan de markt, overgedragen aan gemeenten of losgekoppeld in een nieuwe organisatie als de vorming van de omgevingsdiensten. Het is om deze reden een behoorlijke klus om structurele banen door deze arbeidsgehandicapten te vinden.

Daarnaast is het van belang te waken voor arbeidsplaatsverdringing ten opzichte van het zittend personeel en arbeidsplaatsen op de private arbeidsmarkt.

De overheid heeft zichzelf gecommitteerd aan het extra aantal banen zoals afgesproken in het Sociaal Akkoord. Deze afspraken worden net als voor het bedrijfsleven gemonitord. Van jaar tot jaar wordt bijgehouden hoeveel banen er voor mensen met een arbeidsbeperking zijn bijgekomen. Er treedt een quotum-regeling (Quotumwet) in werking als deze banen er niet komen. Dit betekent een nulmeting in 2014, waarbij als peildatum 1 januari 2013 wordt gehanteerd, en een beoordeling over 2015 om te bekijken of het overeengekomen aantal extra banen is gehaald. De staatssecretaris heeft eerder laten weten dat ze wil dat het in het kader van het quotum, het feit dat een werkgever aangeeft niet te kunnen, gelijk staat aan dat de werkgever niet wil. Niet kunnen = niet willen = boete. Voldoet een werkgever niet aan het quotum, dan is hij per niet ingevulde arbeidsplaats een heffing van € 5.000 verschuldigd.

Vooralsnog wordt voor de uitvoering van de Participatiewet indicatief rekening gehouden met een bedrag van circa € 60.000 in 2015, wat in de jaren daarna oploopt.

Naar onze mening hebben wij hiermee motie 15 uitgevoerd.

Informatisering en automatisering
Voor 2014 is een Informatiserings- en Automatseringsplan opgesteld. Dit plan geeft een doorkijk naar de werkzaamheden die worden voorzien voor 2014-2015 en die ook in die jaren moeten worden afgerond. Het betreft de nieuwe ontwikkelingen, die op Flevoland afkomen en die of wettelijk verplicht zijn of grote urgentie hebben om de bedrijfsvoering en het primaire proces van Flevoland modern en adequaat te ondersteunen.
Integraliteit is hierbij het sleutelwoord om de gestelde doelen te halen en de wensen van de afdelingen te vertalen naar passende oplossingen binnen beschikbare tijd, kwaliteit en budgetten.

Het programma BIP (BedrijfsInformatiePlan) sluit in de loop van 2014 af. De resultaten zijn vastgelegd in de verantwoording BIP en er is een afsluitingsdocument opgesteld. De nog niet afgeronde projecten en het resterende programmabudget zijn onderdeel van het Informatiserings- en Automatseringsplan

8.2 Rapportage over afwijkingen lopend begrotingsjaar

Binnen het programma Bestuur rapporteren wij afwijkingen bij de programmaonderdelen:
- Samenwerking en Bestuurlijke positionering;
- Algemene dekkingsmiddelen;
- Bedrijfsvoering

6.1 Samenwerking en Bestuurlijke positionering;

Verkiezingen Provinciale Staten
Middelen
In de meerjarenbegroting staat voor 2015 € 350.000 opgenomen voor de Statenverkiezingen.
Omdat een deel van de uitgaven in 2014 wordt gemaakt, wordt middels de algemene reserve € 50.000 van het budget van het jaar 2015 naar het jaar 2014 overgeheveld om verplichtingen aan te kunnen gaan.

Interbestuurlijk toezicht
Middelen
In de septembercirculaire 2013 zijn structureel middelen ad. € 104.000 beschikbaar gesteld voor de uitvoering van het interbestuurlijk toezicht (IBT) van de Wet Omgevingsrecht. De middelen voor 2013 zijn betrokken bij de Veegronde. In 2014 zullen wij een kader vaststellen voor de invulling van het IBT op de thema's ruimte, bouwen, milieu en een gedeelte water. Daarbij zal ook in kaart worden gebracht welke kosten dit met zich meebrengt.

Bestuurlijke opschaling
Middelen
In verband met de Arhi procedure worden er in 2014 extra kosten verwacht. Het voorstel is om eenmalig € 50.000 over te hevelen van de post GS Representatie Algemeen naar de begrotingspost Communicatie 3 Provincies.

6.3 Algemene dekkingsmiddelen:
Voor mutaties met betrekking tot de algemene dekkingsmiddelen wordt verwezen naar hoofdstuk II van deze Perspectiefnota.

6.5 Bedrijfsvoering

Reorganisatie bedrijfsvoering
Activiteiten
Per 1 januari zijn de zes bedrijfsvoeringseenheden overgegaan in drie afdelingen. De hoofden van die drie nieuwe afdelingen hebben als kwartiermaker de opdracht gekregen om uiterlijk 1 juli 2014 de inrichtingsplannen voor hun afdeling klaar te hebben. In die inrichtingsplannen is ook beschreven hoe de bezuinigingstaakstelling wordt gerealiseerd en hoe inhoud wordt gegeven aan de beoogde andere manier van werken. Na 1 juli 2014 ligt de nadruk op het uitvoeren van deze plannen. Dan zal ook meer duidelijkheid ontstaan over de wijze waarop de stelpost ombuiging bedrijfsvoering kan worden ingevuld.
Het realiseren van een andere manier van werken is een zaak van langere adem, die ook in de jaren na 2014 nog veel aandacht van het management zal vragen.

Verzekeringspremie Aansprakelijkheid
Middelen
In verband met het schadeverloop in afgelopen jaren is er door de verzekeraar een structurele premiestijging doorgevoerd voor de aansprakelijkheidsverzekering. Deze bedraagt € 30.000. Aangezien er slechts één aansprakelijkheidsverzekeringaanbieder is, wordt voorgesteld het budget te verhogen vanaf 2014.

Risico's
Voor de korte termijn is het risico afgedekt middels de contractverlenging voor één jaar. Voor wat betreft de premieontwikkeling is er feitelijk sprake van een monopolie voor de aansprakelijkheidsverzekering. Voor de langere termijn dient overwogen te worden of in interprovinciaal verband deze situatie acceptabel is of dat er naar oplossingen dient te worden gezocht om dit te doorbreken.
Door overnames en uittreden, door gebrek aan slagkracht en volume voor dit type verzekering, is dit gebrek aan andere aanbieders ontstaan.

Verplichtingen in publicatie besluitvorming
Activiteiten/middelen
Ingaande 2014 is de wijze van het kenbaar maken van besluitvorming door de overheid aangevuld met de (wettelijke) verplichting om ook de digitale media te benutten. Hiervoor is een (verplichte) Gemeenschappelijke Voorziening Officiële Publicaties voor de lagere overheden opgericht, die zorgdraagt voor een uniforme wijze van publicatie van algemeen verbindende voorschriften in een eigen elektronisch blad. De jaarlijkse kosten hiervoor worden thans ingeschat op € 22.000.

Voorziening niet jaarlijks onderhoud Provinciehuis
Middelen
Een berekening van het benodigde Niet Jaarlijks Onderhoud over een periode van 30 jaar laat zien dat op langere termijn de hoogte van de huidige jaarlijkse dotatie niet voldoet. Gebouwen en installaties worden ouder waardoor de kosten voor instandhouding stijgen. Naar verwachting moet de jaarlijkse dotatie van

€ 350.000 vanaf 2018 omhoog worden bijgesteld naar circa € 500.000 om de gebouwconditie in de toekomst op peil te kunnen houden. U bent hierover op 16 oktober 2013 geïnformeerd bij de besluitvorming over het meerjaren onderhoudsplan provinciehuis (MJOP) 2014-2017. Bij het MJOP 2017-2021 zal opnieuw worden beoordeeld of de dotatie daadwerkelijk verhoogd dient te worden en zo ja, per wanneer.

8.3 Lasten en baten

Binnen de lasten en baten van bovengenoemde programmaonderdelen rapporteren wij de onderstaande begrotingswijziging voor de Programmabegroting 2014. Deze wijziging is hierboven toegelicht. De in het onderstaande overzicht gearceerde mutaties leggen beslag op het begrotingssaldo; de overige zijn budgetneutraal.

Programmaonderdeel	Omschrijving	2014	2015	2016	2017	2018
6.1 Samenw. & Bestuurlijke positionering	Hogere lasten communicatie 3 Provincies	50				
	Lagere lasten representatie GS	-50				
	Hogere lasten toezicht wet Omgevingsrecht	104	104	104	104	104
	Fasering lasten Prov. Verkiezingen	50	-50			
6.5 Bedrijfsvoering	Hogere lasten aansprakelijkheidsverzekering	30	30	30	30	30
	Hogere lasten voor publicatie besluitvorming	22	22	22	22	22
	Hogere toevoeging voorz. n.j.o. Provinciehuis					150
	Hogere lasten a.g.v. Particitpatiewet		63	126	189	252
6.6 Reserves	Fasering lasten Prov. verkiezingen via Alg. res.		50			
	Hogere ontrekk. Alg. res. fasering lasten verkiezingen	-50				
Totaal		**156**	**219**	**282**	**345**	**558**

(bedragen x € 1.000; - = voordeel)

IV

Financieel totaaloverzicht

Financieel totaaloverzicht

Hieronder presenteren wij het overzicht van alle financiële mutaties die hiervoor in de hoofdstukken II en III zijn vermeld. Daarbij zijn voor het onderdeel programma's (III) de mutaties die invloed hebben op het begrotingssaldo gearceerd

Perspectiefnota 2014-2018 in één oogopslag

Algemene dekkingsmiddelen		Lopend jaar	Toekomstige jaren			
Programmaonderdeel	Omschrijving	2014	2015	2016	2017	2018
6.3 Algemene dekkingsmiddelen	Hogere lasten i.v.m. inhuur vermogensbeheer	28	28	28	28	28
	Hogere uitkering Provinciefonds	-5.498	-4.798	-4.798	-4.798	-4.798
	Hogere rentebaten door ext. vermogensbeheer	-28	-28	-28	-28	-28
	Hogere dividenduitkering Alliander/Nuon	-21				
	Lagere MRB ink. ivm uitstel indexatie		1.000	1.000	1.000	
6.6 Reserves	Hogere storting strat. res .i.v.m. risico Provinciefonds	1.000				
Totaal		**-4.519**	**-3.798**	**-3.798**	**-3.798**	**-4.798**

Onvoorzien en stelposten		Lopend jaar	Toekomstige jaren			
Onderdeel	Omschrijving	2014	2015	2016	2017	2018
6.4 Onvoorzien en stelposten	Verlagen post onvoorzien	-150	-150	-150	-150	-150
	Mutatie stelpost L&P door indexering		-13	-84	-122	1.328
	Verlaging stelp. onzekerheden Perspectiefnota	-1.225	250	-600	-225	-100
	Verhoging stelpost nieuw beleid t.l.v. strat.res.			1.000	1.000	1.000
6.6 Reserves	Verlaging strat. res. voor (stelpost) nieuw beleid			-1.000	-1.000	-1.000
Totaal		**-1.375**	**87**	**-834**	**-497**	**1.078**

Totaal hfd II financieel perspectief		**-5.894**	**-3.711**	**-4.632**	**-4.295**	**-3.720**

(bedragen x € 1.000; - = voordeel)

Programma Ruimte		Lopend jaar	Toekomstige jaren			
Programmaonderdeel	Omschrijving	2014	2015	2016	2017	2018
1.2 Water	Hogere lasten Deltaprogramma	58				
	Hogere lasten a.g.v. werkzaamheden Houtribdijk	50				
1.3 Natuur, duurzaamheid en milieu	Hogere lasten vanwege Zonatlas	30				
	Hogere lasten decentralisatie Natuurakkoord	5.800	5.800	5.800	5.800	5.800
	Lagere bodemsaneringslasten	-200				
	Hogere bijdrage DE-on	40				
	Hogere lasten l&p compensatie subs. IVN/NMF	4				
	Lagere bijdrage OFGV i.v.m. Wabo-decentralisatie	-1.029	-1.029	-1.029	-1.029	-1.029
	Hogere lasten projecten duurzaamheid	200				
	Hogere lasten i.v.m. voorbereiding NP OVP	100				
1.4 Ruimtelijk beleid	Hogere lasten windenergie		250	250	250	250
6.6 Reserves	Hogere onttrekking Alg. res. Deltaprogr. en DE-on	-98				
	lagere inzet reserve Bodem door lagere lasten	200				
Totaal		**5.156**	**5.021**	**5.021**	**5.021**	**5.021**

(bedragen x € 1.000; - = voordeel)

Programma Bereikbaarheid		Lopend jaar	Toekomstige jaren			
Programmaonderdeel	Omschrijving	2014	2015	2016	2017	2018
2.1 Openbaar vervoer	Hogere lasten kwal. impuls OV	400				
2.2 Mobiliteit	Hogere BDU bijdragen aan provinciale projecten	-1.770				
	Lagere rentetoerekening BDU	-242	-206	-160	-95	
	Herschikking kapitaallasten					
	Hogere lasten prov. infrastructurele projecten	2.693				
5.7 p-MJP	Hogere lasten robuuste watersystemen	6				
	Hogere lasten n.v.o. Lemstervaart	845				
	Hogere lasten n.v.o. Hoge vaart	212				
6.6 Reserves	Hogere storting res. Infrafonds uit rente BDU	242	206	160	95	
	Hogere onttr. aan res. Infrafonds voor prov. Proj.	-848				
	Hogere onttr. aan res. p-MJP voor n.v.o.'s	-1.062				
	Hogere onttr. aan res. ZZL/Midden voor prov. Proj.	-75				
Totaal		**400**	**0**	**0**	**0**	**0**

(bedragen x € 1.000; - = voordeel)

Programma Economie		Lopend jaar	Toekomstige jaren			
Programmaonderdeel	Omschrijving	2014	2015	2016	2017	2018
3.2 Ontwikkeling en innovatie	Hogere lasten i.v.m. Technocentrum	500				
Totaal		500	0	0	0	0

(bedragen x € 1.000; - = voordeel)

Programma Samenleving		Lopend jaar	Toekomstige jaren			
Programmaonderdeel	Omschrijving	2014	2015	2016	2017	2018
4.3 Cultureel erfgoed & c.infrastructuur	Hogere lasten palenscherm Urk	250				
6.6 Reserves	Hogere onttr. aan strat. res. voor palenscherm Urk	-250				
Totaal		0	0	0	0	0

(bedragen x € 1.000; - = voordeel)

Programma Investeringsagenda		Lopend jaar	Toekomstige jaren			
Programmaonderdeel	Omschrijving	2014	2015	2016	2017	2018
5.1 Nieuwe Natuur	Hogere pachtinkomsten	-400				
	Hogere lasten verpachting	28				
5.3 Noordelijk Flevoland	Hogere lasten projecten Noord. Flevoland (prov)	2.500	11.000	2.000		
	Hogere lasten projecten Noord. Flevoland (gem)	600	2.000	600	100	
	Hogere bijdragen gemeenten proj. Noord. Flevoland	-600	-2.000	-600	-100	
5.5 Lelystad Airport / OMALA	Hogere lasten luchthaven	37				
5.7 p-MJP	Hogere lasten l&p comp. subs. landschapschapbeheer Fl.	1				
	Hogere lasten l&p compensatie subs. Flevolandschap	10				
6.6 Reserves	Storting Pachtinkomsten in res. Omgevingsplan	373				
	Hogere onttrekking res. ZZL/Noord voor proj. Noord. Flevoland	-2.500	-11.000	-2.000		
	Hogere onttr. res. Omgevingsplan	-37				
	Hogere storting strat. res .i.v.m. paviljoen Floriade	700				
Totaal		711	0	0	0	0

(bedragen x € 1.000; - = voordeel)

Programma Bestuur		Lopend jaar	Toekomstige jaren			
Programmaonderdeel	Omschrijving	2014	2015	2016	2017	2018
6.1 Samenw. & Bestuurlijke positionering	Hogere lasten communicatie 3 Provincies	50				
	Lagere lasten representatie GS	-50				
	Hogere lasten toezicht wet Omgevingsrecht	104	104	104	104	104
	Fasering lasten Prov. Verkiezingen	50	-50			
6.5 Bedrijfsvoering	Hogere lasten aansprakelijkheidsverzekering	30	30	30	30	30
	Hogere lasten voor publicatie besluitvorming	22	22	22	22	22
	Hogere toevoeging voorz. n.j.o. Provinciehuis					150
	Hogere lasten a.g.v. Particitpatiewet		63	126	189	252
6.6 Reserves	Fasering lasten Prov. verkiezingen via Alg. res.		50			
	Hogere ontrekk. Alg. res. fasering lasten verkiezingen	-50				
Totaal		156	219	282	345	558

(bedragen x € 1.000; - = voordeel)

Totaal hfd III Programma's		6.923	5.240	5.303	5.366	5.579

Totaal-generaal (hfd II + III)		1.029	1.529	671	1.071	1.859

(bedragen x € 1.000; - = voordeel)

Conclusie

Hieronder zijn de financiële effecten van de voorstellen uit deze Perspectiefnota 2014-2018 voor het begrotingssaldo 2014-2018 weergegeven.

	Lopend jaar	Toekomstige jaren			
Mutaties Perspectiefnota	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**
Mutaties financieel perspectief (H II)	-5.894	-3.711	-4.632	-4.295	-3.720
Mutaties inhoudelijk perspectief (H III)	6.923	5.240	5.303	5.366	5.579
Saldo Perspectiefnota	**1.029**	**1.529**	**671**	**1.071**	**1.859**

(bedragen x € 1.000; - = voordeel)

Er is derhalve voor alle jaren sprake van een nadelige invloed van de voorstellen in de Perspectiefnota op het begrotingssaldo.

Zoals eerder aangegeven kende de in november 2013 vastgestelde programmabegroting 2014 voordelige begrotingssaldi (begrotingsoverschotten) voor de jaren 2014-2017. Indien we de effecten van de Perspectiefnota daarbij betrekken, is het totale budgettaire beeld als volgt:

	Lopend jaar	Toekomstige jaren			
Ontwikkeling begrotingssaldo	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**
Saldo ontwerpbegroting 2014 (na wijz.)	-1.211	-1.470	-440	-821	-821
Saldo voorstellen Perspectiefnota 2014-2018	1.029	1.529	671	1.071	1.859
Stelpost nog te realiseren ombuig./dekking		-59	-231	-250	-1.038
Begrotingssaldo na perspectiefnota	**-182**	**0**	**0**	**0**	**0**

(bedragen x € 1.000; - = voordeel)

Wij komen bij de begroting 2015 nog met voorstellen voor de invulling van de stelpost ombuigingen/dekkingsmiddelen.

Bij de nadere uitwerking en opstelling van de Programmabegroting 2015 zullen naar verwachting overigens nog verschillen ontstaan voor 2015 en volgende jaren als gevolg van voortschrijdende inzichten en nieuwe informatie.

Voorts wordt aangetekend dat er diverse begrotingsonzekerheden zijn. Op grond hiervan hebben wij voorgesteld om daarvoor een begrotingsruimte te reserveren van € 0,3 mln. in 2014, welk bedrag geleidelijk oploopt naar € 2,4 mln. in 2018. Of deze ruimte toereikend zal blijken te zijn voor deze en eventuele nieuw te ontstane onzekerheden zal de toekomst uitwijzen.

V

Risico’s en onzekerheden

Begrotingsonzekerheden

In dit hoofdstuk schetsen wij kort de onzekerheden die bij het opstellen van de Perspectiefnota aan de orde zijn. Daarbij beperken wij in dit verband het begrip onzekerheden tot de rekenkundige aannames die zijn gedaan bij het opstellen van het financiële perspectief voor 2014 en volgende jaren.
In verband met deze onzekerheden is voorgesteld een stelpost onzekerheden Perspectiefnota 2014-2018 op te nemen. Het hebben van een dergelijke stelpost maakt het mogelijk bepaalde onontkoombare ontwikkelingen in de programmabegroting te verwerken zonder dat dit direct invloed heeft op de uitvoering van het vastgestelde beleid. Indien de begrotingseffecten uiteindelijk omvangrijker zijn dan de stelpost, zullen andere (beheers)maatregelen noodzakelijk zijn. Het bijstellen van ambities kan daarvan onderdeel zijn.

Deze informatie over begrotingsonzekerheden dient vooral om uw Staten te ondersteunen bij de keuze tussen het besteden van middelen en het reserveren daarvan. Voor onderstaande onzekerheden geldt dat ze mogelijk tot gewijzigde lasten of baten kunnen leiden die veelal als onontkoombaar moeten worden beschouwd en moeten worden ingepast binnen de programmabegroting indien ze zich voordoen.

Onzekerheden Perspectiefnota:

Provinciefonds
Momenteel wordt gewerkt aan een onderhoudssysteem voor het verdeelmodel van het Provinciefonds. Dit kan er toe leiden dat gehanteerde maatstaven in het verdeelmodel worden gewijzigd of vervangen. Ook kan de omvang en verdeling van het zogenoemde ontwikkeldeel daarbij wijziging ondergaan. Over de uitkomsten hiervan is nog niets te zeggen, maar het onderhoud zal effect kunnen hebben op de hoogte van de Provinciefondsuitkering in 2015 en volgende jaren.

De omvang van het Provinciefonds is gekoppeld aan de ontwikkeling van de rijksuitgaven volgens de methodiek van ‘samen de trap op en af’. In deze Perspectiefnota is rekening gehouden met de uitkomsten van de decembercirculaire 2013. In de meicirculaire 2014 zal nieuwe informatie worden opgenomen over het Provinciefonds, waarbij rekening zal zijn gehouden met de Voorjaarnota 2014 van het kabinet. Onbekend is wat hiervan het effect zal zijn op de uitkering aan Flevoland.

Het voornemen bestaat om de middelen vanuit de brede doeluitkering verkeer en vervoer (BDU) met ingang van 2015 over te hevelen naar het Provinciefonds. Op dit moment is niet aan te geven of dit tot herverdeeleffecten zal leiden. De verwachting is dat in ieder geval het eerste jaar met een decentralisatie-uitkering zal worden gewerkt die de huidige verdeling volgt en daarna wordt gekeken of verdeling via de reguliere maatstaven van het Provinciefonds mogelijk is. Over eventuele herverdeeleffecten die dan kunnen optreden is nu nog niets te zeggen.
Daarnaast bestaat het voornemen om de decentralisatie-uitkering Natuur te gaan verdelen via de reguliere maatstaven van het Provinciefonds. Ook hierbij kunnen herverdeeleffecten optreden.

Bij de transitie Jeugdzorg worden frictiekosten verwacht (zie ook blz. 29). Het risico bestaat dat een deel van deze kosten bij de provincies komen te liggen, bijvoorbeeld doordat het Rijk de geplande landelijke uitname uit het Provinciefonds in 2016 (met een aandeel van € 2,5 mln. voor Flevoland) mogelijk met één jaar zal vervroegen. In dat geval zullen de incidentele middelen ad € 1,5 mln. die de provincie in 2015 nog beschikbaar heeft voor de jeugdzorg als dekking voor deze tegenvaller worden gebruikt. Het dan nog ontbrekende bedrag van € 1,0 mln. wordt hier als onzekerheid meegenomen.

Opcenten MRB
De opcenten zijn een belangrijke bron van autonome inkomsten voor de provincies. De toekomstige ontwikkeling van het aantal auto’s is altijd een onzekere factor. Ook de economische en financiële crisis is hierop van invloed. Voor de omvang van het aantal belastbare auto’s zijn aannames gedaan gebaseerd op de trend in de afgelopen jaren.

Rentebaten
De provincie beschikt in de periode 2014-2018 naar verwachting over een (in de tijd) afnemend liquiditeitsoverschot. Met de invoering van het verplichte schatkistbankieren zullen deze middelen bij het Rijk moeten worden ondergebracht. Hierover is een bepaald rendement verondersteld. Onderzocht wordt of er binnen de wettelijke kaders mogelijkheden zijn om een hoger rendement te genereren, bijvoorbeeld door middelen uit te lenen aan andere decentrale overheden of voor een langere periode vast te zetten.
In de praktijk kunnen liquiditeitsoverschot en behaald rendement van deze aannames afwijken.

Kapitaallasten investeringen
In de programmabegroting 2014 en bijbehorende meerjarenraming 2015-2017 zijn kapitaallasten geraamd. Door wijzigingen (vertragingen) in het uitvoeringstempo van deze investeringen kunnen de kapitaallasten in 2014 en volgende jaren wijzigingen ondergaan. In de Perspectiefnota is hierop nog niet geanticipeerd. Bij het opstellen van de programmabegroting 2014-2018 zal een herberekening van de kapitaallasten worden uitgevoerd op basis van een actualisatie van de voortgang van investeringen en zullen de effecten daarvan worden verwerkt.

Decentralisatie DLG
Met ingang van het jaar 2015 worden formatieplaatsen van de Dienst Landelijk Gebied (DLG) overgeheveld naar de provincies voor taken in het landelijke gebied. Voor Flevoland zal het naar verwachting om 10 formatieplaatsen gaan. Hiervoor zal naar verwachting structureel € 1,1 mln. worden toegevoegd aan de uitkering uit het Provinciefonds. Het uitgangspunt voor ons is dat de kosten en de daarvoor te ontvangen vergoeding met elkaar in evenwicht zijn. Een mogelijk probleem kan zich echter voordoen bij de overheadkosten alsmede de aanpassingen in systemen.

CAO ontwikkelingen
A: Individueel Keuzebudget
Er is sprake van de invoering van het zogenoemde Individueel keuzebudget als onderdeel van de arbeidsvoorwaarden van het provinciaal personeel. Een element daarin is dat in 2015 naar verwachting wordt overgegaan op volledige uitbetaling van het vakantiegeld over het lopende kalenderjaar. Dit zou betekenen dat in 2015 incidenteel een uitkering plaatsvindt over 19 maanden (de periode 1 juni 2014-31 december 2015). Omdat de besluitvorming hierover nog niet is afgerond, is ervoor gekozen dit als begrotingsonzekerheid aan te merken. Het gaat hierbij om een incidenteel bedrag van circa € 850.000.

B: Nieuwe CAO
Binnen de stelpost loon- en prijsontwikkelingen is ruimte gereserveerd voor de loonkostenontwikkeling van het provinciaal personeel. De uitkomsten van toekomstige CAO onderhandelingen alsmede de ontwikkeling van de af te dragen werkgeverspremies zijn niet bekend en kunnen afwijken van de ruimte binnen de stelpost.

Hieronder is een indicatieve kwantificering van deze onzekerheden opgenomen. Op grond hiervan hebben wij voorgesteld om daarvoor een begrotingsruimte te reserveren van € 0,3 mln. in 2014, welk bedrag geleidelijk oploopt naar € 2,4 mln. in 2018.

						risico per jaar				
onderwerp	**onzekerheid**	**effect**	**kans**	**risico**	**vanaf**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**
Provinciefonds	nadelige effecten onderhoud verdeelmodel	2.000	25%	500	2015	0	375	500	500	500
	extra rijksombuigingen (trap op, trap af)	2.000	50%	1.000	2015	0	500	750	1.000	1.000
	herverdeeleffecten overheveling BDU	p.m.			2015	0				
	herverdeeleffecten integratie natuurgelden	p.m.			2015					
	vervroegde uitname jeugdzorg	1.000	50%	500	2015		500			
MRB	ontwikkeling aantal voertuigen	2.500	25%	625	2014	125	250	375	500	625
Rentebaten	rendement na invoering schatkistbankieren	200	25%	50	2014	50	50	50	50	50
Kapitaallasten	herberekening bij begrotingsopstelling	200	25%	50	2015	50	50	50	50	50
Decentralisatie DLG	ontoereikende compensatie bij overdracht	250	25%	63	2015	0	125	125	125	125
CAO provincies	gewijzigde uitbetaling vakantieuitkering	850	100%	850	2015		850			
	afwijkingen t.o.v. reservering in begroting	200	25%	50	2015	50	50	50	50	50
	totaal benodigd op stelpost					**275**	**2750**	**1900**	**2275**	**2400**

(bedragen x € 1.000)

Naast de hierboven genoemde begrotingsonzekerheden zijn er nog talrijke andere risico's en onzekerheden waar de provincie mee te maken heeft. Ook deze kunnen verstrekkende financiële gevolgen hebben. Daarbij gaat het echter veelal om onzekerheden die niet direct te maken hebben met gekozen aannames in de begroting. Als voorbeelden kunnen worden genoemd de ontwikkelingen rondom het project Flevokust, de transitie van de jeugdzorg en de ontwikkeling van het Nazorgfonds. Dergelijke risico's en onzekerheden worden jaarlijks in de paragraaf weerstandsvermogen bij de programmabegroting en het jaarverslag vermeld, een en ander in relatie tot de weerstandscapaciteit van de provincie. Als bijlage 4 is de paragraaf weerstandvermogen uit de jaarrekening 2013 toegevoegd. De daarin opgenomen informatie is nog actueel.

Bijlagen

1. Bestuurlijke afspraken op financieel terrein

Algemeen

1. Er worden geen voorstellen gedaan zonder financiële dekking en een gedegen (operationele) risicoanalyse. Daarbij geldt het uitgangspunt dat structurele lasten afgedekt worden door structurele baten (looptijd langer dan 3 jaren) en incidentele lasten door incidentele baten. Onttrekkingen uit reserves worden beschouwd als incidentele baten.

2. Er vindt geen toerekening van loonkosten eigen personeel plaats aan investeringen. Loonkosten zijn periodekosten (dus ten laste van de exploitatie).

3. Tegenvallers worden in principe opgevangen binnen de portefeuille (programma/beleidsveld).

4. Uitgaven ten laste van de post onvoorzien worden altijd getoetst aan de criteria "onontkoombaar', "onvoorzienbaar" en "onuitstelbaar".

5. Ter bevordering van een integrale afweging worden meevallers via de reguliere planning- en controlcyclus bestemd (kadernota, voorjaarsnota, begroting, najaarsnota en jaarrekening).

Nieuw Beleid

6. Nieuw beleid (tenzij onontkoombaar, onvoorzienbaar en onuitstelbaar) wordt afgewogen bij de vaststelling van de kadernota waarbij het uitgangspunt geldt "oud voor nieuw".

7. Voor het honoreren van nieuw beleid gelden een aantal voorrangsregels:
   - hoogste prioriteit heeft opgelegd nieuw beleid door hogere overheden;
   - daarna nieuw beleid dat zijn basis heeft in het coalitieakkoord/uitvoeringsprogramma;
   - daarna vrij beïnvloedbaar nieuw beleid (autonoom).

8. Bij de bekostiging van onontkoombaar, onvoorzienbaar en onuitstelbaar nieuw beleid waarvoor geen dekking (waaronder aanspraken op niet geoormerkte strategische reserves) aanwezig is alsmede ongedekte tegenvallers wordt de portefeuillehouder Financiën in een vroegtijdig stadium betrokken.

Verhouding Rijk-Provincie

9. De provincie Flevoland hanteert het uitgangspunt dat geen eigen middelen geïnvesteerd gaan worden voor rijksontwikkelopgaven waarvoor het Rijk geen of onvoldoende middelen ter beschikking stelt.

10. Bezuinigingen op brede doeluitkeringen betekenen een versobering van de taak waarvoor deze doeluitkering werd ingezet, inclusief apparaatskosten en overhead. Transitiekosten kunnen over meerdere jaren verdeeld worden.

11. Efficiencykortingen die door het Rijk worden opgelegd dienen opgevangen te worden binnen de nieuwe taak.

12. Er worden geen extra eigen middelen van de provincie ingezet voor taken die gedecentraliseerd worden vanuit het Rijk, zowel niet voor de eigen dienst als voor de ondersteuning van derden.

Bestuurlijke Organisatie

13. De bestuurlijke verantwoordelijkheid is een integrale verantwoordelijkheid. Bestuurders zijn dus mede verantwoordelijk voor de input zoals inzet financiële middelen, personeel e.d. (dus naast output en outcome).

2. Voortgangsrapportage ombuigingen PVO 1

I. Programmalasten

= nog te realiseren ombuiging

Programma	Programma-onderdeel	2013	2014	2015	Toelichting	Rapportage Jaarverslag 2013
1. Ruimte	1.3 Natuur en Milieu			-32	Taakstelling Omgevingsdienst Flevoland	Deze ombuiging is gerealiseerd in het kader van besluitvorming rondom de Omgevingsdienst (Statenvoorstel 1357706).
		-43	-43	-43	Verlaging Subsidie IVN / NMF 25%	Gerealiseerd.
	1.4 Ruimte	-13	-13	-13	Beëindiging Stimuleren vernieuwende activiteiten	Gerealiseerd.
		-5	-9	-9	Ombuiging op geo-informatie.	Gerealiseerd.
		-21	-21	-21	Beëindiging budget gedrukte kartografische kaarten	Gerealiseerd.
2. Bereikbaar-heid	2.2 Mobiliteit		-1.265	-1.265	Herprioritering/versobering PMIT met als optie wijziging waarderingsgrondslagen en afschrijvingstermijnen	Deze ombuiging is gerealiseerd in het kader van besluitvorming rondom de Koepelnota integraal infra beheerplan (Statenvoorstel 1547582).
		-183	-183	-183	Beëindiging budget 'kleine investeringen wegen'	Gerealiseerd.
		-100	-100	-100	Beëindiging budget 'kleine investeringen vaarwegen'	Gerealiseerd.
3. Economie	3.1 Werk-gelegenheid	9	9	9	Beëindiging subsidie Ondersteuning SER Flevoland	Gerealiseerd.
		-20	-20	-20	Beëindiging jaarlijkse publicatie Flevonomics	Gerealiseerd.
		-100	-100	-100	Beëindiging projectsubsidies Scholingsoffensief	Gerealiseerd.
		-228	-228	-228	Beëindiging meerjarige projectsubsidies	Gerealiseerd.

Programma	Programma-onderdeel	2013	2014	2015	Toelichting	Rapportage Jaarverslag 2013
					Ondernemersbeleid	
		-189	-189	-189	Afbouwen activiteiten economische gebiedspromotie	Gerealiseerd.
		-45	-45	-45	Beëindiging bijdrage Flevo-aak	Gerealiseerd.
		-200	-315	-315	Verlaging subsidie OntwikkelingsMaatschappij Flevoland	Gerealiseerd.
	3.2 Ontwikkeling en innovatie	-7	-7	-7	Verlaging subsidie Land-, tuin- en bosbouw	Gerealiseerd.
		-90	-140	-140	Verlaging subsidie Toerisme Flevoland Promotie	Gerealiseerd.
4. Samenleving	4.1 Zorg en Sport	-20	-20	-20	Beëindigen subsidie Bestuurskosten vrijwilligersorganisaties	Gerealiseerd.
		-449	-899	-899	Verlaging subsidie CMO Flevoland	Gerealiseerd.
		-30	-30	-30	Beëindiging subsidie Projecten welzijn	Gerealiseerd.
		-158	-142	-137	Verlaging subsidies Versterking voorzieningen (Projecten sociale agenda)	Gerealiseerd.
		-78	-78	-78	Beëindiging subsidie Telefonische hulpdiensten	Gerealiseerd.
		-70	-70	-70	Beëindiging subsidie Slachtofferhulp IJsselland/Flevoland	Gerealiseerd.
		-376	-501	-501	Verlaging subsidie Sport Service Flevoland	De ombuiging is nadien getemporiseerd en inmiddels gerealiseerd en binnen de het onderdeel sport in de begroting opgevangen.
		-23	-23	-23	Beëindiging subsidie Sportmanifestaties	Gerealiseerd.
		-36	-36	-36	Beëindiging subsidie	Gerealiseerd.

Programma	Programma-onderdeel	2013	2014	2015	Toelichting	Rapportage Jaarverslag 2013
					Sportverkiezing Flevoland	
		-39	-39	-39	Beëindiging subsidie Grootschalige sportaccommodaties	Gerealiseerd.
		-19	-19	-19	Beëindiging subsidie Regiocoach zeilen Lelystad	Gerealiseerd.
		-26	-26	-26	Verlaging subsidie Steunfunctie archeologie/monumenten	Gerealiseerd.
		-18	-35	-35	Verlaging subsidie Centrum Amateurkunst Flevoland	Gerealiseerd.
		-40	-80	-80	Verlaging subsidie Kunstzinnige vorming prim. onderwijs	Gerealiseerd.
		-125	-215	-215	Verlaging subsidie Servicecentrum Flevolandse Bibliotheken	Gerealiseerd.
		-90	-182	-182	Beëindiging subsidie WSF-bibliotheek Almere	De ombuiging is gerealiseerd; de subsidie in 2013 is gehalveerd en vanaf 2014 wordt deze stopgezet. NB: De uitvoering van Motie 5 van 29 juni 2011 inzake 'Instandhouding wetenschappelijke steunfunctie Flevoland' heeft mogelijk financiële gevolgen. Februari 2014 is bestuurlijk overleg geweest met de WSF en de gemeente Almere. De WSF heeft een business case voorgelegd met verzoek om financiële steun. Eventuele financiële betrokkenheid van de provincie wordt nog nader bezien.
				-1.522	Verlaging subsidie Omroep Flevoland (onderzoek)	De financiering van de regionale omroepen is per 2014 overgegaan van de provincies naar het Rijk. De voorgenomen ombuiging van € 1,5 mln. vanaf 2015 is daarom niet haalbaar gebleken. Hiervoor was echter in de reserve strategische – en ontwikkelingsprojecten een achtervang opgenomen van een zelfde omvang, zodat dit per saldo geen begrotingsconsequenties heeft.
	4.2 Jeugdzorg	-200	-300	-400	Verlaging subsidie Jeugdzorg (oplopend naar 2015) op:	Gerealiseerd.

Programma	Programma-onderdeel	2013	2014	2015	Toelichting	Rapportage Jaarverslag 2013
					• Vitree € 50.000 • Nieuw Veldzicht € 50.000 • Eigen Kracht Centrale € 100.000 • Noodfonds € 100.000 • Interprovinciaal beleid € 45.000 • Week van de jeugdzorg € 30.000 • Overige kosten € 25.000	
		-315	-465	-615	Verlaging subsidie Jongerenbeleid (oplopend naar 2015) op: • Studieconferenties Gaaf € 50.000 • Lagerhuis en nationaal jeugddebat € 15.000 • Overige kosten jeugdbeleid € 100.000 • Afsprakenkader gemeenten € 375.000 • GGD VKM € 75.000	Gerealiseerd.
4.	4.3 Cultureel erfgoed en kunstuitingen	-125	-250	-250	Verlaging subsidie Nieuw Land Erfgoedcentrum	In de beschikking 2013 is de bezuinigingsopgave voor 2013 verwerkt. NLE heeft hierop bezwaar ingediend, maar dit bezwaar is ongegrond verklaard. Voor de jaren 2014 en verder is nog geen afrondende duidelijkheid.
		-5	-5	-5	Beëindiging subsidie Cultuureducatie voortgezet onderwijs	Gerealiseerd.
		-13	-13	-13	Beëindiging subsidie Zomeracademie Appolo	Gerealiseerd.
		-64	-64	-64	Verlaging subsidie 1-jarige cultuurprojecten	Gerealiseerd.

Programma	Programma-onderdeel	2013	2014	2015	Toelichting	Rapportage Jaarverslag 2013
		-17	-17	-17	Beëindiging subsidie Flevolands Jeugd Symfonisch Orkest	Gerealiseerd.
		0,4	0,4	0,4	Beëindiging subsidie Scholieren Filmfestival	Gerealiseerd.
		-70	-70	-70	Beëindiging subsidie Beeldende kunst excl.Almere/L'stad	Gerealiseerd.
		-25	-25	-25	Verlaging subsidie Cultuurparticipatie	Gerealiseerd.
		-21	-21	-21	Beëindiging subsidie Bevrijdingsfestival (N.B. zal niet worden geëffectueerd).	Wij hebben besloten om de bezuiniging op de subsidiëring van het bevrijdingsfestival niet door te laten gaan. Dekking hiervoor komt ten laste van de stelpost risico's ombuigingen.
		-178	-178	-178	Verlaging subsidie 3-jarige podiumprojecten regiobelang	Gerealiseerd.
		5	5	5	Verhoging subsidie Flitssubsidies voor de jeugd	Gerealiseerd.
5. Investerings-agenda	5.7 p-MJP		-30	-30	Verlaging cofinanciering Versterken leefbaarheid platteland	Gerealiseerd.
			-50	-50	Verlaging cofinanciering Toeristische activiteiten	Gerealiseerd.
			-50	-50	Verlaging cofinanciering Basiszorg	Gerealiseerd.
			-4	-4	Verlaging cofinanciering Dorpsvernieuwing	Gerealiseerd.
			-16	-16	Verlaging cofinanciering Leefomgeving	Gerealiseerd.
6. Bestuur	6.1 Samenwerking & Bestuurlijke positionering	-70	-70	-70	Beëindiging Dag van Flevoland	Gerealiseerd.
		-13	-13	-13	Verlaging Representatiekosten bestuur	Gerealiseerd.
		-30	-30	-30	Vermindering aantal dienstauto's van 4 naar 3	Gerealiseerd.
		-48	-48	-48	Beëindiging website Flevoportal	Gerealiseerd.

Programma	Programma-onderdeel	2013	2014	2015	Toelichting	Rapportage Jaarverslag 2013
					(Flevogids)	
		-11	-11	-11	Beëindiging budget voor bestuurscalamiteiten	Gerealiseerd.
		-96	-96	-96	Beëindiging Infopagina provincienieuws	Gerealiseerd.
		-11	-11	-11	Beëindiging budget Bestuurlijke lobby Flevoland (o.a. Flevo-ontbijt)	Gerealiseerd.
		-4	-4	-4	Beëindiging budget Lobbyruimte Den Haag	Gerealiseerd.
					Beëindiging Imago-onderzoek	Gerealiseerd.
		-125	-125	-125	Verlaging kosten Inter Provinciaal Overleg	De ombuiging is nadien getemporiseerd en inmiddels gerealiseerd, met gebruikmaking van de stelpost Risicobuffer ombuigingen.
		-81	-81	-81	Afbouw samenwerkingsrelatie Dmitrov	Gerealiseerd.
		-25	-25	-25	Versobering Relatiegeschenken	Gerealiseerd.
		-44	-44	-44	Verlaging budget Nieuwsbrieven	Gerealiseerd.
	6.2 Openbare orde en veiligheid	-5	-5	-5	Versobering ondersteuning Provinciaal Coördinatie Centrum	Gerealiseerd.
		-5	-5	-5	Beëindiging subsidie St. Marker Reddingsboot KNBRD	Gerealiseerd.
		-18	-18	-18	Versobering Opleidingen en oefenen	Gerealiseerd.
		-2	-2	-2	Versobering budget Veiligheidsnet	Gerealiseerd.
	6.4 Onvoorzien en stelposten	-500	-500	-500	Vanaf 2013 wordt versoberd op interne en externe l&P-compensatie	Gerealiseerd.
	6.5 Reserves	-75	-75	-75	Beëindiging storting reserve Wonen, Welzijn en Zorg	Gerealiseerd.

Programma	Programma-onderdeel	2013	2014	2015	Toelichting	Rapportage Jaarverslag 2013
			-1.000	-1.000	Halvering provinciale cofinanciering EU-projecten periode 2014-2020 wegens verwache verlaging EU-financiering	Gerealiseerd.
		-1.000	-1.000	-1.000	Verlaging storting reserve infrafonds	Gerealiseerd.
Totaal ombuiging op Programmalasten		**- 6.022**	**- 9.780**	**-11.579**		

II. Formatie

Opgave	2013	2014	2015	Toelichting	Rapportage Programmabegroting 2014
Formatiereductie ca 50 fte	- 2.649	- 3.000	- 3.802	In financiële zin is de formatieve ombuiging volledig verwerkt in de salarissom van de begroting 2014 en de meerjarenbegroting 2015 - 2017.	In financiële zin is de formatieve ombuiging volledig verwerkt in de salarissom van de begroting 2014 en de meerjarenraming 2015 - 2017. Tot en met 2013 is er een formatiereductie gerealiseerd van 41,89 fte. In de formatieve begroting is in 2014 reeds een reductie van 6,74 fte doorgevoerd; de resterende 3,59 fte wordt als onderdeel van de reorganisatie bedrijfsvoering.

III. Materiële overhead

Product	2013	2014	2015	Toelichting	Rapportage Programmabegroting 2014
Personeel en organisatie	-547	-497	-497	Verlaging budgetten belonen, kinderopvang, stimulering PC, mobiliteit, versterking organisatie, ziekte compensatie en werving en selectie.	Gerealiseerd.
Facilitaire Zaken	-323	-323	-323	Verlaging budgetten telefonie,	Gerealiseerd.

Product	2013	2014	2015	Toelichting	Rapportage Programmabegroting 2014
				onderhoud, energie en water, repro, personeelsrestaurant, schoonmaak, post en advies.	
Bestuur, advies en communicatie	- 26	- 26	- 26	Verlaging budget verzekeringen	Gerealiseerd.
Financiën			- 15	Verlaging budget accountancy	De ombuiging zal naar verwachting gerealiseerd worden bij de aanbesteding voor een nieuwe contractperiode.
Informatisering en automatisering	-359	-374	-374	Verlaging adviesbudget, investeringsruimte, lidmaatschappen en abonnementen	Gerealiseerd.
Totaal ombuiging op Materiële overhead	**- 1.255**	**- 1.220**	**- 1.235**		
Totaal ombuigingen initieel	**9.927**	**14.000**	**16.616**		
Totaal gerealiseerd	**-9.927**	**-13.750**	**-14.829**		
Totaal nog te realiseren	**0**	**250**	**1.787 ***		

* In dit bedrag zit € 1,522 mln. ombuiging regionale Omroep begrepen, deze wordt zoals hierboven is aangegeven niet gerealiseerd, maar hiervoor was reeds een structurele achtervang van hetzelfde bedrag opgenomen via stortingen in de reserve strategische- en ontwikkelprojecten.

**

3. Actualisatie PMIT 2014-2018

Project nr.	WEGEN Naam Project	PMIRT 2014		MUTATIE Perspectiefnota 2014			Stand na Perspectief nota 2014			TOELICHTING PERSPECTIEFNOTA 2014
		niet-jaarlijks onder-houd	ontwikkel investe-ringen	niet-jaarlijks onder-houd	ontwikkel investe-ringen	Vervangingsi nvestering	niet-jaarlijks onder-houd	ontwikkel investe-ringen	Vervangingsi nvestering	*(Bedragen x € 1.000, excl. BTW en prijspeil 2014)*
08106	ENS aanleg ontsluitingsweg bedrijventerrein		1.500					1.500		
	ENS aanleg carpoolplaats									
13128	REPELWEG aanleg verbindingsweg Kadoelermeer (onderdeel project Vollenhoverbrug)		195		-195			0		Vanwege bezuiniging op de BDU is dit project vervallen (zie 2.2 Uitvoering PMIRT punt 6)
12120	ESPELERRINGWEG (Espelerweg<>las ASB-DAB) onderhoud verharding rijbaan	480	160			66	480	160	66	vervangingsinvestering (zie 2.2 Uitvoering PMIRT punt 7)
12106	BANTERWEG (Oosterringweg<>Jeanne D'Arclaan) onderhoud verharding rijbaan	645	165				645	165		
	HALTES BANT, KRAGGENBURG en LUTTELGEEST aanpassen		75					75		
14102	OOSTERRINGWEG (Friesepad<>Kuinderweg) onderhoud verharding rijbaan	570	235				570	235		
	OOSTERRINGWEG aanleg ontsnipperende voorziening									
13113	Steenwijkerweg onderhoud (Vollenhovenweg< >Ettenlandseweg)	1.590	185				1.590	185		
13114	ZUIDWESTERRINGWEG (Urkerweg<>Nagelerweg) onderhoud verharding fietspad	540				66	540		66	vervangingsinvestering (zie 2.2 Uitvoering PMIRT punt 7)
	ZUIDWESTERRINGWEGxKAREL DOORMANTOCHT vervangen fietsbrug									
	ZUIDWESTERRINGWEG (Urkerweg<>Nagelerweg) vervangen beplanting (deel PMJP)		55					55		
13122	LARSERWEG ZB (Lage Vaart<>A6) onderhoud verharding rijbaan	450					450			
	LARSERWEGxA6 verbeteren verkeersafwikkeling (Beter Benutten project)		350					350		
14105	DRONTERWEG (Lisdoddepad<>Swifterringweg en Larserringweg<->Lage Vaart) onderhoud verharding rijbaan	790	250				790	250		
	DRONTERWEGxLAGE VAART en WIERTOCHT onderhoud kunstwerk asfalt en voegen									
	DRONTERWEG aanleg ontsnipperende voorziening									
14106	LARSERWEG ZB (Vogelweg<>Hoge Vaart) onderhoud verharding rijbaan	785	60				785	60		
	LARSERWEG ZBxHOGE VAART onderhoud kunstwerk									
14201	BIDDINGRINGWEG (Palingweg<>Swifterweg) vervanging beplanting fase 2	70					70			
14144	HANZENWEG (Biddingringweg <-> Ketelweg) onderhoud verharding rijbaan	50	10				50	10		
13108	GOOISEWEG (Spiekweg<>Nijkerkerweg, Trekkersveld en Groenewoudsetocht) aanleg tweede rijbaan		9.125					9.125		
14108	TUSSENRING NB (A6<>Vrijheidsdreef) onderhoud verharding rijbaan	810	440				810	440		
	TUSSENRING ZB (A6 <> Buitenhoutsedreef) onderhoud verharding rijbaan					66	0	0	66	vervangingsinvestering (zie 2.2 Uitvoering PMIRT punt 7)
	TUSSENRINGxKRAANVOGELWEG NW en ZW onderhoud kunstwerk									
	TUSSENRING X HOGERING plaatsen VRI									
14132	A27 x WATERLANDSEWEG verbeteren verkeersafwikkeling (Beter Benutten project)		1.180					1.180		
11116	GOOISEWEGxGOOIMEERDIJK reconstructie kruispunt		1.516					1.516		
16107	EEMMEERDIJK (Gooimeerdijk<>km 4.9) onderhoud verharding rijbaan	1.020	325				1.020	325		
	SLINGERWEG (km 12.0<>Nijkerkerweg) onderhoud verharding rijbaan									
	SLINGERWEG aanleg ontsnipperende voorziening									
15114	BUITENRING ZB (Polderdreef<>A6) onderhoud verharding rijbaan	1.430	320				1.430	320		
	BUITENRING onderhoud kunstwerken									
	BUITENRING aanleg ontsnipperende voorziening									
13201	GOOISEWEG ontsnipperende maatregel (PMJP)		10					10		
11320	Niet-jaarlijks onderhoud verkeersregelinstallaties en openbare verlichting	40					40			
12323	Vervangen openbare verlichting	150				50	150		50	vervangingsinvestering (zie 2.2 Uitvoering PMIRT punt 7)
13141	Aanleg attentieverhogende verkeersveiligheidsmaatregelen in bochten		100					100		
16135	Passage Dronten				2.000			2.000		Om de passage Dronten in 2016 gereed te hebben is dit jaar krediet benodigd voor voorbereiding en grondaankopen (zie 2.2 Uitvoering PMIRT punt 1)
16114	Voorbereiding Wateralandseweg				700			700		Het project loopt voortvarendheid. Voor de voorbereidingskosten moet een projectgebonden voorbereidingskrediet geopend worden (zie 2.2 Uitvoering PMIRT punt 2)
16122	Luchthaven Lelystad infrastructurele ontsluiting op Larserweg				150			150		Het project loopt voortvarendheid. Voor de voorbereidingskosten moet het projectkrediet geopend worden (zie 2.2 Uitvoering PMIRT punt 4)
15131	Gooiseweg (Ganzenweg <> Zeewolde) tweede rijbaan fase 2				500			500		Voor het aanbrengen van voorbelasting zijn middelen benodigd (zie 2.2 Uitvoering PMIRT punt 5)
16102	Voorbereiding Hogering				200			200		Voorbereidingswerkzaamheden (o.a. onderzoek, specialistische kennis) (zie 2.2 Uitvoering PMIRT punt 5)
14304	Voorbereiding Roggebotsluis / Hanzeweg				200			200		Voorbereidingswerkzaamheden (o.a. onderzoek, specialistische kennis) (zie 2.2 Uitvoering PMIRT punt 5)
13117	Biddingringpad verharding rijbaan					66			66	vervangingsinvestering (zie 2.2 Uitvoering PMIRT punt 7)
14104	Swifterweg verharding rijbaan					66			66	vervangingsinvestering (zie 2.2 Uitvoering PMIRT punt 7)
13123	Slingerweg (Slingerpad <-> Nijkerkerweg) verharding fietspad					66			66	vervangingsinvestering (zie 2.2 Uitvoering PMIRT punt 7)
13113	Vollenhoverweg (Steenwijkerweg <-> Ettelandseweg) verharding fietspad					766			766	vervangingsinvestering (zie 2.2 Uitvoering PMIRT punt 7)
14321	Dronten vervangen zoutloods					160			160	vervangingsinvestering (zie 2.2 Uitvoering PMIRT punt 7)
	TOTAAL BRUTO PROJECTKOSTEN WEGEN	**9.420**	**16.256**	**-**	**3.555**	**1.372**	**9.420**	**19.811**	**1.372**	

Project nr.	WEGEN Naam Project	PMIRT 2014		MUTATIE Perspectiefnota 2014			Stand na Perspectief nota 2014			TOELICHTING PERSPECTIEFNOTA 2014
		niet-jaarlijks onder-houd	ontwikkel investe-ringen	niet-jaarlijks onder-houd	ontwikkel investe-ringen	Vervangingsi nvestering	niet-jaarlijks onder-houd	ontwikkel investe-ringen	Vervangingsi nvestering	*(Bedragen x € 1.000, excl. BTW en prijspeil 2014)*
Divers	BDU directe uitkering infra en impuls vergroten verkeersveiligheid provinciaal wegennet		1.303		-214			1.089		Door bezuinigingen op de BDU is minder beschikbaar als dekking voor investeringskosten.
13108	BDU GOOISEWEG (Spiekweg<>Nijkerkerweg, Trekkersveld en Groenewoudsetocht) aanleg tweede rijbaan		4.563					4.563		
08106	BDU ENS aanleg ontsluitingsweg bedrijventerrein		700					700		
11116	BDU GOOISEWEGxGOOIMEERDIJK		638					638		
14132	BDU kruispunten Waterlandseweg A27 verbeteren verkeersafwikkeling		590					590		
16135	BDU Passage Dronten				1.000			1.000		Vanwege de versnelde aanleg van de Passage Dronten worden de bijdragen aangepast aan de uitgaven (zie 2.2 Uitvoering PMIRT punt 1)
16114	BDU Waterlandseweg				350			350		De dekking voor de Waterlandseweg wordt aangepast aan de kosten (zie 2.2 Uitvoering PMIRT punt 2)
16122	BDU Luchthaven Lelystad				75			75		De dekking voor de ontsluitingsweg luchthaven Lelystad wordt aangepast aan de kosten (zie 2.2 Uitvoering PMIRT punt 4)
15131	BDU Gooiseweg (Ganzenweg<> Zeewolde) fase 2				250			250		De dekking voor de Gooiseweg baanverdubbeling fase 2 wordt aangepast aan de kosten
16102	BDU Hogering				80					De dekking voor de Hogering wordt aangepast aan de kosten
14304	BDU Roggebot / Hanzeweg				100					De dekking voor Roggebot / Hanzeweg wordt aangepast aan de kosten
13108	Infrafonds GOOISEWEG (Spiekweg<>Nijkerkerweg, Trekkersveld en Groenewoudsetocht) aanleg tweede rijbaan		260					260		
16135	Infrafonds Passage Dronten				500			500		Vanwege de versnelde aanleg van de Passage Dronten worden de bijdragen aangepast aan de uitgaven (zie 2.2 Uitvoering PMIRT punt 1)
16114	Infrafonds Waterlandseweg				133			133		De dekking voor de Waterlandseweg wordt aangepast aan de kosten (zie 2.2 Uitvoering PMIRT punt 2)
15131	Infrafonds Gooiseweg (Ganzenweg<> Zeewolde) fase 2				165			165		De dekking voor de Gooiseweg baanverdubbeling fase 2 wordt aangepast aan de kosten
16102	Infrafonds Hogering				20					De dekking voor de Hogering wordt aangepast aan de kosten
14304	Infrafonds Roggebot / Hanzeweg				30					De dekking voor Roggebot / Hanzeweg wordt aangepast aan de kosten
16122	Strategische reserve / ZZL luchthaven Lelystad				75			75		De dekking voor de ontsluitingsweg luchthaven Lelystad wordt aangepast aan de kosten (zie 2.2 Uitvoering PMIRT punt 4)
13201 / 13114	Bijdrage PMJP ontwikkelen en herstellen beplanting wegen (incl. 50% cofin. prov. middelen)		65					65		
11116	Bijdrage Rijk GooiswegxGooimeerdijk (beter benutten)		223					223		
14132	Bijdrage Rijk A27 x WATERLANDSEWEG verbeteren verkeersafwikkeling (Beter Benutten project)		417					417		
16102	Bijdrage Rijk Hogering				100					De dekking voor de Hogering wordt aangepast aan de kosten
12309	Bijdrage vanuit voorziening NJO vaarwegen t.b.v. groot onderhoud Friese sluis	500		-500			0			Het project staat voor 2015 in de planning. Per abuis in 2014 meegenomen. Dit betreft een adminstratieve correctie.
16114	Bijdrage gemeente Almere Waterlandseweg				217			217		De dekking voor de Waterlandseweg wordt aangepast aan de kosten (zie 2.2 Uitvoering PMIRT punt 2)
13108	Bijdrage gemeente Zeewolde GOOISEWEG (Trekkersveld en Groenewoudsetocht) aanleg tweede rijbaan		2.405					2.405		
	TOTAAL BIJDRAGEN WEGEN	**500**	**11.163**	**500-**	**2.881**	**-**	**0**	**13.714**	**-**	
	TOTAAL NETTO PROJECTKOSTEN WEGEN	**8.920**	**5.093**	**500**	**674**	**1.372**	**9.420**	**6.097**	**1.372**	

Project nr.	VAARWEGEN Naam Project	PMIRT 2014		MUTATIE Perspectiefnota 2014			Stand na Perspectief nota 2014			TOELICHTING PERSPECTIEFNOTA 2014
		niet-jaarlijks onder-houd	investe-ringen	niet-jaarlijks onder-houd	investe-ringen	Vervangings investering	niet-jaarlijks onder-houd	investe-ringen	Vervangings investering	*(Bedragen x € 1.000, excl. BTW en prijspeil 2014)*
13110	NATUURVRIENDELIJKE OEVERS (locaties nader te bepalen)		580					580		
12313	LARSERSLUIS groot onderhoud	230					230			
13142	LAGE VAART vervanging oeverbeschoeiing links, km. 21.150-24.500	1200				3500	1200		3500	vervangingsinvestering (zie 2.2 Uitvoering PMIRT punt 7)
13301	Elburgerbrug groot onderhoud (incl. vervangen val)	700		300		50	1000		50	vervangingsinvestering (zie 2.2 Uitvoering PMIRT punt 7)
-	Baggeren (bijdrage aan Waterschap)	180					180			
12114	Revisie aanlegsteigers	150					150			
11128	Niet jaarlijks onderhoud bestaande natuurvriendelijke oevers Flevoland	125					125			
11128	Niet jaarlijks onderhoud bestaande natuurvriendelijke oevers Flevoland	125					125			
14302	Zuidersluis mechanische component					750			750	vervangingsinvestering (zie 2.2 Uitvoering PMIRT punt 7)
	TOTAAL BRUTO PROJECTKOSTEN VAARWEGEN	**2.710**	**580**	**300**	**-**	**4.300**	**3.010**	**580**	**4.300**	
	Bijdrage Synergiegelden KRW nvo's te NOP		174					174		
	TOTAAL BIJDRAGEN VAARWEGEN	**-**	**174**	**-**	**-**		**-**	**174**	**-**	
	TOTAAL NETTO PROJECTKOSTEN VAARWEGEN	**2.710**	**406**	**300**	**-**	**4.300**	**3.010**	**406**	**4.300**	

4. Paragraaf weerstandsvermogen Jaarverslag 2013

4. Weerstandsvermogen en risicobeheersing

4.1 Inleiding

De provincie heeft in het meerjarenbeleid ambities geformuleerd en wil haar doelstellingen realiseren. In een aantal gevallen lukt dat niet of niet geheel. In deze paragraaf wordt nagegaan of de provincie financieel voldoende weerbaar is om tegenslagen op te vangen. Er zijn veel onzekerheden die er voor kunnen zorgen dat doelen niet worden bereikt. Een deel van dergelijke risico's doet zich echter niet voor omdat er (beheers)maatregelen worden getroffen. Voor de overgebleven risico's is echter een bepaald bedrag nodig om als het risico optreedt dat op te kunnen vangen. Daarbij wordt gelet op dat deel van het risico dat niet afgedekt wordt met een voorziening of een oormerk in een (strategische) reserve. De daarvoor benodigde capaciteit wordt weerstandscapaciteit genoemd. Als die niet voldoende is moeten ingrijpende beleidswijzigingen worden doorgevoerd. In paragraaf 2.4 wordt ingegaan op het weerstandsvermogen; dit is de verhouding tussen de risico's waarvoor geen of onvoldoende maatregelen zijn getroffen en de (weerstandstands)capaciteit die de provincie heeft om niet begrote kosten op te vangen. In paragraaf 2.2 wordt ingegaan op de ontwikkeling van het risicomanagement. We beschrijven wat er in 2013 is opgepakt, waar we nu staan en welke ontwikkeling wij de komende twee jaren verwachten.

4.2 Voortgang risicomanagement

De provincie heeft zich als doel gesteld een risicovolwassen organisatie te ontwikkelen. Dit doel moet in 2015 bereikt zijn. De ontwikkeling naar de laatste fase ("risicovolwassenheid") kost enkele jaren en ingeschat wordt dat de periode tot en met 2015 nodig is om dat te bereiken. Concreet betekent deze ambitie dat risicomanagement integraal onderdeel uitmaakt van beleidsvoorbereiding, besluitvorming en uitvoering. Een van de uitgangspunten in dit beleid is dat risico's op een verantwoorde manier in de besluitvorming worden betrokken. Een provincie moet bewust met risico's omgaan en ze in beeld brengen. Openheid over risico's zorgt ervoor dat ze bekend zijn en goed worden beheerst. Bij het maken van afwegingen in het risicoprofiel worden om die reden ook beheersmaatregelen in beeld gebracht.

4.2.1 Wat hebben we gedaan

In 2013 zijn de volgende activiteiten ondernomen om de implementatie van risicomanagement vorm te geven. Ze hebben enerzijds betrekking op bestuurlijk risicomanagementbeleid, anderzijds het risicomanagement zoals dat in de organisatie wordt uitgevoerd.

Bestuurlijke risicomanagementbeleid

Gekozen is om risicomanagement in te bedden in de bestaande P&C-cyclus. Dat wil zeggen dat de afdelingen in hun verantwoording aan de voorkant rekening houden met en rapporteren over de risico's bij de geformuleerde doelstellingen. Het management en de directie leveren de input voor de risicoparagraaf van de P&C-documenten. Via een gespreksronde wordt deze informatie verzameld en centraal geanalyseerd. Dat gesprek is cruciaal omdat daarbij ingegaan wordt op houding en gedrag. Daarbij helpt het wanneer "vreemde ogen" vragen stellen over het werk in de afdelingen. Als hoofdindeling van risico's wordt in de P&C-documenten de volgende driedeling gehanteerd:

1. Strategische risico's die zich voordoen in ontwikkeltaken van de provincie (strategische dossiers); deze risico's zijn vaak strategisch van aard en richten zich op de beleidsdoelen van Provinciale en Gedeputeerde Staten.
2. Bestuurlijke risico's komen voor bij beheertaken van de provincie; deze kunnen omvangrijk zijn, maar zijn meestal minder politiek gevoelig. Zij kunnen echter bestuurlijk wel risicovol zijn. Zij zijn vaak tactisch of operationeel van aard. Denk daarbij aan de uitvoering van wettelijke taken, waarbij overheidshandelen wordt beoordeeld door de samenleving.
3. Operationele risico's doen zich met name voor in de bedrijfsvoering. Deze risico's zijn veelal operationeel van aard.

Het afgelopen jaar heeft het college de staten een beleidskader risicomanagement voorgelegd. Op basis van de ervaringen van de afgelopen vier jaren en de verdieping van risicomanagement is de visie op risicomanagement (2008) uitgewerkt in een kadernotitie *Risicomanagementbeleid* (vastgesteld 27 november 2013). Het is een concretisering van risicomanagement voor het bestuur en de organisatie: zo vult Flevoland risicomanagement in. De staten hebben bij de vaststelling van deze kadernota gevraagd om over de voortgang van de implementatie te rapporteren. In deze paragraaf worden de resultaten over 2013 weergegeven.

Het vastleggen van beleid is nodig en zinvol, maar het werkt pas wanneer bestuurders en medewerkers ook echt daarnaar handelen, op basis van gestructureerde afspraken, werkwijzen en overeengekomen normen. Risicomanagement is vooral een kwestie van doen!

Activiteiten bestuurlijk risicomanagement
Structureel:
- In het Jaarverslag 2012, de Perspectiefnota 2013 en de Programmabegroting 2014 is aandacht besteed aan structureel risicomanagement en het weerstandsvermogen. Deze paragrafen in de elkaar opvolgende P&C-documenten zijn steeds verbeterd ten opzichte van voorgaande teksten. Zowel de accountant als Provinciale Staten geven aan dat de kwaliteit is toegenomen.
- De risico's en onzekerheden worden in kaart gebracht. Concrete risico's worden berekend en ter afdekking wordt een voorziening getroffen of een bestemmingsreserve gevormd.

Incidenteel:
- Met de staten is gesproken over de kaders voor risicomanagement. Daarbij is met name ingegaan op de hoogte van het weerstandsvermogen en de relatie met reserves en voorzieningen.
- Het kader voor risicomanagementbeleid is door Provinciale Staten vastgesteld. Instrumenteel is vastgesteld dat in de voorbereiding op de besluitvorming van belangrijke onderwerpen een risicobeoordeling zichtbaar moet worden opgenomen. Bovendien legt het beleid vast hoe het college en Provinciale Staten het weerstandsvermogen en de weerstandcapaciteit bepalen en daarop sturen. Centraal element is het culturele aspect, waarbij de nadruk wordt gelegd op een open houding naar risico's, transparantie over en bespreking van risico's in de voorbereiding en besluitvorming. Daarbij is het regelmatig agenderen van risico's een hulpmiddel.
- Risicomanagement komt aan de orde bij belangrijke dossiers, programma's en projecten.

Risicomanagement in de organisatie
Naast het bestuurlijk risicomanagement is in samenspraak met het management ook het ambtelijk risicomanagement uitgewerkt. Daarin is beschreven hoe het risicomanagement in de organisatie zou moeten gaan werken.

Activiteiten
- Vanuit de afdelingen hebben medewerkers een op onze organisatie gerichte training risicomanagement gevolgd. Daarmee zijn deze medewerkers inzetbaar als ambassadeur.

- In de Notitie Ambtelijk risicomanagement is vastgelegd hoe de organisatie risicomanagement uitvoert en borgt, welke methoden worden gebruikt en hoe risico's worden ingeschat en berekend. De instrumentele onderdelen (risicokaart, omgevingsanalyse, risicoberekeningen) ondersteunen de uitvoering en helpen medewerkers, management en beslissers om met onzekerheden om te gaan en aan structurele risicobeheersing te werken.
- Op strategische dossiers zijn risicoanalyses gemaakt of zijn de risico's in beeld gebracht ter onderbouwing van de besluitvorming.
- Als het nodig is wordt concern brede ondersteuning geboden om invulling te geven aan de verdere ontwikkeling van risicomanagement. Daarvoor worden werksessies georganiseerd en worden risicoanalyses opgesteld.
- In projecten en processen is waarneembaar aandacht voor risico's, kansen en bedreigingen en de beheersing daarvan. Met name in projecten wordt expliciet aandacht besteed aan risicoanalyses. Bij programma's en beleidsthema's vindt deze bespreking impliciet plaats bijvoorbeeld door intervisie binnen het management en in overleg met directeur of portefeuillehouder.
- In de managementgesprekken tussen directeur en afdelingshoofd zijn risico's impliciet en expliciet onderwerp van gesprek bij de bespreking van doelbereik.
- Het management is actief bezig met risicomanagement. Risicomanagement is voor de meeste managers een natuurlijk onderdeel van het bestuurlijk en ambtelijk handelen. Met de portefeuillehouders wordt regelmatig over het risico-aspect van een voorstel gesproken. Dit heeft tot gevolg dat er ambtelijke en bestuurlijke aandacht is voor risico's. Bewuste agendering van risico's is een opmaat naar een volledig geïntegreerd risicomanagement.

4.2.2 Wat gaan we de komende jaren doen

- De term "Risicovolwassenheid" houdt in dat de impliciete bespreking en analyse van de risico's overgaat naar de explicitering van de risico's. Door risico's te bespreken en te beheersen gaan bestuur en management bewust en zichtbaar om met risico's en daarmee vergroot Flevoland haar sturing en beheersing. Dit vraagt om bestuurlijke alertheid en ruimte om expliciet over risico's te spreken.
- Bij veel projecten en programma's doen zich risico's voor en is de organisatie bezig met het bedenken en uitvoeren van beheersmaatregelen. Bij diverse grote projecten zijn risicoanalyses gebruikelijk. Het onderlinge gesprek tussen projectleiding en management gaat dan ook over kansen en bedreigingen en maatregelen om resultaten te bereiken. Goede risico-analyses en de agendering van risico's helpen in het proces om hierop efficiënt en effectief te sturen. De komende jaren wordt gewerkt aan de standaardisatie van de aanpak van dergelijke analyses en wordt het omgaan met risicomanagement verder uitgewerkt. Het doel is een situatie te bereiken waarin management en medewerkers risico's en het beheersen ervan als onderdeel van het dagelijks werk beschouwen en ook tussen de analysemomenten sturen op de expliciet in beeld gebrachte risico's. Daarmee wordt aan de borging van risicomanagement het komende jaar aandacht besteed.
- In samenwerkingsverbanden van de provincie met partners (verbonden partijen, gebiedspartners, coalities of projecten) moet ook gestructureerde aandacht ontstaan voor risicobewustzijn. Op dit moment is niet altijd duidelijk of er een gedeeld beeld is welk risico de partners gezamenlijk dan wel iedere organisatie loopt. Risicoanalyses worden vastgelegd en besproken met management en bestuur, inclusief de informatie over de risico's en de beheersmaatregelen.
- Programmering en voorbereiding van programma's en projecten zijn een vorm van risicomanagement. Het is nog niet overal geborgd dat dit gebeurt.
- In een aantal relevante processen wordt risicomanagement structureel opgepakt. Zo worden in het format voor collegevoorstellen onder het kopje 'kanttekeningen' de risico's die uitvoering van het te nemen besluit kunnen belemmeren, expliciet benoemd.

4.3 Risicoprofiel

Het risicoprofiel is een actueel overzicht van alle verschillende soorten risico's die de provincie loopt. Het is uiteraard een momentopname omdat de risico's in de loop van de tijd veranderen. Bestaande risico's kunnen zich ontwikkelen op de onderscheiden dimensies kans, impact en effect. Risico's verdwijnen, nieuwe risico's doen zich voor. Het risicoprofiel van twee jaar geleden ziet er anders uit dan het profiel van nu. Daarbij wordt rekening gehouden met de beheersmaatregelen, die in uitvoering zijn genomen. Sommige beheersmaatregelen blijken effectief te zijn, andere (nog) niet. Als peildatum voor het Jaarverslag 2013 wordt gehanteerd 31 december 2013.

De risico's binnen het risicoprofiel van de provincie zijn in drie categorieën ingedeeld: bestuurlijk (B), strategisch (S) en operationeel (O):

- bestuurlijke risico's zijn te definiëren als onzekerheden die vooral optreden aan de inkomstenkant en het takenpakket van de provincie;
- strategische risico's zijn te definiëren als onzekerheden die vooral optreden bij grote projecten en programma's (speerpunten) en in de relatie met verbonden partijen;
- operationele risico's zijn te definiëren als onzekerheden die vooral ontstaan bij de uitvoering van taken. In elke categorie zijn de meest prominente risico's weergegeven en vervolgens gekwantificeerd.

Bij bestuurlijke, strategische en operationele risico's wordt, naast de specifiek benoemde risico's, ook een totaalbeeld van de overige risico's in die categorie gegeven en vervolgens gekwantificeerd. Dit totaalbeeld is gebaseerd op onderliggende inventarisaties en ervaringen uit het verleden. Deze methode past beter bij de verschillende soorten onzekerheden waar de provincie mee te maken heeft. Het kwantificeren van risico's is altijd een subjectieve inschatting. Dit geldt zowel voor de bepaling van de kans alsook voor het effect van het risico. Het totaal aantal variabelen is van dien aard dat een objectieve berekening nauwelijks mogelijk is. Bovendien hebben veel risico's betrekking op bestuurlijke, politieke of imago-schade en die zijn moeilijk in euro's uit te drukken. En in dat geval kan een klein risico grote gevolgen hebben.

Methode van berekening

In tabel 2.1 Risicoprofiel per 31 december 2013 is het risicoprofiel weergegeven op basis van denkbare scenario's met een negatief beslag in financiële zin.

Kans

Of een risico zich kan voordoen wordt uitgedrukt in procenten onder de noemer *kans*. Bij een kleine kans is ≤10% gehanteerd, bij een kans middel is 10%-30% gehanteerd en bij een grote kans is 50% als maximum gehanteerd. Bij een kans groter dan 50% zou vanuit degelijk financieel beleid een voorziening moeten worden getroffen of een oormerk in een reserve worden aangebracht.

Impact

De *impact* is breed als het van invloed is (of een oplossing vraagt die invloed heeft) op alle thema's (van het collegeuitvoeringsprogramma) van de provincie (aangeduid met het getal 2), een beperkte impact als het zich voordoet op een beperkt aantal thema's (aangeduid met het getal 1), en een kleine impact als het alleeneen operationeel proces raakt (aangeduid met het getal 0.5).

Effect
Bij *effect* is een bandbreedte bepaald van de financiële consequentie bij het voordoen van het risico. Hier is gebruik gemaakt van de indeling in groot (€ 7,5 miljoen), middel (€ 3 miljoen) en klein (€ 1 miljoen).

	Kans	*Effect*	*Impact*
Groot	50%	€ 7,5 mln	2 (breed)
Middel	30%	€ 3 mln	1 (beperkt)
Klein	10%	€ 1 mln	0,5 (klein)

De reservering voor het beslag op de weerstandscapaciteit wordt berekend middels de formule kans x impact x effect. Bij de kwantificering van de risico's zijn de reeds onder voorzieningen en risicobuffers in de programmabegroting genomen beheersmaatregelen meegewogen. In de top 10 van strategische risico's worden de individuele risico's gepresenteerd met een gewogen risico groter dan € 0,5 miljoen. Aan dat criterium voldoen de eerste zes genoemde risico's; feitelijk is er dus sprake van een top 6. Onder 'overige' worden die risico's uit de strategische risico-inventarisatie samen geteld, die individueel gemiddeld kleiner zijn dan € 0,5 miljoen.

Naast de risicocategorie is in tabel 2.1 ook aangegeven of er sprake is van een structureel risico (str) of een incidenteel risico (inc). Structureel betekent dat het risico naar verwachting een langere periode een rol van betekenis blijft spelen binnen het risicoprofiel van de provincie. De financiële kwantificering kan echter jaarlijks variëren. Daarbij wordt gerekend met het bedrag per jaar, inclusief de aanname dat rekening wordt gehouden met een jaar vertraging indien als beheersmaatregel het beleid wordt bijgesteld als het risico zich heeft voorgedaan.

PB 2014	JV 2013	Onzekerheid/Risico	Cat	Inc/ Str	Reservering PB 2014	Reservering JV 2013	Kans	Impact	Effect
1	1	Rijksombuigingen	BS	Str	7,50	3,75	Groot	Beperkt	Groot
-	N	Middengebied	BS	Inc		2,25	Middel	Beperkt	Groot
4	3	Opdroging BDU	B	Str	2,25	2,25	Middel	Beperkt	Groot
10	4	Reserves als revolving funds	S	Str	2,25	1,88	Groot	Klein	Groot
-	N	Flevokust	BO	Inc		1,13	Middel	Klein	Groot
6	6	MRB	B	Str.	1,88	0,90	Middel	Beperkt	Middel
7	7	OMALA	S	Inc	0,75	*0,40*	*Klein*	*Beperkt*	*Klein*
2	8	Jeugdzorg	B	Str	1,13	*0,40*	*Middel*	*Klein*	*Middel*
-	N	Wind	BO	Inc		*0,45*	*Middel*	*Klein*	*Middel*
	10	Afwikkeling pMJP ILG / Natuurakkoord	BO	Inc	0,75	*0,45*	*Middel*	*Klein*	*Middel*
	11	Overige risico's	BSO	Str/Inc	5,15	4,65			
		TOTAAL			**€ 21,6**	**€ 18,50**			

Tabel 4.1 Risicoprofiel per 31-12-2013 top 10, bedragen in miljoenen euro's

Samenvatting risicoprofiel
De optelling van de risico's bij het Jaarverslag 2013 is iets lager dan de top tien in de Programmabegroting 2014: daar stond een totaal van € 22,85 miljoen. Doordat deze top tien sedertdien is gewijzigd is ook de optelling in tabel 2.1 anders dan in de begroting vermeld: € 21,6 miljoen. Een aantal risico's is niet teruggekeerd. De score in dit Jaarverslag wordt met name veroorzaakt door de mutaties in de top 10 en door wijzigingen in de "Overige risico's".

Veel risico's zijn het gevolg van externe factoren. Deze risico's doen zich met name voor aan de inkomstenkant van de provincie. Hiertegen kan de provincie maar in relatief beperkte mate beheersmaatregelen nemen. Als beheersmaatregelen zet de provincie de directe of indirecte beïnvloeding in. Wat betreft de risico's waarvoor de provincie een beheersmaatregel kan nemen wordt een afweging gemaakt tussen de kosten en de opbrengsten. Beheersmaatregelen zorgen voor verlaging van het risicoprofiel.

Het risicoprofiel (€ 18,5 miljoen) is lager dan de stand van 30 juni 2013 (Programmabegroting 2014). Eén risico is in de top tien niet zichtbaar geworden, omdat dit niet is aan te duiden als financieel risico, waarvoor moet worden gereserveerd. Dit politiek-bestuurlijke risico is breed gesignaleerd en houdt in dat veel ontwikkelingen op het gebied van ruimte, economie en bereikbaarheid worden belemmerd door het ontbreken van cofinanciering door partners. Het is als extra risico in deze paragraaf toegelicht. Tot slot is de organisatie alert in het nemen van adequate beheersmaatregelen, waardoor risico's in kaart zijn gebracht en de netto risico's zijn verkleind door de uitvoering van beheersmaatregelen.

Gewijzigde risico's
De volgende risico's zijn niet teruggekeerd in de top tien:

- De concessieverlening OV is tot een goed einde gebracht en voor de komende jaren is er duidelijkheid over de kosten en kwaliteit van dienstverlening.
- De afstandsbediening voor bruggen en sluizen is opgepakt en wordt afgerond.
- Wat betreft het Nazorgfonds is de provincie verantwoordelijk voor het eeuwigdurend beheer van gesloten vuilstortplaatsen. De methode om de in 2011 gesloten vuilstortplaats Het Friese Pad milieutechnisch af te zekeren en te beheren is redelijk uniek. Mocht de nieuwe technologie niet werken, dan moeten er extra kosten worden gemaakt voor het vermijden van lekken en opruimen van verontreinigingen ten laste van het Nazorgfonds, die niet zijn voorzien. Het belangrijkste risico op dit moment is het gedaalde rendementspercentage. Dit risico speelt bij de drie stortplaatsen in de provincie. De provincie is verantwoordelijk voor Het Friese Pad. Voor de andere twee open stortplaatsen draagt Afvalzorg NV de verantwoordelijkheid. Voor de financiering van het Nazorgfonds is rekening gehouden met een rendement dat bij de huidige rentestand beduidend lager ligt. Uit recent onderzoek is gebleken dat voor Het Fries Pad een verlaging van de rendementsverwachting noodzakelijk is. Dit zal leiden tot een geraamd tekort in het doelvermogen van Het Friese Pad van € 1,6 mln. In de Jaarrekening 2013 is voor deze noodzakelijke bijstorting een voorziening getroffen van € 1,6 miljoen. Hiermee is dit risico in het weerstandsvermogen vervallen.
- De omvang van de Europese programma's is verkleind. Flevoland heeft de rol van Programmabureau voor OP Kansen voor West (P4 en G4). Dat betekent dat alle projectaanvragen voor het regionale deel worden getoetst op financiering en regelgeving. Dit programma loopt tot en met 2015. Voor de diverse Europese programma's is in de toekomst (2014-2023) een verminderde ambtelijke inzet te verwachten. Als beheermaatregelen kunnen onder andere worden genoemd:
    - De beschikbare deskundigheid wordt de komende jaren ingezet voor de afronding van de lopende programma's en de begeleiding van de nieuwe programma's.
    - Met een deel van deze uitvoeringskosten is nog geen rekening gehouden, maar daarvoor is in de Algemene Reserve een bedrag van € 1,2 miljoen geoormerkt. Daardoor is voldoende gereserveerd om het risico op te vangen.

De top 10 risico's
Vooraf merken we op dat alleen de eerste zes risico's hoger zijn berekend dan de aangehouden ondergrens van € 500.000. De overige risico's komen volgens deze berekeningsmethode onder dit normrisicobedrag van een half miljoen euro. Vanwege de inzichtelijkheid wordt desondanks een top 10 gepresenteerd.

1	Rijksbezuinigingen en rijksbijdragen aan projecten	Incidenteel

Hoewel Nederland zich de laatste jaren in economisch zwaar weer bevindt, zijn er tekenen van herstel. De laatste berichten geven voor de nabije toekomst een kleine groei aan. Vanwege het opgelopen begrotingstekort heeft het kabinet aanvullende maatregelen genomen en die zijn vastgelegd in het Najaarsakkoord. Het kabinet heeft € 6 miljard extra bezuinigd en deze bezuinigingen worden ook 'gevonden' in de vermindering van uitkeringen aan lagere overheden (gemeente- en provinciefonds) en in bijdragen aan (grote) projecten. Deze werken door in onze inkomsten.

Al eerder is opgemerkt dat de ervaring leert dat de bijdragen van partners in projecten en deelnemingen onder druk staan. De komende tijd komen met name de gemeentelijke financiën verder onder druk te staan door de omvangrijke decentralisatie van sociale taken van het rijk naar de gemeenten. Ook andere samenwerkingspartners in wisselende coalities maken gerichte keuzes en wegen af of ze bijdragen en hoeveel.

Beheersmaatregelen
Zowel in IPO-verband als via eigen netwerken spreken wij met het Rijk en leden van de staten generaal over de positie van provincies. Daarnaast streven wij naar concrete en bindende afspraken over mogelijkheden voor medefinanciering Wij nemen deel aan het overleg over de verdeling van het Provinciefonds.

2	Middengebied Flevoland	Structureel

Er zijn plannen in voorbereiding voor een programma voor de ruimtelijk-economische ontwikkeling van Lelystad en omgeving. De laatste maanden heeft een aantal ontwikkelingen geleid tot het inzicht dat een samenhangende benadering van vraagstukken gewenst is. Bijvoorbeeld kantoorontwikkeling, de ontwikkeling van de kuststrook, de infrastructuur en de bereikbaarheid, de luchthaven en omringende bedrijvigheid. Een dergelijke programmatische aanpak is gericht op de versterking van de economische structuur. Hierover zijn geen formele politieke besluiten genomen. Deze ontwikkeling is met name van belang voor de komende bestuursperiode. Momenteel wordt een dergelijk programma onderzocht. Als gevolg van de geconstateerde problematiek scoort deze ontwikkeling hoog, mede in samenhang met het risico dat als "extra" is vermeld later in deze paragraaf.

3	Opdrogen Brede Doeluitkering (BDU)	Structureel

De Brede Doeluitkering (BDU) is een uitkering vanuit het Rijk aan de twaalf provincies en een aantal stadsregio's. De decentrale overheden (provincies en stadsregio's) krijgen van het Rijk de ruimte om zelf binnen de regels van de BDU vast te stellen welke projecten in aanmerking komen voor een dergelijke uitkering. Provincie Flevoland zet de BDU voor een diversiteit aan projecten in. De komende jaren is voorzien dat de BDU verder opdroogt. Hierdoor komt een deel van de dekking voor projecten mogelijk te vervallen.

Beheersmaatregelen:
Er wordt gewerkt met een financiële meerjarenraming op basis waarvan de beschikbare middelen gemonitord worden. Daarbij is het mogelijk tot een andere verdeling en prioritering van middelen te besluiten. Voordat een project gestart wordt, vindt een toets plaats op de beschikbare dekking.

4	Revolving funds	Structureel

Bij een revolving fund wordt een bedrag beschikbaar gesteld met als uitgangspunt van de business case de verwachting dat na verloop van tijd (afhankelijk van de gekozen doorlooptijd) het volledige bedrag terugvloeit naar de provincie. Daarna kunnen dezelfde middelen voor andere doelen worden beschikt (revolving). De provincie zet in toenemende mate dit instrument in om kansen te benutten door incidenteel eigen middelen vanuit strategische reserves in te zetten. De vorm voor zo'n fonds is verschillend. Het kan een lening, participatie, garanties of ander instrument betreffen. Dit past bij de strategie van het werken met vitale coalities, in het bijzonder in recessietijd. Op het moment dat de middelen later of niet volledig terugvloeien (door tegenvallende resultaten of faillissementen) ontstaan er problemen.

Beheersmaatregelen:
Het hanteren van een clausule bij projecten welke met revolving middelen uitgevoerd worden waarin een voorbehoud op het terugvloeien van middelen wordt gedaan. Intern kan een voorziening getroffen worden als er twijfel is over het revolverende karakter.

5	Ontwikkeling havenvoorziening Flevokust	Incidenteel

Zie ook ontwikkelingen in Middengebied. De provincie participeert en initieert een mogelijke ontwikkeling van de kuststrook bij Lelystad. Deze ontwikkeling brengt kosten en risico's met zich mee. De planvorming is in voorbereiding en begin 2014 opnieuw gestart. Daardoor heeft nog geen besluitvorming plaatsgevonden over governance, de rol van de provincie, de partners en de bijdragen. Ook is nog niet bekend of er een grondpositie wordt ingenomen en de wijze waarop de aanleg van de dijk, de havenfaciliteit en het bedrijventerrein plaatsvindt en tegen welke kosten.

Beheersmaatregelen:
Het besluit om het initiatief naar de provincie te trekken leidt tot een vereenvoudiging van de aansturing en governance. Bovendien worden de risico's van dit projecten regelmatig in kaart gebracht. In de voorbereiding op de voorlopige plannen en de daaronder liggende afspraken wordt uitvoerig over de diverse risico's gesproken. Zij worden verwerkt in de bestaande en komende overeenkomsten.

6	Ontwikkelingen Motorrijtuigenbelasting	Structureel

Door (het besluit van het rijk) schone auto's weer te gaan belasten middels de motorrijtuigenbelasting gaan de provinciale inkomsten uit opcenten omhoog. Dit komt doordat het aantal voertuigen dat belastingplichtig wordt hierdoor toeneemt. Huidige schattingen over de ontwikkeling van het aantal schone auto's kunnen mogelijk te optimistisch zijn. Met het wegvallen van het fiscale voordeel op deze auto's is het mogelijk dat consumenten de aanschaf van dergelijke voertuigen gaan heroverwegen. Hierdoor kunnen de toekomstige opcenten lager zijn dan nu voorzien.

Beheersmaatregelen:
In breder verband is Flevoland in gesprek met het Rijk over de inkomsten van de provincie in relatie tot de taken waarvoor de provincie Flevoland aan de lat staat.

7	OMALA	Incidenteel

Wat betreft OMALA is de ontwikkeling van de luchthaven Lelystad achtergebleven bij eerdere verwachtingen als gevolg van de economische recessie. Dit heeft een negatief effect op de verkoop van gronden (OMALA). De vertraging in de verkoop van gronden c.q. de extra inspanningen die OMALA moet verrichten zet het bedrijfsresultaat onder druk. Daarbij komt dat de boekwaarde van de in eigendom verkregen gronden de afgelopen jaren door kostentoerekening van met name procesgelden is gestegen. Momenteel is verlaging van boekwaarde niet aan de orde. Er is nog steeds sprake van een betrouwbare GREX.

Beheersmaatregelen
Om risico's te beperken zijn bestuurlijke afspraken gemaakt, met name vanuit de aandeelhouders. Zo moeten alle investeringsbeslissingen betreffende grondverwerving of bouwrijp maken vooraf worden goedgekeurd door de aandeelhouders. Daarnaast is een versobering aan de kostenkant (o.a. op bedrijfsvoering) doorgevoerd.

8	Jeugdzorg	Incidenteel

De Wet op de Jeugdzorg wordt per 1 januari 2015 vervangen door een nieuwe Jeugdwet. Deze is inmiddels aangenomen door de Eerste Kamer. Daarmee eindigt de provinciale verantwoordelijkheid voor de jeugdzorg en worden per 1 januari 2015 de gemeenten verantwoordelijk. Om risico's voor de provincies te beperken zijn landelijk afspraken gemaakt over :

- De continuïteit van zorg voor cliënten die op de overgangsdatum in zorg zijn of een aanspraak op zorg hebben. Gemeenten garanderen dat deze cliënten hun traject bij dezelfde aanbieder kunnen afmaken.

- Het minimaliseren van de frictiekosten bij instellingen als gevolg van met de transitie samenhangende capaciteitsreducties (wachtgelden, vastgoed/leegstand en reorganisatiekosten).

Met deze afspraken zijn echter niet alle risico's weggenomen. Resterende risico's zijn

- Instellingen sorteren voor op de transitie door het aanbod af te stemmen op gemeentelijk beleid. Hierdoor kan in 2014 de vraag naar gespecialiseerde jeugdzorg het aanbod overtreffen, zowel in capaciteit als in type zorgvorm, waardoor wachtlijsten kunnen ontstaan. Omdat aanspraken op jeugdzorg wettelijk afdwingbaar is, loopt de provincie een risico. Dit risico wordt op dit moment klein ingeschat.
- Jeugdzorginstellingen hebben beroep aangetekend tegen het besluit van de provincies om de subsidie te beëindigen. Het risico bestaat dat deze in het nadeel van de provincie uitvallen. Uit een rechterlijke uitspraak blijkt dat frictiekosten voor rekening moeten komen van het Rijk. Mede daarom wordt het risico om voor hoge frictiekosten te worden aangeslagen als klein ingeschat. Wel bestaat de mogelijkheid dat provincies als onderdeel van bestuurlijke afspraken toch een deel van de frictiekosten op zich nemen.
- Het Rijk kan de uitname uit het provinciefonds van € 90 miljoen – te weten de inschatting van de eigen autonome bijdrage van provincies aan de jeugdzorg – al in 2015 doorvoeren. Dat zou voor Flevoland betekenen een provinciefonds korting van ongeveer 2,5 miljoen in 2015. Dan zijn ook de apparaatslasten en overheadkosten niet meer gedekt. De provincies wijzen unaniem deze mogelijke vervroegde uitname af.

Beheersmaatregelen:
Alle jeugdzorginstellingen hebben een vooraankondiging ontvangen van beëindiging van de subsidie per 1 januari 2015. Hiermee is een 'redelijke termijn' gegund voor de instellingen om zich intern op de verandering voor te bereiden. Deze aankondiging heeft de status van een besluit tot beëindiging subsidie. Bezwaren van instellingen tegen dit besluit zijn ongegrond verklaard, hoewel hiertegen door de meeste instellingen beroep is aangetekend.

De provincie heeft de Flevolandse aanbieders van jeugdzorg in staat gesteld zich goed te positioneren ten opzichte van de gemeenten. De gemeenten zijn betrokken bij de uitvoering van de jeugdzorg en hebben de beleidsprioriteiten voor 2014 bepaald. Op deze wijze wordt in Flevoland de overgang gefaciliteerd met zo weinig mogelijk gevolgen voor personeel en infrastructuur. Op basis van landelijke afspraken en regionale 'transitiearrangementen' wordt uitgewerkt op welke wijze continuïteit voor cliënten in zorg op de overgangsdatum wordt georganiseerd, de infrastructuur die daarvoor nodig is in stand kan worden gehouden en hoe de frictiekosten kunnen worden geminimaliseerd.

Indien het Rijk besluit tot uitname uit het Provinciefonds in 2015, en niet in 2016 zoals afgesproken, vervalt het gereserveerde budget voor de uitvoering van de jeugdzorg in 2015.

9	Wind	Incidenteel

Met het Regioplan Wind heeft Flevoland zich verbonden aan de realisatie van 25% van de nationale opgave voor windenergie op land. Het is een gebiedsontwikkelingsproces van nationale betekenis. Het Regioplan is een complex gebiedsproces waaraan een groot aantal partijen deelnemen. Het plan heeft effect op de duurzaamheidsambities van rijk en provincie, verbreedt de economische dragers van het landelijk gebied en raakt de positie van de provincie als gebiedsregisseur.

Beheersmaatregelen
Door de Flevolandse aanpak met diverse partijen in een koepelorganisatie is er draagvlak voor windenergie en ontstaan er concrete plannen voor de bouw van nieuwe windparken. Een eventuele mislukking van het Regioplan brengt risico’s met zich mee voor de economische ontwikkeling van Flevoland, met name voor het landelijk gebied, voor het gezag van de provincie als gebiedsregisseur en voor de duurzaamheidsambities.

10	Afwikkeling pMJP	

Het p-MJP heeft een geoormerkte reserve om de risico's bij de afwikkeling en overcommittering zelf op te vangen. Voor een deel van de afwikkeling van de ILG heeft de provincie ruilgronden verkregen.

Beheersmaatregelen
Deze afwikkeling maakt onderdeel uit van het programma Nieuwe Natuur. De afronding van het OostvaardersWold is de afgelopen periode zo ver gevorderd, dat met het Rijk en andere betrokken grondeigenaren afspraken zijn gemaakt binnen de uitwerking van het programma Nieuwe Natuur. Als kader wordt de provinciale bijdrage van maximaal € 33,9 miljoen gehanteerd. Het opgenomen risico is zodanig verkleind dat deze onder de € 0,5 miljoen is gekomen. Eventuele schadeuitkeringen kunnen binnen het beschikbaar gestelde budget worden opgevangen.

11. Overig (bestuurlijk, strategisch en operationeel)
Naast de top-10 van risico’s kent de provincie nog andere risico’s en onzekerheden met een

risicoprofiel lager dan gemiddeld € 0.5 miljoen. Per saldo is hiervoor € 4,65 miljoen berekend (dit was in de Programmabegroting € 5,5 miljoen). De belangrijkste specifieke risico's die zich kunnen voordoen:
- dekkingsgraad pensioenen; lonen
- Europese programma's
- risico's binnen infrastructurele projecten (PMIRT)
- ontwikkeling Batavialand

Extra	Projecten en programma's komen niet tot ontwikkeling	Structureel

Projecten en programma's komen niet tot ontwikkeling als gevolg van beperkte financiële arrangementen en het ontbreken van investeringsmogelijkheden bij andere overheden. Er is sprake van een politiek, bestuurlijk en financieel risico indien derden niet bijdragen aan projecten die de provincie wil realiseren. Mogelijkheden moeten bestuurlijk en politiek worden afgewogen:

- de investering is niet haalbaar; de provincie zoekt andere activiteiten om dezelfde of andere doelen te bereiken. De investeringsagenda wordt geactualiseerd;
- de provincie vindt het belang voor de regio zo groot dat zij zelf de uitvoering ter hand neemt;
- de provincie zoekt andere partners om tot realisatie te komen.

De provincie is als gevolg van deze tendens niet of moeilijk in staat om haar beoogde resultaten te realiseren. Het is door een diversiteit aan redenen complex om nieuwe projecten op te starten. Aan de ene kant beperkt dit een aantal risico's. Anderzijds blijkt echter dat door een gebrek aan cofinanciering de provincie niet in staat is te investeren in onze samenleving. Dit vraagt om een nieuwe bestuurlijk politieke oriëntatie.

4.4 Weerstandscapaciteit

Het begrip weerstandscapaciteit geeft aan hoeveel financiële ruimte de provincie heeft om substantiële tegenvallers op te vangen, zonder dat het beleid bijgesteld moet worden en/of dat doelstellingen niet kunnen worden gerealiseerd. De weerstandscapaciteit waarover de provincie beschikt heeft een incidentele component en bestaat uit de algemene reserve en het vrije deel van de bestemmingsreserves. Bij de tussentijdse evaluatie van de Nota Reserves en voorziening wordt vanaf de eerstkomende programmabegroting voorgesteld om het vrije (niet geoormerkte) deel van de bestemmingsreserves niet mee te rekenen in de hoogte van de weerstandscapaciteit. De structurele weerstandscapaciteit bestaat uit onbenutte belastingcapaciteit en het bedrag aan onvoorzien in de jaarlijkse Programmabegroting. Het karakter van de componenten is verschillend. Zo kunnen reserves slechts eenmalig worden ingezet en kent de onbenutte belastingcapaciteit een structureel karakter.

€ 1.000		Programma Begroting 2012	Rekening 31-12-2011*	Programma Begroting 2013	Rekening 31-12-2012*	Programma Begroting 2014	Rekening 31-12-2013*
Incidenteel		11.831	13.248	18.388	15.907	18.973	17.365
		19.480	3.114	6.547	6.095	1.227	948
	Aandelenbezit	1.221	0	0	0		0
		32.532	**16.362**	**24.935**	**22.002**	**20.200**	**18.313**
Structureel		17.200	17.200	16.700	18.050	21.300	17.457
(jaarlijks)		300	300	300	300	300	300
		17.500	**17.500**	**17.000**	**18.350**	**21.600**	**17.757**
Totaal		**50.032**	**33.862**	**41.935**	**40.352**	**41.800**	**36.070**

Tabel 4.2 Ontwikkeling weerstandscapaciteit

	Programabegroting 2014	Jaarverslag 2013
Algemene reserve (vrij deel)	18.973	17.365
Bestemmingsreserves (vrij deel)	1.227	948
Stille reserves		0
Incidentele weerstandscapaciteit	20.200	18.313
Onbenutte belastingcapaciteit	21.300	17.457
Onvoorzien	300	300
Structurele weerstandscapaciteit	21.600	17.757
Totaal	**41.800**	**36.070**

Tabel 4.3 Incidentele en structurele capaciteit

Verloop en de omvang van de weerstandcapaciteit

- Ten opzichte van het Jaarrekening 2012 zijn de componenten van de weerstandscapaciteit iets gewijzigd maar de totale capaciteit is marginaal gewijzigd (was € 40,4 miljoen en is nu € 36.0 miljoen, een daling van € 4,4 miljoen).
- Het verschil van onbenutte belastingcapaciteit in dit jaarverslag met de Programmabegroting 2014 is € 4 miljoen. In 2014 is de onbenutte belastingcapaciteit gestegen. Dat wordt veroorzaakt door een stijging in het aantal belastingplichtige voertuigen (schone auto's worden weer aangeslagen voor MRB.) Ultimo 2013 mag dit effect nog niet betrokken worden in de berekening van de onbenutte belastingcapaciteit.
- Het vrije deel uit de bestemmingsreserves is met € 4,8 miljoen afgenomen. Dit wordt veroorzaakt door het opheffen van de reserve Cofinanciering EU-projecten 2000-2006 waarvan de middelen naar de algemene reserve zijn overgeheveld.

4.5 Weerstandscapaciteit versus risico's

Het weerstandsvermogen wordt bepaald door twee aspecten:

1. het risicoprofiel (paragraaf 2.3): de kans op het optreden van ongewenste gebeurtenissen met een nadelig financieel gevolg;

2. de weerstandscapaciteit (paragraaf 2.4): het maximum van inzetbare financiële middelen (buffer) om risico's structureel of incidenteel te kunnen opvangen.

Het weerstandsvermogen geeft dus aan hoeveel financiële ruimte de provincie heeft om substantiële tegenvallers op te vangen (BBV, artikel 11). Voldoende weerstandsvermogen voorkomt dat elke financiële tegenvaller dwingt tot bezuinigen of het verhogen van tarieven of belastingen. Dit weerstandsvermogen wordt uitgedrukt in een dekkingsgraad. Ter verduidelijking is in tabel 2.4 Ontwikkeling weerstandsvermogen dit vermogen weergegeven als de weerstandscapaciteit minus het risicoprofiel. Zowel het risicoprofiel als de weerstandscapaciteit zijn licht gedaald ten opzichte van de Programmabegroting 2014. Het profiel daalde van € 22,85 miljoen bij de Programmabegroting 2014 naar € 18,5 miljoen in dit jaarverslag met als gevolg dat ook het weerstandsvermogen enigszins is verlaagd.

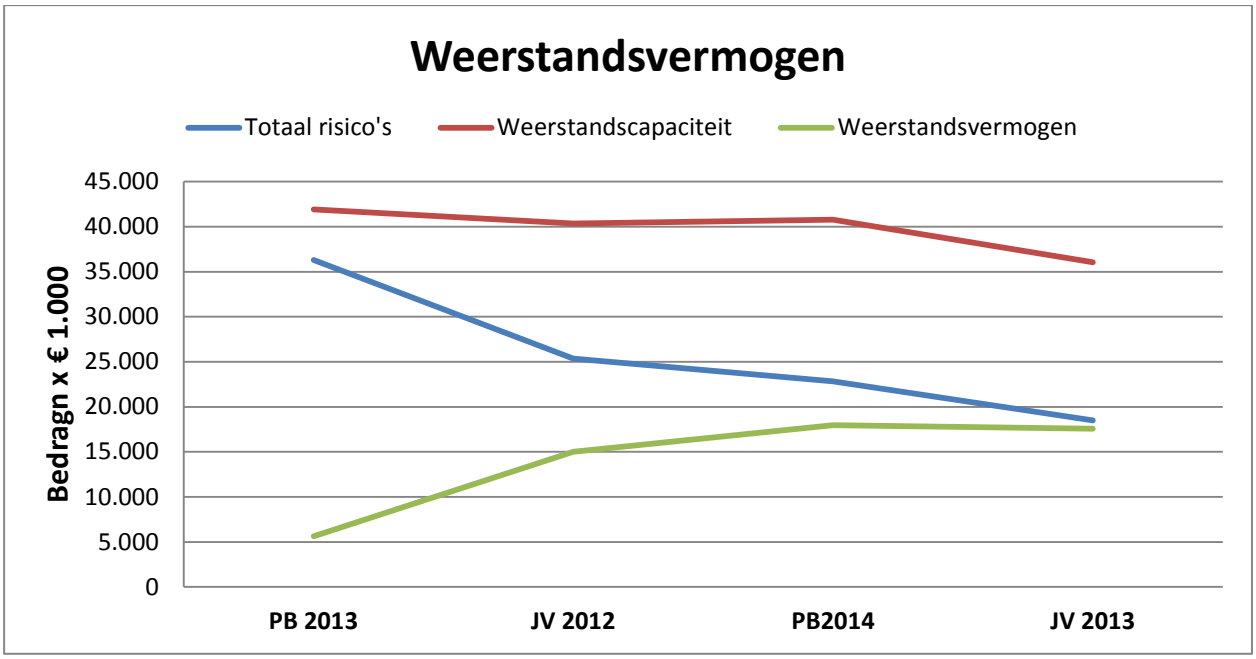

Tabel 4.4 Ontwikkeling weerstandsvermogen

Dekkingsgraad

De dekkingsgraad wordt berekend door de weerstandscapaciteit te delen door het totaal van de netto risico's. Het kunnen dekken van deze tegenvallers uit het weerstandsvermogen is een beheersmaatregel binnen het risicomanagement van de provincie. Op basis van landelijke uitspraken (commissie BBV) gaat de provincie uit te gaan van een weerstandscapaciteit van minimaal 1 tot 1,5 keer de hoogte van de netto risico's bedraagt. Hoe hoger de dekkingsgraad des te groter is de kans dat de provincie in staat is haar tegenvallers, onzekerheden en risico's op te vangen. Vice versa brengt een lagere dekkingsgraad met zich dat de provincie minder ruimte heeft om haar tegenvallers, onzekerheden en risico's op te vangen. Provinciale Staten hebben in hun beraadslagingen aangegeven in ieder geval een dekkingsgraad van 1,1 – 1,5 te willen hanteren. Deze kaderstelling is opnieuw aan de orde in de bespreking van de Tussenevaluatie Nota Reserves en voorzieningen (2014).

De dekkingsgraad is licht gestegen doordat op diverse onderwerpen beheersmaatregelen zijn getroffen. Dit betekent dat de mogelijke financiële dekking voor de potentiële tegenvallers en onzekerheden in de vorm van risico's ruim boven het door Provinciale Staten aangegeven streefkader van 1,1 ligt.

De incidentele risico's zijn in dit verslag opgeteld € 5 miljoen en de structurele risico's € 12,5 miljoen. Kijken we naar de afzonderlijke dekkingsgraden, dan bedragen deze voor incidenteel 2,54 (was 1,64) en voor structureel 1,72 (was 1,94).

Bedragen x € 1.000	PB 2013	JV 2012	PB2014	JV 2013
Totaal risico's	36.300	25.350	22.850	18.500
Weerstandscapaciteit	41.935	40.352	40.800	36.070
Weerstandsvermogen	5.635	15.002	17.950	17.570
Dekkingsgraad	1,16	1,59	1,79	1,95
Percentage	87%	63%	56%	51%

Tabel 4.5 Ontwikkeling dekkingsgraden

De structurele dekkingsgraad laat al enkele jaren een stijgende lijn zien. Dankzij de intensieve aandacht voor het nemen van beheersmaatregelen rond structurele risico's wordt het risicoprofiel

actief verlaagd. De dekkingsgraad volgens deze berekeningsmethode is licht gestegen (zie tabel 2.6 en de grafiek in tabel 2.7) ondanks de daling van de weerstandscapaciteit met € 4 miljoen. De incidentele dekkingsgraad is gestegen, ondanks het feit dat de incidentele weerstandscapaciteit licht is afgenomen (Algemene Reserve en vrije ruimte bestemmingsreserves).

	PB 2013	JV 2012	PB 2014	JV 2013
Incidentele dekkingsgraad	1,24	1,59	1,64	2,54
Structurele dekkingsgraad	1,05	1,6	1,94	1,72
Totale dekkingsgraad	**1,16**	**1,59**	**1,79**	**1,92**

Tabel 4.6 Incidentele en structurele dekkingsgraden

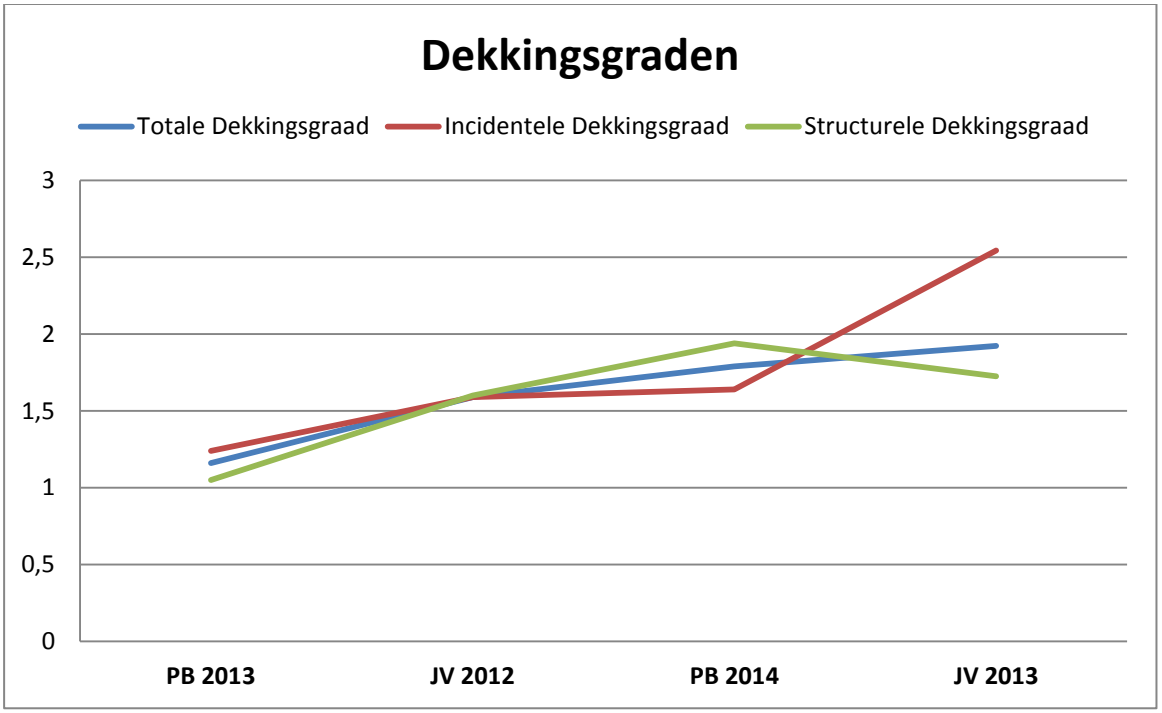

Tabel 4.7 Ontwikkeling dekkingsgraad

De minimale grens van het niet geoormerkte deel van de algemene reserve (als percentage van de totale lasten) is in de Nota Reserves & Voorzieningen op 5% vastgesteld. Hierbij is tevens vastgelegd dat bij het doorbreken van de ondergrens maatregelen worden genomen. Deze vrije ruimte binnen de algemene reserve maakt deel uit van de weerstandscapaciteit. In 2015 is een forse daling van de totale lasten voorzien doordat de Jeugdzorg wordt overgedragen aan de gemeenten. Gemiddeld blijft het dekkingspercentage van de algemene reserve ten opzichte van de totale lasten stabiel en ruim boven de 5% norm. In tabel 2.8 Ondergrens Algemene reserve wordt de ontwikkeling van het dekkingspercentage van de afgelopen jaren weergegeven.

Bedragen x € 1.000	PB 2013	JV 2012	PB 2014	JV 2013
Algemene reserve	18.388	15.907	18.973	17.365
Totale lasten	199.965	188.715	209.361	200.867
Dekkingspercentage	9,20%	8,43%	9,06%	8,65%

Tabel 4.8 Ondergrens Algemene reserve